

Jan Seklucjan
Catechismus

Biblioteka źródeł Słownika polszczyzny XVI wieku

Repozytorium cyfrowe tekstów szesnastowiecznych (w jednolitej transliteracji zgodnej z *Zasadami wydawania tekstów staropolskich (projekt)*, Wrocław 1955) – red. P. Potoniec, K. Opaliński

Piśmiennictwo religijne

oprac. Patrycja Potoniec, Maria Popielarska, Ewa Cybulska-Bohuszewicz

ISBN 978-83-65832-90-0 (całość)

ISBN 978-83-65832-04-7

---

strona: kt

- 1: CATECHISMVS
- 2: to iest/ nauka napřed-
- 3: nieifza/
- 4: ku zbawyęnyu/
- 5: o wierze krzełci-
- 6: anłkiey.
- 7: PRZES IANA SECLVCI
- 8: ANA Nowo/ wydan/ y
- 9: W Krolewzu Prufkim.
- 10: MENSE IVNIC.

strona: A2

- 1: Wielmożnemu panu/ pa
- 2: nu Stanisławowy Kieżałowy łtolni
- 3: kowy wielkiego Kxięłtwa Litewłkie
- 4: go łtarołcie Radunłkiemu/ Ko
- 5: newłkiemu/ y Dubickiemu/ etc.
- 6: Łałki bożey y włzego dobre^g
- 7: ziczi IAN SECLVCIAN
- 8: Kaznodzieia w Kro
- 9: lewczu polłki.
- 10: WYele nayduiem w pyłmie pogałłkim
- 11: y teź krzełciałłkim/ wielmożny panie Sta
- 12: rołta otich ludziach/ ktorzy aczkolwiek zni
- 13: łkie^g rodzaiu wyłzli y wiele złego czynili/ A
- 14: włzak ze gdi łie vłnali y poleplili łą miedzi
- 15: dobre wpyłłfani y policzeni y naprzikład
- 16: nam dany/ á iest ich pamiątka wieczna.
- 17: iestłyc zlich pamiątka niegynie/ dalekoć god
- 18: niełfzi łą wiekuiłstei pamiątki ci ktorzi będąc

- 19: zawsze sprzotkow swoich slachetnymi/ do
20: brimy/ y cznotliwimi/ oto zawsze praczuią
21: aby ich wyśloka cznota y vczinki zgadzali
22: lię zych slachetnim vrodzenym/ pamiętaiąc
23: nato ze niedom gośpodarza ale cznotliwy
24: gośpodarz dom ochędałza/ tak że też sl/ache/

strona: A2v

- 1: tne vczinki y wiśfokie cznoti/ rodzaj sławę
2: tny oflachczaią y roślawyaią. Aczkolwyek
3: przodkowie W. M. wielkimy cznotamy
4: mężnim riczerśtwem/ y slachatnymi vczinki
5: dom swoy wiśfoki y riczerśki rodzaj o
6: slachczili y potomkom swym slachetną
7: sławę pośsobie zořtawiły: daleko niemney
8: Źze
9: á niepodleyźze W. M. pamiętki potom
9: kom swym pośsobie wiekuiŹte zo řtawy/
10: miedzi ktoremy ta ieřt nařlachetnieyřza y
11: napozitecznieyřza ze W. M. řlowo pań
12: řkie/ á zbawienie duřzne nad yne wřziřtky
13: řwieczkie y mile rřeczy przeloźil/ wyřtawyřł
14: y wřim řwoie kochanie y pewną nadzieię
15: pořoźil/ ze tez tego czařfu dzieyieyřzego zama
16: czone^g/ będać miedzi řłównimi nieprzyaciel
17: my řłowa pańskie^g/ racziřes křobie v przei
18: mye/ nakładem řwym ludzi vczonich a ka
19: znodiey prawdziwich řłowa bozego/ wez
20: wać: naprzod wřitwie (niź kto yny)> řłowo
21: pańskie od nieprzyaciol boźich wyrzuczone
22: zatlumione/ y podeptane/ zaleczaić wy

- 23: chwalać y przymować/ łczego bąć chwala
24: panu bogu wńzechmogącemu w troyci ie
25: dinemu.

strona: A3

- 1: Ia aczkolwiek perfoną niefnaiomy
2: W. M. flyjąc tę flachetną á krzeſciańfką
3: flawę ktora nieiedno v iego miłofci mego
4: lafkawego pana Kxiążecia Prufkiego
5: na dworze y w Collegium flinie/ ale te/ż/
6: powſziłtkich okolicznych zięmiach: v myſł/i/
7: łem ty male kxiążki (w ktorich łą począt/i/
8: nauki krzeſciańfkiej/ potrzebne ku zbawię
9: niu) W. M. przypylac y offiarować/ y pro
10: łzę aby ie W. M. raczył odemnie nieznaio
11: mego zawdzięczny vpominek y dar przyąc
12: pana boga y flowo iego miłowac/ y tich
13: ktorzi ie łmiele á wiernie okazuią od nie
14: przyiaciely bronyc/ y nanie lafkaw byc/
15: łtym łię W. M. lafkawiey prziałny
16: zaleczam. Dan łkrolewczu pru
17: łkiego wdzień łwiętego Ia
18: na chrcicieła/ lata bożego. 1547

strona: A3v

- 1: Do Czitelnika vpomi
2: nanie.
3: IEłt mi to dziłz napamięczy
4: Iako włzkolach vczono dzieci.
5: Od cum łteteris poczinaly/
6: O bodze malo włpominali.
7: Any ciego przikazaniu/

- 8: Dla nafzich grzechow poŃnaniu.
- 9: Any wiary Ńwietey członkow/
- 10: Pacierza y Ńacramentow.
- 11: Tich wykladu nieuczily/
- 12: AŃnac famy nieumieli.
- 13: Wpyątek Ńiekli o recitare/
- 14: / A nazaiutrz o Ńolmi fare.
- 15: Wniedziele abys miniŃtrował/
- 16: A chedogo mŃzey pomagał.
- 17: Skoro dicentes v ŃliŃziŃz/
- 18: Tedy wedzwonek zadzwoniŃz.
- 19: Kaplana bys nieroŃgniewał/
- 20: Kiedy będzie wcanonye Ńpał.
- 21: Tic byli zanauky fabuły/
- 22: Alexander donat y reguły/
- 23: Tak był trhudni ten ich donat/
- 24: Nienauczył Ńię go do Ńiedmi lath.

strona: A4

- 1: Atak przeŃtakowe plotki/
- 2: OmieŃkali mlode dziatki.
- 3: IuŃ dzis ynaczey nauczaia/
- 4: Od pana Boga poczinaia.
- 5: Ktori raczył Ńwoiey laŃki/
- 6: Otworzić nam ięzyk polŃki.
- 7: Ktorim kxiąŃki wydawaią/
- 8: Slowo BoŃe okazuią.
- 9: Ktore było zatloczono/
- 10: Y przez kxięŃą zatlumiono.
- 11: Zakazowali to Ńrodze/
- 12: ProŃtakom badać Ńię obodze.

- 13: Wymięniały ty zakłęte/
14: Czo czytaly pyfmo święte/
15: Mowiąc nie twoia rzecz panie/
16: Wfzak będzie w święto kazanie.
17: Na którym wfziftko vflifzifz/
18: Przes święte do Boga muyfz.
19: Cy którzy do Krola chadzają/
20: Przes Marfzalka przifstep mają.
21: Ani też Ricerzu iefł rzecz twoia/
22: tobie lepiey prziftoy zbroia.
23: Ktemu Turecka Badawia/
24: Nizli ta czefta byblia.
25: Any twoia rzecz kupcziku/
26: Y kazdy zwas rzemieflniku.

strona: A4v

- 1: O świętim fię pyfmie pytać/
2: A głowie trofkę zadawać.
3: Bys ty robił nawarftacie/
4: Tak iako przyftoy nacie.
5: Wfzak dzis mamy iubileufz/
6: Iedno złoty do fkrzinki włóż.
7: Ity też chłopie rataiu/
8: pytaż fię drogy doraiu.
9: Bys ty oto natim przeftał/
10: tak iako twoi ociec trzymał.
11: Ale y wy panie Dufzky/
12: Yuż też widzę v was kxiąfki.
13: O bys ti patrzała fwoich wforkow/
14: coronki onich świętich paciorkow.
15: Iefly tego nieprzeftaniecie/

- 16: wżifczy w kłątę wpadnieię.
17: Toć ich była wżifcka nauka/
18: zaktorą tuczili fwoie brzucha.
19: Obać że żtąd iako zwodzili/
20: kłątą od pyfma grozili.
21: Drogę do nieba zamikaly/
22: łamy fię tam niepytaly.
23: Iako by Bog chciał tego taicz/
24: Czo raczył wżifckim obiawyc.
25: Niefwiata tego **pyilozophom [!]** /
26: ale proftakom/ pafterzom/ ribitwom.

strona: B

- 1: A przeto bądźcie wdzieczni wżifci tego/
2: zefcie doftaly pyfma polfkiego.
3: Ktore abyfcie wżifczy czitali/
4: y dziatki fwe nauczali.
5: Dziękuiąc panu bogu ftego/
6: yż nam vżiczil fłowa fwego.
7: Przes ktore wiari nauczzenie/
8: bedzicie mieć/ y wieczną **zbawieenie [!]**
9: Amen.
10: ECCLE. III.
11: Głębfyfch nad fię rzeczy niebaday/ a
12: czoć Bog rofkazał to zawífie rofmyflay.

strona: Bv

- 1: Argumentum albo
2: Summa tich kxiążek.
3: KTo chce wiedzieć wołą Bożą
4: wprzykazaniu opyfśaną.
5: Członki wiari/ facramenti

- 6: Pożitek pańfkiey modlitwy.
7: Ma ty kxiążki pylno czytać/
8: ya nauką fnich pamiętać.
9: Tu pozna dobre y złe vczinki/
10: y wedla ich też zaplaty.
11: Naczym iego zbawienie należy/
12: to iako w świerciedle obaczy.
13: Czytay pylno natim nieutraciż/
14: a wierz/ wieczni żywot odzierziż.
15: Kazdy to baczy że pyfmo polskie iest tru
16: dne ku czytaniu tim ktorzi włofności buch
17: ftabow przekrefszonich albo p/ąnktowa/
18: nich nierozumieią/ y dlatego rzec od/
19: dania y czytania bukftabow poczał/
20: ich włafność wiedziely czy ktorzi chcą/ do/
21: brze polskie pyfmo czytać.
22: DZIESIECIORO
23: przykazanie Boże.
24: Pirwe.
25: Niebędzieź miał Bogow
26: ynich krom mnie.
27: Wtore.
28: Niebyerz ymienia pana
29: boga twego nadaremnie.
30: Trzećie.
31: Pamiętay abys dzyeń święti święcił.

strona: B2

- 1: Cwarte.
2: Czci oyca twego y mat
3: kę/ chcezli dlugo byc żyw

- 4: naziemi.
- 5: Piąte.
- 6: Niezabiay.
- 7: Szofte.
- 8: Niecudzołoz.
- 9: Syodme.
- 10: Niekradny.
- 11: Ofme.
- 12: Niefwiatcz falfziwie prze
- 13: ciw blizniemu twemu.
- 14: Niepozaday domu bli
- 15: żniego twego.
- 16: Dziefiąte.
- 17: Niepożaday żony/ flugi/

strona: B3

- 1: wolu/ konia/ bliźniego tew
- 2: go/ ani żadnich rzeczy ie
- 3: go.
- 4: Drudzi ie tak vmieią poftarofwiczku
- 5: przedfie ieft dobrze
- 6: Pyrwrze przikazanie páná nażego. I
- 7: Niemaż mieć nadeń Boga y nego. II
- 8: Poprośnoſci nieſtatku twego/ Niewſpo
- 9: minay ymienia Bożego. III
- 10: Pamiętay to tobie wiele/ by ſwięcił ſwię
- 11: tą niegziele. IV
- 12: Achceżli mieć łalkę moię/ czci oica y mat
- 13: kę ſwoię. V
- 14: Niezabiay bratha thwego/ ręką/ kaznią
- 15: ani radą. VI

16: Nieczin grzechu nieczistego krom ładla

17: małżeńkiego.

strona: B3v

1: Niekradny ymienia czudzego/ ale vbogym

2: vdzielay łwego. VIII

3: Niełwatć nałwego bliźniego/ łwidełstwa

4: fałłwego IX

5: Niepožaday domu thwego bliźnego ani

6: maieńnołci iego. X

7: Niepožadai zony/ łlugi/ konia/ wołu/ łwe

8: go bliźnego/ ani żadnei rzeczi ktora iełt iego

9: Summa włzyłtkiego przykazania

10: Bożego.

11: Miłui pana Boga zew

12: łziłtkiego łercza łwego/ a

13: łwego bliźnego iako łam

14: łiębie łamego.

15: Czo tobie miłł/ to inemu czin/ czo tobie nie

16: miłł/ tego ynemu nie czin.

strona: B4

1: Dwanałcie członkow wiari

2: krzełcianiłkiei.

3: Wierze wboga oicza

4: włzechmogącego/ łtworziciela nieba y ziemie.

5: Y w Iełfu Chriłta łyna ie

6: go iedinego pana nałzego. Ktori łię poczał du

7: chem łwiętim/ Narodzil

8: łię z mariei dziewice.

9: Vmęczon pod Ponłkim

10: Pilatem/ Vkrziżowan/ v

11: marł/ y pogrzebion/ Stą

12: pił dopiekła/ Thrzeciego

13: dnia z martwych wftał.

14: Wftapoł donieba y fiedzi

strona: B4v

1: naprawici vboga oicza

2: wftzechmogącego. Stąd

3: że przidzie fędzić żywe y

4: martwe. Wierzę w du

5: cha fwiete^{go}/ fwieti kościoł

6: krześciański/ fwiętich op

7: czowanie/ grzechow od

8: pużczenie/ ciała zwartw

9: ich wftanie/ połmierci wie

10: czny żywot. Amen.

11: Modlitwa pánfka.

12: Oicze naż ktoris ieft

13: wniebiefieh/

14: Swiec fie imię twe/

15: Przydz kroleństwo twe/

strona: C

1: Bąc wola twa/ iako wnie

2: bie tak y naziemi/ Chleba

3: nafze^{go} powfzedniego dai

4: nam dzis/ Y odpuć nam

5: winy nafze iako y my od

6: puńczamy małzym wynowaiczom/ Y niewodz nas

7: w pokufy/ ale nas wybaw

8: od wftzego zlego. Ameⁿ.

- 9: Zdrouas Maria ect. Aczkolwie to nie
10: ieft zadna modlitwa/ iedno floua ktoremi
11: Anyoł Gabriel/ ziaftował pannie Mariei
12: fyna Bożego/ atak flufza ich nie zapamię
13: tać/ á gdy ie kto mowy nato ma pamiętać/
14: á by flowu **Beżemu** [!] wierził iako ona wwie
15: rziła/ ale ze by otim panna maria wiedzia
16: la gdi ie mowi/ albo zeby czo fobie iemi
17: mogł vniei vproffić/ wtym niema mieć
18: żadnei nadzieie.

strona: Cv

- 1: Luce. I. kapitulo.
2: Zdeowas Maria/ łaski
3: pełna/ Pan ftobą błogo
4: sławyonas ty miedzi nie
5: wyaftamy y błogosławion owoc zywota twe
6: go Iefus Chrftus Ameⁿ.
7: Wiele nas przy
8: dawali modlitwie panfkiei/ a to nie ma
9: być bo nie ieft zadna modlitwa/ iedno pa
10: miatka w ćielena fyna Bożego.
11: O fwiątosciach kofciel
12: nych.
13: O fwiątosci chrztu śwętego. Cv
14: Tak rzekł pan Iefus vczniom v
15: śwętego Marka y Matheufza woftate
16: cznym kapitule

strona: C2

- 1: Idąc powfziłtkim fwie
2: cie vczcie wfziłtki ludzie

- 3: chrząc [!] ie wimię oica y fy
4: na y ducha fwiętego. Kto
5: vwierzi a będzie ochrczon
6: będzie zbawion/ kto nie
7: vwierzi będzie **potępton** [!] .
8: O fwiętołci ołtarza. Mathei XVI.
9: Corint. XI.
10: Pan naż Iefus Chriftus/
11: tey nocy ktorey był wy
12: dan/ wzał chlep/ dzięko
13: wał/ łamał y dawał vcz
14: niom swoym mowząc
15: bierzcie/ iedzcie/ toć iest cia-

strona: C2v

- 1: ło moje ktore zawas bę
2: dzie wydano/ to czincie na
3: pamiątkę moię.
4: Takież y powieczy
5: wzał/ kielich dziekował/
6: dał im mowąc/ Ten kie
7: lich nowy teftament iest
8: w moiei krwy ktora za
9: was będzie wylana na od
10: pułczenie grzechow wa
11: łzich/ To czincie ile kroc
12: będziecie pyc na pamiat
13: kę moię.

O klucach

strona: C3

- 1: O kluczach kołcielnych to iest

- 2: o roŕgrzeŕzeniu.
- 3: Ioannis XX.
- 4: Rzekł pan Ieŕus vcz
- 5: niom ŕwoym tchnawŕzy
- 6: nanie przymuicie ducha
- 7: ŕwięte^go ktorim odpuŕcicie
- 8: grzechy bedą ym odpu
- 9: ŕczony/ a ktorim zatrzymacie bedą ym zytrzymany.
- 10: Wŕtawŕzy rano maią ŕię dziatki naprzod
- 11: przezegnać a ty ŕlowa mowyc.
- 12: Wymię oica y **ŕyua** [!] y ducha ŕwiętego. Amen.
- 13: Potym pokleknawŕzy na ofŕobliwym mie
- 14: ŕczu maią mowyc Credo potim Pacierz
- 15: naofatek mogą tę modlitwe mowyc.

Dzięku

strona: C3v

- 1: Dziękuięm tobie Boze oi
- 2: cze niebieski przes Chri
- 3: ŕtuŕŕa ŕyna twego iedine^go
- 4: pana naffe^go/ zes nas tey no
- 5: czy od grzechu y wŕzelky
- 6: ch ŕkod raczył zachowac
- 7: aż do tey godziny proŕi
- 8: mi cię oicze niebieŕki abis
- 9: nas iefcze te^go dnia raczył za
- 10: chowac od grzechu y od
- 11: wŕzelkich zlich przigot du
- 12: ŕnich y cieŕŕnich abychmi
- 13: wŕzyŕtko ŕprawowały

14: miłlili wedluk woley two

15: iey a przetofmi nafze cialo

strona: C4

1: y dufzę nafzę w ręcze two

2: ie poleczami a profimy ze

3: by nas twoi anioł łtrzegł

4: a znamy był/ zeby diabeł

5: żadney mocy do nas nie

6: mał: Amen.

7: Idąc łpać maią dać dobrą noc łwoym

8: łtarłzym/ a niź łię wkłada/ maią łię na

9: przod przezegnać. Wymie oicza etc.

10: Potim poklekawłzy maią mowić credo y

11: pacierz y tę modłthwę maią przidać.

12: Włzechmogąci oicze nie

13: biesky dziekuyem tobye

14: przes Iefu Chriłta łyna

15: twego pana nafzego y zeź

16: nas the^go dnia raczył we-

strona: C4v

1: łdrowiu zachowac y w

2: łzelkey zkody vchowac

3: prołzimi abis raczil zwel

4: kiego fwe^go miłofierdzia

5: odpufćic grzechi nafze a

6: tey noczi w łdrowiu bez

7: grzechu zachowac/ a prze

8: to my ciala łwoye y du

9: łze y ine włzyłtky rzeczy

10: wręce twoye poleczamy/

- 11: aby twoi święti aniol był
12: przinas/ a by dyabel झा-
13: dnego prawa donas nie
14: miał. Amen.
15: Atak fię maią wkłać á ciała swoie ochędo-

strona: D

- 1: źnie śprawować/ dla v??fci anioła
2: swego/ Tak że też gdi przydzie godzina
3: obiadu/ albo wieczery/ maią dziatki/ wźi-
4: łtko czo przifłufza ku łtołu nagotować/ a
5: potym gdi położa chlepek/ albo potrawe/ łta-
6: nąwfzi wźifłki porząd/ przed łtołem maią
7: mówić/ albo iedno z nich Credo y pacierz/
8: A potym tę modlitwę mogą przidać.
9: Włzechmogąci miłofci-
10: wy panie/ ktory zwielkie-
11: go myłofierdzya twe^{go} ra-
12: czyż żywic włzelkie/ łwe
13: łtworzenye na łwyęcie/ a
14: gdis też nam raczył zie-
15: dnac ty pokarmy ku pozi-
16: wieniu y pośfileniu ciała
17: naffe^{go} prořimy twei świę-

strona: Dv

- 1: they miłofci day abyřmy
2: ich w łącze twoiey zmier-
3: nořcią weřdrowiu pozi-
4: wali/ a twey świętey miłofci/
5: łaty dary dziękować
6: nieprzepamiętałi przez pa-

7: na Iefu Chriſta ſyna twe-
8: go zbawiciela naſze^{g^o}. Ameⁿ
9: Także też po obiedzie albo po wieczerzi ma-
10: ią czynić/ ſtanąwszy/ Credo y pacierz maią
11: mowyc y tę modlitwę albo iefli yną vmie-
12: ią przydać.

13: Wſzechmogący miłofci-
14: wy panie Boże/ Dzięku-
15: iem twey ſwiętey miłofci
16: zaten pokarm y picie kto-

strona: D2

1: ris raczył nam ziednac y
2: dac kupożiwaniu y poſſi-
3: leniu ciała naſze^{g^o} proſim
4: cie miły panie gdifz my
5: tim pokarmem y picym
6: poſſyleni zebyſmy to czy-
7: nili czoby było ku chwale
8: twey ſwiętey miłofci/ a ku
9: naſzemu duſznemu zbawie-
10: niu/ przez Iefu CHriſta ſyna twego odkupiciela y
11: zbawiciela naſzego. Ameⁿ
12: Potim dziatki mogą ſpiewać Pfalmi ſto-
13: iąc przed ſtołem/ Boże przikażanie/ albo
14: pacierz a potim maią yc każde do **robotty** [!]
15: ſwoiey albo do ſkoli.

strona: D2v

1: Krodky wyklath znauką
2: Przykazania Bożego przes pyta-

- 3: nie y odpowiadanie
- 4: O **pyrwłzwym** [!] Bożym przikazaniu. I
- 5: Niebedzież miał Bogow
- 6: ynych krom mnie.
- 7: Pytanie.
- 8: Yako to mam rozumieć.
- 9: Odpowiec.
- 10: Pan Bog wtym przikazaniu przikazuie
- 11: abyfmy niemieli ynego boga nadeń/ to ieft
- 12: abyfmy iego łamego za boga mieli/ weń
- 13: wierzyli/ y bali fię/ iego miłowali ze wżyft-
- 14: kiego łercza nałzego á wnym łamym á nie
- 15: wzadnym ynim łtworzeniu iego wżyftkę
- 16: nadzieię nałfę pokładali y do niego łame-
- 17: go fię we wżelkich nałzich potrzebach v-
- 18: ciekali y iego łamego na włpomożęnye wzi-
- 19: wali.

strona: D3

- 1: Pytanie.
- 2: Aza łą yni Bogowie krom iednego.
- 3: Odpowiec.
- 4: Ieden ci ieft Bog prawdziwy wżzech-
- 5: mogąci/ ktori łtworzył niebo y ziemię y yne
- 6: wżyftki rzeczy/ ieft oiczem páná Iefu **Chris-**
- 7: **łta** [!] odkupiciela y zbawiciela nałzego.
- 8: Trzi perłoni ociecz/ łyn/ duch łwięti/ á ieden
- 9: Bog wiyłtnołci tak iako wyłna-
- 10: wamy y tam otim będzie łzerzey.
- 11: Czo ieft Bog yni.
- 12: Ten ieft kazdego bog iego wczim łwą na-

- 13: dzieię kto poklada/ wnym dufha/ albo od
14: niego wfpomożenia ząda krom páná Bo-
15: ga wfpzechmogącego/ ktori wfpziftko może.
16: W tim przikazaniu bożim y wynich
17: dwie rzeczy mamy baczić.
18: Pyrwą/ czo nam przikazuie czinić/ a ti fą
19: dobre vczinki kiedi ie czinimy wedluk rofka
20: zaniá Bożego.
21: Wtorą/ czego Pan Bog zakazuie nieczynic/
22: ati fą złe vczinki y grzechi ielfli fię ych do-
23: pufzczamy/

Dob.

strona: D3v

- 1: Czo fą dobre vczinki.
2: Y zowiem ie dobrimy vczinki dla tego
3: że fą od dobrego páná Boga rofkazane
4: abifmy ie czinili Item yfz ie pan Bog od-
5: nas przymuie zadobre gdi ie czinimy we-
6: dluk iego rofkazania/ ftawfzy fię pyrwey
7: dobrimy to iefť wiarą wfprowadliwioni-
8: my/ y dawa pan bog za nie dwoiaką zapla-
9: te tu y naonym fwięcie.
10: Pytanie.
11: Ktoż fą dobre vczinki tego pyrwego
12: Bożego przikazania.
13: Odpowiec.
14: Mieć lobie za páná iednego Boga wfpzech-
15: mogącego w troyci iednego/ wierzić że nas
16: raczył odkupić fmięrczą páná Chriftuffa
17: fyna fwego iednego. v Math. I. kapi.

- 18: Bać się go iako oicza namiłosciwżego/
19: Miłować go zewżiftkiego fercza náfzego
20: z dufze y z łził náfzich/
21: wie/rzić/ I. ze on zgladził grzechi náfze Io-
22: annis. I. kapitulo.
23: II. ze on nas łobie łprawiedliwe v-
24: czinił. Rom. V. kap.

strona: D4

- 1: ze on dołfić vczinił za grzechi náfze przes
2: łyna łwego/ Yego łamego chwalić y tęmu
3: łamęmu łłużyć. Math. IV. kap.
4: Pytanie. Ktoez łą zle vczinki a grzrchi [.] przeciw te-
5: mu przikazaniu bożemu.
6: Odpowiec.
7: Czinić albo myłfić to czego pan bog zaka-
8: zał czinić/ pokladać łwą nadzieię w łtwo-
9: rzeniu iego/ krom pana boga łtworzićiela
10: łwe^{go}/ iako łą pieniądze/ y mięnie mocznośc
11: zdrowośc/ vciekać się o łpomożenie dokto-
12: rego łtworzenia/ krom pana boga/ Yako
13: do vmarlich łwiętych/ y łłużyć ym opułciw-
14: łzi páná boga/ przywłazczać ym to czo łá-
15: męmu bogu przilłufa/ prołfić ich oprziczi-
16: nę opułciwłzi prziczince páná Chrifłufa
17: łprawiedliwego I. Ioan. II. Prołfić ich
18: o łpomożenie gdis ony łobie nic niemogą
19: pomoc iako vmarli/ opułciwłzy páná
20: Chrifłuffa łprawiedliwego pomocznika/
21: A krotko mowiąc/ kto w potrzebie albo
22: wprzygodzie łwey vcieka się/ do łzataná al

23: bo czarnoksięstwa iego do czarownicz cza-

24: row gwiałdarzow planet sc^f

strona: D4v

1: Pokładaiąc fwą nadzieię y wiarę w lu-

2: dziach vmarlich/ wodpuścicach/ lyścicach

3: znakach/ znamionach/ wełniech/ wzio-

4: lach/ drzewach/ miełczach/ fwierzętach/ ro-

5: bacech/ w słowach iako czynia czarownice/

6: w Czarciach/ y ynich rzeczach krom páná

7: boga ten grzełzi przeciw temu bożemu przy-

8: kazaniu. Ktori niedupha panu bogu nie

9: pokładaiąc w nym zupełney wiari swo-

10: iey/ nie wierząc iego dołlić vczynięniu za

11: grzechi naffe/ ten zle czini á ftawa fię nie-

12: wolnikiem szatańskym á on iest bogiem ie-

13: go y flugą grzechu fwego/ a ftawa fię fy-

14: nem wiecznego potępienia/ bo go iego niewierność potępia.

15: Pytanie.

16: Czo zakaranie pan bog dopuścza nati kto-

17: rzi nie maią iednego boga.

18: Odpowiec.

19: Karze pan Bog ludzi dla takowego Bał-

20: wophalstwa á niewierności dwoiakym

21: obyczaiem naczelnich rzeczach y wiecznym

22: potępieniem tak iako sam raczył powiedzieć

23: wtorych kxięgach moyżelowich 28. kap.

strona: E

1: Naczelnich rzeczach karze/ głodem/ walką/

2: morem/ vboństwem/ škodamy/ wrzody/ nie-

3: mocamy/ śmiercią milich przyjaciół/ Roba-

4: ki łzkodliwimy/ łzuchofciami nierodzaino-

5: łcia/ niepogodamy/ flepotą prawdi flowa

6: Bożego/ y ynimi rofmaytimy ciężkołciami.

7: Pytanie.

8: Gdzie otim napiffano w pyłmie łwietim

9: łtarego albo Nowego zakonu.

10: Odpowiec.

11: Pyłma otim pełno iest łtarego y nowego

12: zakonu/ aleby długo było włziftko okazo-

13: wać/ ale nakretce niektore miełcza nazna-

14: czę/ atam łobie otim czitay.

15: Dowod Stare^{go} zakonu.

16: Karał pan Bog łrogo zydy/ gdi byli ło-

17: bie za boga łielca vczinili/ otim czitay łze-

18: rzey w kxiegalch wywodu Zydowlkiego

19: zniewoley Pharaona we trzidzielty m wto-

20: rym kapitulum.

21: It^f Gdi offiarowali Beelfegor o tym

22: w kxiegalch liczby we dwudzielty m piatim

23: kapitulum.

kust.: Ciełko

-:

strona: Ev.

1: Ciełko karał pan bog zydy Mieczem/ gło-

2: dem/ y morem/ gdy chwalili krolewnę nie-

3: biełką opułciwłzy páná boga á włgardziw-

4: łzi vpominanie Hieremiałza proroka bo-

5: žego. v thegož w XIV. kapitule.

6: Karał krola Haafa gdi niepokladał na-

7: dzieie w panie Bodze/ ale w krolu Affiri-

- 8: Íkim II. paralip. XVI. kapitulum.
9: Vczynili sobie bogi zezłota y zrzebra
10: poginęli. v Ofeaffa w ósmym kap.
11: Gniewa się welmi o Bałwophalstwo
12: pan y dał przeklęstwo rzekąc/ przekletyto
13: człwoek ktori chwali za boga vczinek rze-
14: miefnika/ y poklada w nym nadzieię swo-
15: i ę. de viro. XXVII.
16: Niezczęśliwy są y między vmarlemy na-
17: dzieia ych/ ktorzi sobie mają za bogy vcz-
18: nięnie rąk swoich sapien. XIII. kap.
19: Nieczitami w starim zakonie aby oktorą
20: y ną rzeć tak frogo karał pan Bog lud zy-
21: dowfki iako o Bałwophalstwo á czego by
22: więcey zakazował iako Bałwophalstwa.
23: Ytam ze gdzie to przikazanie iest napifa-
24: ne exodi. XX. kap. Obiecuie pan Bog fro-
25: go się mścić nat timi y potomki ich do trze-
26: ćiego y doczwartego pokolenia ktorzi tego

strona: E2

- 1: przikazania niechczą pełnić/ á czynią sobie
2: ine bogy/ y Rokazał był pan Bog ty kto-
3: rzi chwalili stworzenia opuściwzi stworzi-
4: ciela kamionować y ych miasta popalić
5: otim w piątich księgach Moizefzowych
6: w XVIII. y XVII. kapitulech.
7: Ale czo potrzeba wielkich dowodow a-
8: okazania spyfma/ gdis dziefyszich czałow
9: w papieństwie na oko nic ynego niewidzym
10: w domu bozym/ y między ludzmy/ iedno fza-

- 11: tańskie Bałwophalstwo/ Nienaydziefz
12: w polfce zadnego Claftoru/ albo kofcioła/
13: oltarza/ y kaplice/ ktory by był ku chwale
14: panu bogu zbudowan/ Ale fą zbudowa-
15: ne y nadane ku chwale ftworzenia iego/ y iake fię wnich Bałwophalstwa dzieią/ lep-
16: iey teras milczeń niſli krotko otim pyſać/
17: Y mnicha zadnego nienaydzież ktory by
18: był zakonu bożego wtim przikazaniu opyf
19: fanego/ wſzilci fą Bałwophalcy á odſzcze-
20: piencji od tey reguli bożey/ ſzatańfkimi wy-
21: miſly/ związali ſumnienia ſwoie/ y maią to
22: ſobie zacięſky grzech gdi tego niepełnią czo
23: ſzatan wymiſlył. A oto ſumnienia zadne-
24: go niemaią gdi tego nie iedno iż nie pełnią
25: ale tez o tym niechcą wiedzieć/ ani fłyſzec czo

strona: E2v

- 1: pan bog frogo zakazał/ niebędziefz miał bo-
2: gow ynych ect.
3: Pytanie.
4: Dowodzilem pyſmem/ ze pan Bog przed
5: tym frogo takowe Bałwophalce karal á
6: czemuż ich dzis niekarze.
7: Odpowiec.
8: Niemoże być ciężze karanie nad to kto-
9: rem ie zkaral pan bog/ zkaral ie ſlepothą
10: duſną y cielefną/ Duſną iako ſwięti Paweł
11: powiedział tradidit eos in reprobum ſenſum
12: niedał im rozumieć ſłowa ſwego dla grze-
13: chu ich iż oni wydzac niewydzą/ ſliſząc/ nie
14: ſliſzą/ maiąc mowę/ nie mowią/ quorum ven-

- 15: ter Deus est. Niemaż Źtifiąca iednego kto-
16: ry by przez Chriftuffa wiedział albo ynym
17: pokazał drogę do nieba/ ale ydą na Rzym/
18: na CzęŹtochowa/ proftinią/ na Ginefno/
19: na Skalkę/ yeni przez Staniflawa/ drudzy
20: przez Iaczka/ Domięnika/ Woiciecha etc.
21: atymy drogamy nigdy do nieba nietraphią
22: á ni cy ktorzy zanymy ydą. Niechać my
23: okazaż ktory Źwięty przez drugiego w Źzedł
24: do nieba/ y zaż nie wŹzifcy przez Chriftuffa

wie

strona: E3

- 1: wierząc doŹfyc vczinieniu iego Tedyć by ty phalfziwe byly Źlowa iego
2: gdzis tak raczył powiedzieć/ Zaden nie
3: przydzie do oyca iedno pers mię tuć nie
4: mowy przez tego/ albo tego vmarłego.
5: It Yam ieŹt dzwierz/ prawda/ y droga
6: Tuć niemowy przez Rzym droga do nie-
7: ba/ albo przez tego/ albo tego vmarlego
8: ale mowy przez mię nietrzebać do niego za
9: dnich prokuratorow ani opiekunow/ Ye-
10: dno wiari moczney/ a Źercza naboznego tak
11: przezeń wnidziem do oycza niebieskiego/
12: A raczey niebo y Źiemia przemienią Źię/ niz
13: by Źię iego Źlowa miały odmięnić. Mat. 24.
14: Pytanie.
15: Czo za zapłatę pan Bog obiecał tym
16: ktorzi iednego Boga maią/ á Źiwa we-
17: dle iego przykazania.
18: Odpowiec.

- 19: Obiecuie ym pan Bog wiele dobrych
20: rzeczy na fwizcie y naoftatek po fmierci obie-
21: czuie zywot wieczni/ tim ktorzy iego łame^g
22: za boga maia wierzą weń/ boia fię go/ á
23: miłuią go z łercza prawego j. Timot. III.

strona: E3v

- 1: Nie iest vboftwo boiaącymfię páná
2: Boga. Pfał XXXIII.
3: Bogofławiony ten iest ktori fię boy pá
4: ná Boga á rofmiłła y cziny przikazanie
5: iego. Pfał III.
6: Ya pan Bog czyniec miłofierdzie nat ty-
7: fiączmy ludzi tymy/ ktorzy mię miłuią á
8: łtrzegą przikazania mego. exod. XX. kap.
9: Takiego pan Bog nie opułci á pokolenie iego nie będzie żebrało chleba. Pfał. XXXVI.
10: O zywocie wiecznym tak łam racił po-
11: wiedzieć. v Iana III. kap. Kto wierzy
12: w Iefu Chriřtułá/ nie zgynie/ ale będzie
13: miał wieczny zywoth.
14: Wtore Boże przykazanie.
15: Niebierz ymięnia pana
16: Boga twe^g nadaremnie.
17: Pytanie.
18: czo mamy przes to Boże przykazanie
19: rozumieć.

strona: E4

- 1: Odpowiec.
2: W tym przykazaniu Bożim zakazuie
3: pan Bog abyłmy na ymię iego daremnie
4: nie przifięgali/ nie przeklinali/ nie złorzeczi-

- 5: li/ nie phalfzowali/ nie kłamali/ ani zdra-
6: dzaly blińnego nafzego.
7: A przykazuie abyśmy ymię iego chwalili/
8: wyflawiali/ wielmozili/ á dziękowali ięmu
9: ze wżifłkich dobrocie iego/ iako panu na-
10: miłofciwżęmu/ ze wżifłtko raczył poświę-
11: cić y ołwięcić ymięniem śwym nafwięt-
12: fzim/ Dla ktorego pomięnienia/ kłania
13: fię wżelkie kolano niebiełkie/ źiemłkie/ y pie
14: kielne/ á wżelky ięzik krzełciańłki wyzna-
15: wa páná Iefu Chriřta byc odkupićieła y
16: zbawyciela nafzego etc.
17: A tak tu mamy naukę iako fię mamy mieć
18: ku panu Bogu łerczem/ vřty/ y wřlowie
19: nafzim.
20: Dwie rzeczy wtym przykazaniu mamy
21: baczyć.
22: Pyrwsz/ czo pan Bog przykazuie czi-
23: nić/ vřti y łerczem ati łą dobre vczinky.
24: Wtora/ czego zakazuie nieczinić a ti łą
25: źle vczinky y grzechy iefli fię ich dopuřcza-
26: my nad wolą iego.

strona: E4v

- 1: Pytanie.
2: Ktorez łą ti dobre vczinky tego wtorego
3: przykazania.
4: Odpowiec.
5: Chwalic pana Boga w wżelkym na-
6: łzym vczinku dobrim.
7: Wyznawiac łmiele ymię boże/ vřty y łer-

- 8: czem prawdziwym/ wśelkich ciężkościach
9: y szczęśliwościach naszich.
10: Wziwać zawsze páná boga na wśpo-
11: możenie prziwśelkim początku rzeczy do-
12: brich mówiąć tak panie Boże racz poścę-
13: ścić/ Wymię tve miły panie.
14: W wczciwości mieć ymię y słowo świę-
15: te prawdziwe iego.
16: Kazać á roślawiać niezmierne miłośier-
17: dzye Boże śmieie/ wśelkyemu luczkyemu
18: stworzeniu.
19: Roślawiać sławę iego/ poczwierdzać
20: prawdę ymięniem bożym ku rośmnożeniu
21: słowa iego/ y ku wczciwemu požitku bliź-
22: niego naszego/ wyriwaiąc go á obraniaiąc
23: zewśelkiey ciężkości.
24: Wziwać iego łamego na wśpomozienie

strona: F

- 1: Wśelkich/ wśmetkach/ trudnościach/ y ciez-
2: Źkościach naszich bes zadnego wąpienia
3: wierzić mocznie ze on łam nas wyrwie y
4: obrony ze wśiśtkich cieśkości y Źkod na-
5: śzych/ ku iego czci y chwale wśiśtki nasze do-
6: bre Źsprawy czynić y iemu ie łamemu po-
7: leczyć/ y wśiśtki rzeczy/ y Źsprawi nasze.
8: Do niego się wciekac/ á niedozadnego y-
9: nego stworzenia iego.
10: Yego łamego chwalic/ w duchu y w
11: prawdzie/ á wśpomagac bliźnego Źwego
12: dla świętego ymięnia y rośkazania iego.

- 13: Pytanie.
- 14: Ktore są złe wczinki/ albo grzechi prze-
- 15: ciw temu bożemu prikazaniu.
- 16: Odpowiec.
- 17: Czy grzełą przeciw bogu/ ktorzi w niepo-
- 18: trzębnich rzeczach wřpominaią y mię boże.
- 19: Yako się ten grzech spóssobyl miedzi ludz-
- 20: mi/ nieftetiż niechay to kazdi obaczy/ ze nie-
- 21: może byc gorzey á póspolicei.
- 22: Yacy są oiczowie matki/ take też y jich dziat-
- 23: ki/ bac mezcizna/ albo zencziřna wřzyřtkym
- 24: tkwy to řlowo w wřciech/ yř zakazanym řlo-

strona: Fv

- 1: wem przyięga/ á ząda pomřty ymięniem
- 2: Bořym/ nabliřnego řwego.
- 3: Hoć mu namniey niektwoli będzie wnet
- 4: pomřti nań ząda ymięniem Bořym mo-
- 5: wiać Boże day áby cie zabito/ á choć mu
- 6: też nalepiey wczini/ wedle woley iego/ albo
- 7: dobrze vrobny/ przed řiw pomřty ząda nań
- 8: od Boga/ y mowy niewřtidliwie/ boday
- 9: go zabyto tak dobrze wcziniwřzy ect.
- 10: Yako czy grzeřą/ ktorzy ymięniem bořim
- 11: pówiatczaią złe řprawy/ rzeczy/ albo ku-
- 12: pie byc dobre/ tak yczy/ ktorzy řhalřziwie od-
- 13: przięgaią mairnořci bliřnich řwoich.
- 14: Gdiz wřziřtky rzeczy mogą być řprawo-
- 15: wáne/ krom zadney przięgy/ wedluk ro-
- 16: řkazania řyna bořego/ ktory nas tak wczy/
- 17: Niechay będzie mowa wařza tak tak/ nie-

- 18: tak nietak etc. Math. V. kap. Tych flow
19: dzis niemas nieftetiż medzi krzeſciany ie-
20: dno haniebna przifięga á kto czefciey a nie
21: wftidliwiey przifięga ten nalepfzy dwo-
22: rzanym tak męſcifna iako zenczifna.
23: It^{em} Ktorzy przifięgaią/ zabyć/ albo czo
24: złego vczinić bliznemu ſwemu/ á maią to
25: ſobie za grzech/ gdi niewypełnia ſwey ha-
26: niebney przyfięgy/ y mowią przyfiągłem

strona: F2

- 1: muſze to vczinic/ gdyż miłofciwy pan nie-
2: kazał ale zakazał przyfięgac/ y zle czinic.
3: It^{em} Ktorzy flubuią/ albo przifięgaią
4: ſzglupftwa/ á nieumiętnoſci ſwey/ dziewic-
5: ſtwo chować przeciw przyrodzeniu/ albo
6: wftępyć do kłaſthora/ y też naodpuſty
7: ydż ect. y maią oto zle ſumnienie gdy tego
8: niewypełnia/ niechczać tęmu rozumieć/ że
9: to przeciwko przykazaniu bożemu/ Agdy
10: wipęlnią niemaią zadney zkruchy zagrzechy
11: any woley ich więcey nieczinić/ ani wiary
12: w panu Chriſtufię/ ze by zanie doſſyć vczi-
13: nił/ ále mnemaią ze by ie pan Bog dla o-
14: ney drogy/ albo kapice/ miał przepamiętać/
15: albo ie odpuſcić/ ato yebarzo omely.
16: Y Rodziczow tak głupych wiele ieſt/ kto-
17: rzy mlode ſwe dziatky flubuią do kłaſto-
18: ra/ a tak ich/ y ſwoie ſąmnięnia ſzatanſki-
19: my wymiſli obwięzuią/ nie maiąc bacžno-
20: ſci/ ku ktoermu ſtadlu ie pan bog ſtworzył/

21: iakoby to muſiał vczinić/ czo ony ſzaln-
22: ſtwem ſwy flubuią/ gdiz iednak y kxięza
23: tego glupſtwa wſwych wycretalech dot-
24: knęli 22. q 4. roſwięzuiąc od tego ſamnię-
25: nia ludzke/ temy ſłowy. We wſzelkiew obie-
26: tnici zley/ albo przifiędze zmien wolą ſwą/

strona: F2v

1: á czos zglupſtwa flubował/ nieczin tego/
2: Mierżiona ieſt przed panem Bogiem glu-
3: pią a nie zwiary obietniczą Eccle. V. kap.
4: A krotko mowiąc/ ktorzy zwyczajem przy-
5: ſięgaią/ albo ktorzy w czarach/ guſliech/
6: Czarnokxiętwy/ y ynich zaboboniech/ y
7: w wſzelkym złym vczinku/ albo woli ymię-
8: nia Bożego v ziwaią/ a ydąc nakradziez-
9: two/ męzoboyſtwo/ czudzoloſtwo/ ec.
10: ymięnia Bożego naſpomożenie ządaia/ bo-
11: że mi pomoż/ yako by pan bog muſiał mu
12: ktemu pomoc/ czo ſrogo zakazał áby tego
13: nieczynyl pod duſnym zatraczenym.
14: A iako cy dobrze czinia/ ktorzy dziekuia
15: panu Bogu zewſiſtkiego/ tak ze tez cy zle
16: czinia/ ktorzy niedziekuia wſtaiąc/ albo kla-
17: dąc ſię/ ze wſiſtkie^{go} dobrodzieyſtwa iego/
18: nie chwala go/ nie wziwaią na wſpomo-
19: żenie ku wſzelkiemu dobremu vczinku ymię-
20: nia iego/ ale miałto Boga/ duſnego nie-
21: przyaciela wzywaią/ albo go mienia/ y iego
22: ymięniem dziatki/ albo czelać ſwoię przezi-
23: waią gdi ſię nanie gniewaią/ mowiac

24: wŕtań zły duchu/ piy diable/ yć doŕkoły zły duchu ect. Y yne haniebne przeklinania

25: czinią/ tego ŕię Boże pozał/ czego ŕnać y po-

strona: F3

1: gany nieczinią/ á ŕnać ŕię tego więcey nau-

2: cza od ŕwoych rodziczow/ albo naucziczie-

3: low/ niŕli od kogo ynego/ brac nadarem-

4: nie ymię Bożę/ albo czartowŕkie.

5: In ŕumma Ktorzy phalŕziwey á ŕzatan-

6: ŕkiey nauki albo wymiŕlow luczkich vcza/

7: za ŕlowo Boże/ pod przikritofczą ymięnia

8: Bożego/ albo ŕię dla prawdy ŕlowa á y-

9: mięnia Bożego przeciw blufnierzom nie-

10: zaŕtawiaią/ a ny krzywdy Bożey bronia/

11: gdyz to naych ŕtan mależy/ á ŕnać iefcze blu-

12: ŕnierŕtwa bronią/ grzeŕzą przeciw bogu.

13: Albo ktorzy/ wŕzechmocnoŕ iego/ chwa-

14: le/ czelc/ moznoc/ ktoremu ynemu ŕtworze-

15: niu przywŕlŕzczaią/ albo go na wŕpomoże-

16: nie wŕwych potrzenach/ przigodach/ ŕmet-

17: kach/ trudnoŕciach wzywaią/ opuŕciwŕzy

18: páná/ Boga ktori nas zawŕze obieczał wy-

19: ŕluchać/ oczo go iedno będziem proŕŕyć wy-

20: mię ŕyna iego/ Ioan. XVI. kap. grzeŕzą/

21: przeciw temu przikazaniu.

22: Pytanie.

23: Czo ŕkaranie pan Bog dopuŕcza naty

24: ktorzi grzeŕzą przeciw tęmu przikazaniu Bo-

25: żemu.

strona: F3v

1: Odpowiec.

- 2: Naznaczył tudzyez pan Bog pomstę
3: przytym przikazaniu rzekac/ Niebędzieć
4: niewinnym ktori biereze ymię pańskie nada-
5: remnie/ y młci fię nad takowemi ludz-
6: my y karze ie ciężko/ ktorzi niepotrzebnie áni
7: śpráwiedliwie przifięgaią naimię iego/ bo
8: takowimy przifięgamy bywa obrazon ma-
9: iełtat Bozy.
10: Karał Rałpatem affirium dla bluznier-
11: łtwa yz Angioł Boży 185 tyfiąc ludu iego
12: pobyl. O tim wkrolewfkich kxięgach lib.???
13: kap. 18. et 19. skarał Ariuśfa herretica kto-
14: ri blufnił przeciw panu Bogu vczac ze by
15: ludzie dla vczinkow swoich bily zbawieny
16: á niedla vczinkow páná Iefu Chrifta y mę-
17: ki iego/ á gdi miał bład poczwierdzić/ przy-
18: puścił nań pan bog gwałtowną niemoc
19: yż nagłą **fmieczią** [!] vmarł. Takich Ariuś-
20: fow pełna Polśka y Litwa/ ktorzy niczem-
21: nimy świmy vczinki/ albo wimifli/ y zaflu-
22: gami chcą być zbawieny bierzac nadarem-
23: nie ymię Boże mruząc nierozumnie pacie-
24: rze/ godziny/ pńalmi/ y yne wymifli luczkie/
25: albo łzatańskie cziniąc/ á pokladaiąc wnich

strona: F4

- 1: zbauienie śwouię/ przywłasczaiąc to łtworze-
2: niu/ czo ma być łamemu łtworzicielowy
3: czyniono/ albo mowyono/ od łtworzenia
4: prośzac/ á żadaiąc tego czego niemoże nikt
5: iny dać krom páná Boga/ y karze ie pan

- 6: Bog tą wielką fłepotą/ yż páná Boga w-
- 7: troiczi iedinego przes wiare nieznaią ale fo-
- 8: bie wiele bogow naczinili/ tim fluzą á ich
- 9: wziwaią. Taczy nie iedno bęba [!] potępieny
- 10: iefli fię nieufnaią/ ale tez ych krziwoprzyfię-
- 11: łtwo tu nałwęcnie nie będzie krom pomłty.
- 12: Pytanie.
- 13: Krorzy [!] wzywaią ymięnia pańfkiego/
- 14: y wiznawaia ie? czoz ym zato obieczie
- 15: pan Bog/ albo daie.
- 16: Odpowiec.
- 17: Niewymowna łafkę/ y dary obieczie
- 18: pan Bog tim/ ktorzy wiznawaia ymie ie-
- 19: go/ chwala go/ iego łamego na wfpomo-
- 20: zenie wziwaia y w nym łamym nadzieię
- 21: łwa pokładaia.
- 22: Obieczie prołby nałze wyflnchać [!] / mo-
- 23: wiąc/ gdi mię będziez wzywał wyflucham
- 24: cię/ łtobam ielt włzelkim łmętku/ wyrwę

cię a ti

strona: F4v

- 1: cie á ti mię będziez chwalił Płal. XC. et XIIX.
- 2: Y łam łyn Boży raczył to powiedzieć
- 3: kto mię będzie wiznawał przed luczmi/ wy-
- 4: łnam go ia tez przed oycem moyim niebie-
- 5: łkym. Mat. X. kap.
- 6: It Chwalać páná boga będę go wzi-
- 7: wał a od nieprzyaciely moych będę wyba-
- 8: wion. Płal. XVII.
- 9: A krotko mowiać/ kto będzie wzywał y-

- 10: mięnia pańłkiego będzie zbawion actu II.
11: A oczokołwie będziecie proffić pana bo-
12: ga ymięniem fyna iego będzie wam dano.
13: Mat. XV. Marci VIII. Luce VI. kap.
14: Kto kolwie da korczag wody/ wymię bo-
15: że niełtraćy zapłati łwey. Mar. IX. kap.
16: Rozwaz ze v łiebie ti znamięnite obietni-
17: cze/ ktore pan Bog obiecziue tim ktorzy/
18: wyznawaią ymię iego/ á na wlpomożenie
19: go w włzelkich potrzebnych rzeczach wzi-
20: waią A rozwaz tez ciełkie pomłty/ ktore
21: my pan Bog groxy [!] nam/ gdy ymienia ie-
22: [!] złe vziwamy á naprołnoć ie bierzemy/ gdiz
23: łłowa iego łą prawdziwe á nigdi łię prze-
24: mięnia.

strona: G

- 1: Trzećie Boże przikazanie. III
2: Pamiętay abys dzień
3: łwięty łwięcił.
4: Pytanie.
5: Yako ty łłowa mamy rozumieć tego
6: przikazania Bożego?
7: Odpowiec.
8: Pan Bog przes łłelcz dni włziłtko łtwo
9: rzil á łiodmego odpoczinał/ y przykazał zy-
10: dom przes Moyłelza/ á by wdzień łyodmi
11: nic nieczinili áni dobitki ich/ á zowią y łab-
12: bath to iełł odpoczinięnie/ ale yzełmy nie-
13: pewnymi na cerimonie zydwłłkie/ dla tego
14: niełwłęcym ych łabbatu/ iedno przikazanie

- 15: Boże powynniśmy pełnić/ Y dla tegoz
16: krześciani wstawili ieden dzień wtydzień kto-
17: ri powynni na rzeczach świętich strawić.
18: Czemu y zowią niedzielą?
19: Zowiem ten dzień słusznym obyczajem/
20: niedziela/ to iest niedzielanie/ ktorego nie-
21: mamy nic y nego dzialać/ albo niewolniczy

nałzy

strona: Gv

- 1: nałzy ręcznego/ albo święckiego/ iedno to
2: czoby było ku chwale Bozey/ zbawienyu
3: nałsemu y ku požitku bliznego/ A wcziniw-
4: śly to maia nałli słudzi/ niewolnici/ y doby-
5: tek wten dzień odpoczinąć/ aby byli nadru-
6: gi dzień słprawnieyzi ku robocie/ y mi zny-
7: my.
8: Pytanie.
9: Czo to iest święczyć?
10: Odpowiec.
11: Acz kolwiek wżyśtki dny są święte a nie-
12: przekłete/ bo są od dobrego á świętego pá-
13: ná Boga stworzone/ ale ten dzień niedziel-
14: ny zowiem święti/ dla tego iz się świętich
15: rzeczy mamy wczyc/ y czynic ie/ tak nałsze
16: dziatki nalezi to przikazanie Boze na flu-
17: gi niewolniki poddane/ iako y nanas/ a byf-
18: my się wżifczy wten dzień/ odloziwśly ro-
19: botę/ świętich rzeczy wczyli/ bes ktorich za-
20: dny człowiek zbawion nie może być.
21: Pytanie.

22: A ktorez są dobre vczinki tego Bożego

23: przykazania?

strona: G2

1: Odpowiec.

2: Iużem w pyerwłzim Bożim przykaznyu [!]

3: powiedział/ ze to są dobre vczinki/ ktore od

4: dobrego páná Boga są rofkazane/ Yako

5: iełt przikazanie Boże/ iełly go dziatki/ fludzi

6: albo poddani nieumieią tedi się go wten

7: dzień (maiąc wolnośc od roboti) po wyn-

8: ny vczić/ tak też wiary krzełciałtkiey [!] aby

9: wiedzieli wczim ich zbawienie należy.

10: Modlitwy pańskiey którą zowiem pa-

11: cierz/ aby rozumieli iako/ a oó páná Boga

12: maią proffyc.

13: Sacramentow kościelnich/ czo są/ á czo za

14: pożitek ich/ y inich świętich rzeczy ktorich

15: nakazaniu vczą: fluchać piłno flowa boże-

16: go/ przyjmować flowo Boże/ zchucią/ á

17: pamiętać ie/ vczić się go pyłnie dziękować y

18: modlić się panu Bogu nabożnie/ pożiwać

19: zwiarą Ciała y krwi pańskiey/ napa-

20: miątkę odpuszczenia grzechow nałlich

21: Spiewać Pfalmy/ albo yne pyelny na-

22: bożne.

23: Rołmiłać dobrocy boże.

24: Dawać Iałmużnę vbogym/ albo flu-

25: gam kościelnym potrzebuyącym.

strona: G2v

1: Nawiedzać niemoczne/ albo więznie/

- 2: Pocięffać śmętne ludzy/ wfpomagać niedo-
3: śtateczne śamfiady/ albo śwe vbogie pod-
4: dane/
5: Vczic dziatki/ flugi/ poddane/ y yne/ flowa
6: Bożego/ gdi nięmaż ich gdzie nakazanie
7: poślac.
8: Atak natich dobrich vczinkach/ ten dzień
9: ma być űtrawiony.
10: Pytanie.
11: Ktore śa zle vczinki y grzechi przeciw tę-
12: mu przikazaniu?
13: Odpowiec.
14: Wdzień niedzielny ktorego nic niedziałamy
15: kazania/ y ynich űwiyetich rzeczy omieskać.
16: Nieűluchać pylno flowa Bożego.
17: Proűnować/ á nieuczić űię tich űwiyetich rze-
18: czy/ ktoreś powinien vmieć/ iako ieűt przika-
19: zanie Boże/ członki wiary krzeűciańskiey/
20: pacierz y űacramenta/
21: nie modlić űię nabożnie/ gardzić űacra-
22: menti á nie poziwać ich tak/ iako pan Chri-
23: űtus vűtawił y poziwać roűkazał.
24: Nie űpyewać nabożnie pűalmow y ynich

strona: G3

- 1: pieűny na vcziwym myeűczu.
2: Nie vczic dziatek/ albo czeladzy/ űtrawycz
3: dzień naűnaczoney űwiyetym rzeczam/ na űűa-
4: tanűkich poűlugach á vczinkach.
5: Yako ieűt/ proznowanie/ obzarűtwo/
6: opylűtwo/ koűterűtwo/ friyerűtwo/ blufnier-

7: łtwo/ y naynich grzechach/ ktore nawięcey

8: krzeſciany czinią y pełnią w dzień ſwięty

9: niz wyne dni/ ktorimy nieiedno páná Bo-

10: ga gniewaią/ ale tez zydi y yne pogani gor-

11: ſſą/ gdi wydzą iako krzeſciani ſwięto ſwię-

12: czą/ by tez ſuknią zaſtawić/ tedy ſię muſi

13: w ſwieto vpyć/ y yne grzechi popełnić/ by

14: mu tez wſzyłtek tydzień nato robyć.

15: Pytanie.

16: Czo za karanie pan Bog dopuſſcza dla

17: takowych grzechow?

18: Odpowec.

19: Roſmaitym karanym karze pan Bog lu-

20: dzi dla tych grzechow. Kazal byl pan Bog vkamionować czło-

21: wieka który w dzień ſwięty drwa zbierał/

22: w kxięgach liczby. XV. kap.

23: Karze y dzis pan Bog roſmaitimi pla-

strona: G3v

1: gamy/ y naoſtatek zkarze wyecznym potępię-

2: nym ieſli ſię nie vnamy/ á grzechow nie-

3: przeſtaniemy/ bo takowy wieczerzy Chri-

4: ſtuſſowey nigdy nie vkulſzą/ ktorzy dla cze-

5: ſnich rzeczy/ Albo/ dla ſwego nie dbalſtwa

6: opuſczaią zbawienne nauki.

7: Mat. XXII. kap.

8: Takowym ma vrząd karać/ á takowych

9: grzechow nie dopuſzczać/ áby pan Bog

10: niekarał wſziſtkiego miaſta/ albo zięmie ia-

11: ko ſkarał Sodomę y gomorą. Gen. XXIX.

12: Pytanie.

- 13: Yesly wdzień święti niegrzech robyć.
- 14: Odpowiec.
- 15: Kiediby potrzeba gwałtowna/ albo wiel-
- 16: ka škoda przifła/ nie gwalcy święta/ ktory
- 17: by nie mógł bes škody odlozić nadrugy
- 18: dzyeń/ jako ogień gwałtowny/ nieprzyaciel/
- 19: woda/ y powietrze.
- 20: Tak ze tez miłofierdzie okazać nad człowie-
- 21: kiem potrzebującym/ albo vbogym to nie
- 22: gwalcy święta/ y pan Chrifus w dzień
- 23: święty vđrawiał niemoczne. Mat. XXIII.
- 24: A święti Ambrofzi dopuřcza ořtatek dnia
- 25: świętego wrobocie řtrawyc/ vcziniwřzy ti
- 26: rzeczy święte ktore w dzień święty maią być
- 27: czynione niřliby iake zbitki czynic.
- 27: Pytanie.
- 28: Czo z azapłatę dawa pan Bog tim kto-
- 29: rzi wedle tego przikazania dobre vczinky
- 30: czynią?
- 31: Odpowiec.
- 32: Takowym pan Bog dawa błogofła-
- 33: wieńřtwo na duřy y naczefnych rzeczach.
- 34: A nieiedno ze niec nie omielkamy gdy
- 35: dnia świętego odłoziwřzy robotę/ świętich
- 36: rzeczy řluchamy/ vczimy fię ich/ y czynimy ie
- 37: ale tez pab Bog obiecuię nam wřziřtki rze-
- 38: czi dać/ y przidać/ gdy pyrwey řluchamy kro-
- 39: leřtwa bořego. Mat. VI. kap.
- 40: Błogofławionemy cziny y zowie/ ktorzi
- 41: řluchaią řlowa iego á řtrzegą go. mat. 24.

- 42: Y pan Chrifus flachetna nam rzec obie-
43: czuie mowiac. Ioannis. XIII. kap.
44: Yesli mię kto miłuie/ á flowo moie bę-
45: dzie chował/ y ociec moy miłuie go/ á przy-
46: dziem do niego/ á będziem mieskać vniego.
47: Gdzies może byc węcźła radość/ y bło-

strona: G4v

- 1: goflawieńftwo nadufźnich/ y cielesnich rze-
2: czach/ iedno tam gdzie mieska Bog ociecz/
3: y fyn/ y duch święti/ y daley mowy/ blogo-
4: flawieny fą/ ktorzi fluchaią flowa bożego
5: á ftrzegą go. Math. XXIII. kap.
6: Cwarte Boże przikazanie. IIII
7: Czci oyca twego/ y mat-
8: kę chceźli dlugo byc zyw
9: naziemy.
10: Pytanie.
11: Yako to mam rozumiec?
12: Odpowiec.
13: Maź pyrwey wiedziec/ ze to dziefięcioro
14: Boże przikazanie dał był pan Bog Moize-
15: sfowy na dwu tabliczach palczem Bożim
16: napyśfane.
17: Na pyrwsfy tabliczy wprawey recza thro-
18: ie było napyśfano ktorym cy wykładał na-
19: pytanie thwoie.
20: Naktorey pan bog przikazuie á byfmy

go famego

strona: H

- 1: fwego blizneigo [!] miłowali iako fami fiebie

- 2: á otim iest liędmioro przikazanie Boże na
3: wtorey tablicy napiffane/ A to iest iedno
4: czcy oyca/ y matką swoie chceły być długo
5: ziw na ziemy.
6: Ociec/ Matką.
7: Przes oyca/ matkę nieiedno rodzice naffe
8: mamy rozumieć/ ale tez wśzelkie przełożo-
9: ne naffe tak świeczkie iako duchowne.
10: Czo to iest czcić?
11: To iest/ Powinnyśmy ie weczci miec/ po-
12: śluznybyć/ y wśzelką dań albo zapłatę po-
13: winna á znośną placić.
14: Yako rodzicy maią wielką ciężkość wy-
15: chowywaić dziatki swoie/ Tak ze tez
16: dziadki powinny tak zprzirodzenia/ iako y
17: dla tego przikazania wśizftki wczefnośczy czy-
18: nić rodziczom swoim/ chcźali byc długo zi-
19: wy na świecie/ áby przed czaffem niepomar-
20: ly/ albo złą śmierczą niepogynęły.
21: Pytanie.
22: Ktore są dobre vczynky tego Bożego
23: przikazania?

strona: Hv

- 1: Odpowiec.
2: Tak iakom pyrwey powiedzial pod per-
3: sona rodziczow/ rozumieią się tez przełozę-
4: ny/ duchowny/ yświetczy/ naucziciele/ kazno-
5: dzieie/ opiekuny/ gośpodarzę/ gośpodinie/ y
6: yny przełożeny.
7: A tak mamy wvcziwałci mieć/ naprzod

- 8: rodzice nasze/ potim przełożone nasze nad
9: duszą y nadciałem/ Yako święty Paweł
10: vczy do Ephezow. VI. kap.
11: Wípomagac rodzice we wśelkich potrze-
12: bach ich ec^t.
13: Wiernym być wśelkich poślugách prze-
14: lozonym naszym dla pánáboga. pa. V. kap.
15: Iako przełożeny duśz naszym/ paſterze
16: powynny nas wiernie vczuć ſłowa bożego
17: y tich nauk/ ktore ku zbawieniu wieczne-
18: mu należą/ tak my tez powinnyſmy ym da-
19: wać doſtateczną ziwnoſc. I. Corin. IX. kap.
20: Roſkazuie pan Bog vczicielom ſwoym
21: vdziałać ziwnoſci/ do Galla. VI. kap.
22: A ktorzi dobrze rządzą dwoiakiey czci
23: godny/ nawieczęy cy ktorzi przełożeny ſą w
24: ſłowie Bozym y wnauce. Ephe. V. kap.
25: Roſkazuie pyſmo/ niezawięzować gęby
26: wołowy robiącemu.

strona: H2

- 1: Godny ieſt naiemnik zapłaty ſwoiey.
2: It mamy ich być poſłuſny wrzeczach
3: ſłuſnych bo ony muſſą dać liczbę Bogu
4: zduſz naszym. do Zidow III. kap.
5: Tak ze tez mamy rozumieć o przełożo-
6: nych ſwieczkich bo ſą od Boga dany a kto
7: ſię ym ſprzcíwia/ bożey ſię ſprawie prze-
8: cíwia/ powinnyſmy ym częſc/ boiaſń/ poſłu-
9: ſnoſc/ czla/ y poplatki/ Iako święty Paweł
10: vczy do Rzymianow wtrzinaſtim kap.

- 11: Tak tez o inych przelozonich mamy rozu-
12: miec vczicielach/ gofpodarzach/ paniech/ y
13: ynych/ nie naoko ale wiernie ym fluzić y ro-
14: być/ tego święti Paweł vczy w pyrwrźzey/
15: do Timoteuffa wtorym/ do Titu wtrzecim
16: Pyotr święti w pyrwrśley Epistole w to-
17: rym kapitulum.

18: Pytanie.

- 19: Iuz rozumiemy czo powinny dzieci ro-
20: dziczom/ albo przelozonym swoym pytam-
21: cie czo tez powymmy rodziczy dziatkam al-
22: bo przełozony poddanim/ y flugam swoim
23: Odpowiec.

24: Rodziczy niemaią bes fluzney przicziny

strona: H2v

- 1: pobudzacz ku gniewu dzieci swoich/ ale ie
2: powinny wnaucze y wdobrych obyczaiach
3: wychować otym do Epheze. VI. kap.
4: Duchowny przełozony powynny świe-
5: cić przed owczamy fwemy dobrimy vczin-
6: ki dobrym przykładem/ o tim sferzey wczin-
7: kach apostolskich w XX. kap. w pyerśley
8: do Timot. w III. kap. Mat. V. kap.
9: Swieczcy przełozony powinny podda-
10: nym swoim/ pokoy czinić/ krziwdi ich bro-
11: nić/ prawa fluznie zachować/ mito zarobio-
12: ne placzic/ bes odwłoki.
13: In summa Zle karac/ á dobre miłować.
14: Mąż powinien miłować zonę swoie/ tak
15: tez zona powinna byc pofluzna mężowu.

- 16: Íwemu w panie bodze/ Iako Sara była
17: poÍlufna Abramowy/ y panem go zwała/
18: bo mąż ieÍt głowa/ zony Íwoiey. Ephe. V.
19: Timot. I. Petri. III. kap.
20: Pytanie.
21: Ktore Íą zle vczinki á grzechy przeciw te-
22: mu Bozemu przykazaniu.
23: Odpowiec.
24: Nietzczić rodziczow Íwoich/ niebyć ym

strona: H3

- 1: poÍlufnzim/ niewÍpomagać wpotrzebie ich
2: Gardzić przełozonymy/ duchownemy/
3: ktorzy pyłnie praczuią o duÍzne zbawienie
4: vcząc pyłno Ílowa bożego prawdziwie.
5: Niedawaiąc ym pozywienia á nieplaczić te-
6: go/ czo ym przyÍlufía/ krzywdę ym czinić
7: przeÍladować ie/ y omawiać.
8: GrzeÍfą cy ktorzy niemaia w vczciwoÍci v-
9: rzędu y ynich przełozonych Íwieczkych/
10: niecziniąc poÍlvÍÍnoÍcy ym/ nieplaczac zdo-
11: brą wolą tego co powinny/ iako Íą podat-
12: ki/ czło/ y yne poplatki.
13: GrzeÍfą rodzicy gdi Íamy daią prziczińę
14: gniewu/ albo nie poÍlufneÍftwa dziatkam
15: Íwoym/ Íwemy zlemy obyczaymy/ albo gdi
16: ie zle w ÍwovolnoÍcy wychowywaią.
17: GrzeÍfą przełozeny/ duchowny/ gdi nie
18: uczą zbawienney nauki poddanich Íwoich.
19: Gdi ym daią zły przyklat Íwemy zlemy
20: vczinki/ y zycym.

- 21: Grzeŝą przełozeni ŝwieczci ci/ ktorzi niewyko-
22: rzeniaiã bałwophalftwa przeciwnego ŝło-
23: wu y przykázaniu Bożemu.
24: Gdi niebroniã poddanich ŝwoich/ ŝpra-
25: wiedliwofcy niecziniã/ prawa łamiã/ pod-
26: dane trapiã/ zniewolaiã/ robot albo po-

strona: H3v

- 1: platkow podwiŝfaiã/ zbytgow niekarzã/
2: iako ŝiã [!] zabyianie/ czudzoloŝtwa/ złodziei-
3: ŝtwa/ phałŝzerŝtwa/ y yne rzeczi przeciw te-
4: mu przykazaniu Bożemu.
5: Grzeŝã poddani/ gdi wrzędom nieŝã po-
6: ŝluzny/ á nieplacã tego co powinny placić.
7: Pytanie.
8: Czo zakaranie pan Bog dopuŝcza nati kto-
9: rzi grzeŝã przeciw temu przykazaniu bożemu
10: Odpowiec.
11: Karal pan Bog Heli y ŝyny iego dla te-
12: go ze ich zmłodu niekaral/ otim czitay w
13: pyrwiŝykh kxzięgach krolewŝkich.
14: II II kap.
15: Zkaral pan Bog Abŝolona/ ktori ŝię przeci-
16: wial Dawidowy oiczu ŝwemu/ á vciekaiãc
17: zawieŝil ŝię za włofi na drzewie/ á drugi go
18: goniãc włoczniã go przebył/ otim wtorich
19: kxzięgach krolewŝkich. XVI. XVII. kap.
20: Srogie karanie naznacił pan Bog pa-
21: ŝterzom ktorzy zlie paŝã owcze iego/ będzie
22: ŝŝukał krwie niewynnney z rękũ ich/ otim ŝo-
23: bie czitay Herem. XXIII. Ezech. XXXIII.

- 24: Zachar. XI. Efa. I. et V. VI. Ioannis X.
- 25: Mat. XXIII. ec^t.
- H4:
- 26: Karał pan Bog zidy gdi sfemrali prze-
- 27: ciw Moizefzowy do pulcił nanie ze ie zie-
- 28: maipozarła/ otim w torich kxzięgach liczby.
- 29: XVI. et XVII. kap.
- 30: Zkarał zonę Lochowe gdi fię obeizrała
- 31: á przeftąpyła przikazanie/ przemieniła fię
- 32: wflup folny. Genefis XIX.
- 33: Zadnemu pan Bog zaras nieprzidał albo
- 34: nienzznaczył pomfti iedno temu przikaza-
- 35: niu czwartemu rzekać/ chcefzly dlugo być
- 36: zyw na ziemi/ a tak pan Bog niezowy dłu-
- 37: go naziemy/ tich ktorzi nieffanuią rodzi-
- 38: cow fwych a fnać ieft tak wiele zlich á nie-
- 39: wftidliwych dzieci/ ze też nieiedno nieczinią
- 40: wczafności Rodzicom fwoym/ ale ie też wi-
- 41: ganiaia/ albo rękę nanye fwą fczągaia/
- 42: Niechać wiedzą za taczni nigdi dobrą fmier-
- 43: cią niezydą ftego fwiata/ tego doffyc naoko
- 44: wydzym bo fłowo pańskie ieft prawdy-
- 45: we á nieodmienne/ Iako fkaral Cham y
- 46: yne fyny Exodi XXI.
- 47: Pytanie.
- 48: Czo za zaplatę dawa pan Bog tim kto-
- 49: rzi fię rządzą wedle tego przikazania iego.

strona: H4v

1: odpowiedz.

2: Miłuię pan Bog takowe y mnozy ie tu

- 3: natim ſwiecie/ ktorzi ſię rządzą wedle przy-
4: kazania iego kazdi wedle ſtanu ſwego.
5: Miewaią wielkie pociefzenie rodzici zdia-
6: tek ſwoich gdi ie zmlódu dobrze wdo-
7: brei naucze wychowywaią. Obieczuie pan Bog duchownim paſte-
8: rzom ktorzi wiernie pafią owcze ſwoie pra-
9: wdziwą nauką y przykladem dobrym yż
10: wkroleſtwie niebieſkim będą iaſny iako
11: ſłońce.
12: Zachowywa ſwieczkie przełożone wzcęſliwoſci y dlugim panowaniu/ ktorzi bro-
13: nia ſłowa Bożego/ á bluſnierze/ y przeſtęp-
14: cze ſłowa Bożego karza/ 6 ſłużą panu Bo-
15: gu wboiaſzny/ tak biły Conſtantinus The-
16: odoſius y yni.
17: Rozmnaża też pan Bog dobre dziatky
18: ktore miłuią páná Boga/ boią ſie go á
19: rodzicow ſwoych y przełożonych ſzanuią.
20: Pytanie.
21: Yeſly kazdemu przełożonemu tak zlemu
22: iako dobremu mamy być poſluſny.

strona: I

- 1: Odpowiec.
2: Napyſſał ſwieti paweł/ ze nieiedno do-
3: brym/ ale y złym mamy być poſluſny y ro-
4: zkazał modlic ſię zanie Rom. XIII. I. Ti-
5: mot. II. kap. I. Potr. II.
6: Ale ieſly by nam czo roſkazowali czinić
7: czo by było przeciw panu Bogu y przika-
8: zaniu iego/ niepowyńniſmy ich ſluchać.
9: Ale ym wedluk roſkazania ſwiętego Pyo-

- 10: tra mamy odpowiedzieć actii/ V. cap. wię-
- 11: ceiem boga powinień fluchać niz człowieka
- 12: pan Bog mi tego zakazał nieczinić/ ati my
- 13: to każez czinić nieflucham cię wtim ec^t.
- 14: Pyąte Boże przykazanie. V.
- 15: Niezabiay.
- 16: Pytanie.
- 17: Iako to mam rozumieć?
- 18: Odpowiec.
- 19: Dalemczy naukę czwartego przikazania
- 20: á byfmy to cziniły y placzily czo naczly fían
- 21: prziflufza/ á czofmy/ zrofkazania Bożego

powin

strona: lv

- 1: powynny/ a byfmy nikomu niefzkodzily/ na
- 2: dufzy/ naciele/ y namaiętnofcy iego/ aby ka-
- 3: zdy nafwym przeftanał/ y dla tego/ to pią-
- 4: te przikazanie przikazał/ á byfmy niezabialy
- 5: bliznego nafwego.
- 6: Zabianie ieft ci fłowo pofpolite/ ktorym
- 7: nieiedno zabicie vczinkowe zakazuie pan
- 8: Bog/ ale tez yne wfziłtky zle ządze ku blizne-
- 9: mu nafsemu/ iako ieft/ gniew/ zawyfc/ nie
- 10: nawyfc/ przeklinanie/ vrąganie/ omawia-
- 11: nie/ mfczenie/ podufczenie/ y wfzelki gniew
- 12: ku bliznemu naumifle nafzym/ takowe przy-
- 13: kazanie y zaplatę iego iałnie pan Chriftus
- 14: raczył powiedzieć. Mat. V. cap. rzekąc
- 15: ktokolwiek rzecze bratu Racha/ albo fzałen-
- 16: cze/ godzien ieft fądu albo ognia piekielne-

17: go/ bo zakazuie pan Bog á byfmy blizne-

18: go naffego niezabyaly/ ręką naprawą/ ra-

19: dą/ albo vmiflem zlym/ y tez flowem.

20: Pytanie.

21: Ktore fą dobre vczinki przikazania tego?

22: Odpowiec.

23: Wfpomagać bliznego dobrą radą/ obro-

24: ną/ maiętnością/ flowem/ prawdy zefna-

25:

strona: 12

1: nym y wfzelką zicliwością/ okazuiąc miłość

2: prawdziwą á nieobludną przeciw blizne-

3: mu fwemu/ nieofzukać go wtargu flowie

4: kupi/ przedaniu kupieniu y tez z mowic.

5: Niemfczyć fię nabliznym fwoym/ ale to

6: odkladać na pana Boga/ gdi ią on fám fo-

7: bie raczył zachować/ Exodi. XXXI. mowiąc

8: Mnie pomfta/ á ia oddam: odpufczać nie-

9: przyiacielom nafzim/ chczemily aby tez pan

10: Bog odpufcił wimye nafze/ iako wpacierzu

11: mowym y famy nafze pomfti ządamy iefli

12: fwemu bliznemu nie odpufzczamy/ gdi f

13: fám pan Chriftus raczył odpufcić nieprzi-

14: iacielom fwoym y zanie fię modlił mowiąc

15: Boze oicze odpufc ym boć niewiedzą czo

16: czyną. Mat. XXVII.

17: Vczinił tak Iakob yz fię przed bratem

18: fwym Efau vkorził/ aby niedał bratu przy-

19: czini gniewu y zabycia/ Genefis XXXIII.

20: Odpufcił Iozeph gniew braciey fwoiey.

- 21: gdi go bily/ wdoł wrzucily/ aby go zwierzę-
22: ta ziadli/ y dobrze ym potym czynił.
23: Genefis XXIII.
24: Wtim przikazaniu więcey mamy nafla-
25: dować páná Chriftoffa/ nizli praw fwiecz-
26: kich ktori rofkazał dobroć za złoć odda-

strona: l2v

- 1: wać/ á toc ieft dać plać / gdi fuknią we-
2: zmań/ albo prawey ftrony naftawyc/ gdy
3: w lewą vderzą/ czo fię naźich rzeczy ticze.
4: In fumma Rofkazał pan Bog w lzelkym
5: obyczaiem wfpomagać bliznego fwego á
6: ziczć mu wźego dobrego/ nieynaczey iedno
7: iako fám łobie zapamiętawfzy gniewu y
8: krziwdi iefli ią maź od bliznego fwego/ á
9: profić páná Boga/ aby fię vznał/ á dobrze
10: czinić tym ktorzi tobie zle czinią. albo my-
11: fla/ á tak zagafłyż rofpalony wągł nagło-
12: wie iego. Roma. XII.
13: Oziwiać bliznego na dufzy/ rofzwięzuiąc
14: iego fámnięnie od rofpaczi/ á okazac mu
15: drogę zbawieńną.
16: Pytanie.
17: Ktore fą złe vczinki á grzechy przeciw tę-
18: mu przikazaniu Bożemu.
19: Odpowiec.
20: Zabicie bywa rofmaitym obyczaiem/ na-
21: dufzy/ naciele/ vlbo [!] też naflawie.
22: Cielefne.
23: Gdi kto kogo niewyńnie zabie á krew nie-

strona: l3

- 1: wynnie wilenie/ grzechy przeciw przikazaniu
- 2: bożemu takich zabiaczow pełen świat.
- 3: Yako są gdzie sędzie gdi niesprawiedliwie ofa-
- 4: dzą na śmierć człowieka/ zabiają niezliczo-
- 5: ną moc ludzi.
- 6: Tak że też czynią Krolowie/ Książęta/
- 7: Cefarze gdi niesprawiedliwą walkę czynią
- 8: á fanć [!] przeciw panu Bogu/ y prawdziwe-
- 9: mu flowv iego/ y wżifczy yny ktorzi o ma-
- 10: czaią fwe ręcze wniewynney krwy bliznego
- 11: swego iawnie albo też potaiemnie/ Grzesą ci ktorzi flowem zabiają blizne-
- 12: go swego/ ządaią nań pomśty mówiąc bo-
- 13: daicie zabyto/ takowego zabiania pełne v-
- 14: šta krześciańfkich ludzi/ á niemaia fobie te-
- 15: go zagrzech/ gdi pan Chrifus raczył powie-
- 16: dzieć/ kto rzecze bratu swemu/ racha/ albo
- 17: szatanie/ godzien iest sądu albo wiecznego
- 18: ognia. Mat. V. cap.
- 19: Drudzi są zabiacze ktorzi nieiedno nacie-
- 20: le/ albo naflawie zabiają bliznego fwe-
- 21: go/ ale też y nadufzy/ Yako są phalfzy-
- 22: wy pafterze albo kaznodzieie/ ktorzy obczą-
- 23: zaią luczkie sąmnienia wstawamy luczkimy
- 24: albo szatańfkimy/ przywodząc ie wrośpać

strona: l3v

- 1: albo wąthpienie miało pociefzenia y wpa-
- 2: daią wespółk znimi wdoł wieczneg^o potępienia/ czego się poznał panie boże/ á ich ma-
- 3: iętnofci pozeraią/ obiecuiąc ym zato zba-
- 4: wienie o sobie y ym iednaią wieczne potę-

- 5: pienie/ ktore łam pan Chrifthus nam oka-
6: zać raczył/ y ftrzec fię ich kazał. Mat. XXIII.
7: Marci XII. Luc XX. cap.
8: Takich zabiaczow/ pharifeufzow pełne
9: kroleftwo fzatańskie papiefkie/ o ktorich
10: Inać lepiej milczeć niz mało pyśać
11: Grzeffą yci ktorzi nałlawie zabiaią/ vrągaiac tfcy iego.
12: Pytanie.
13: Yakie mabyć karanie o Mężoboyftwo albo zatakowy grzech?
14: Odpowiec.
15: Pan Bog łam vftawyl penę/ albo ka-
16: ranie zatakowy grzech mowiać/ á przika-
17: fzuiąc timi flowy/ kto wyleie krew człowie-
18: czą/ niechay iego krew będzie wylana/ otim
19: w księgach Rodzaiu IX.
20: It Kto vderzy człowieka aż do śmier-
21: cy/ niechay też łam vmrze. Leuitici XXIII.

strona: 14

- 1: Idalei rofkazał mowiać/ oko za oko/ rę-
2: ka za rękę/ głowa za głowę etc.
3: Rad bych flyśać czim by fwego dyabel-
4: ſkiego ſtatutu/ okrutni/ haniebny zabiacz/ e/
5: chcieli bronić/ ktorzy niewſtidliwie przeciw
6: ſczeremu przykazaniu tęmu pańkiemu v-
7: ſtawyl/ aby wolno człowiekowy człowie-
8: ka zabyć y zapłacić go/ albo zaiednego wie-
9: cey dać niż zadrugiego/ gdys pan Bog w-
10: ſziftkym poſpolu zakazuie/ Niezabiay/ kto
11: zabię ma łam być zabyt/ głowa za głowę.
12: Niechać kazdy obaczy iaki powód dali

- 13: ku zabyciu tym krwawym statutem okru-
14: thni/ zabiaczce/ á vřtawcze tego statutu/
15: A iaką yny śmiałořc wżęli ku zabyciu
16: řtego statutu/ á řnac niemaz liczby tich
17: ludzi ktore doroku pobyą/ A gdi zabywřzy
18: da řto/ albo dzieřiec grzywien/ przifiągłby
19: ze iuz zato dořřyc Bogu vřzinił/ y ieřcze řię
20: řtego chwali/ A ieřcze drugiego zabyć myřly/ y trzeciego/ y mowy/ pomřcilem řię
21: nad nieprzyacielem zabywřřy řamřiada/
22: albo brata řwego.
23: Y maią řobie zagrzech złęmac á cařřo-
24: wac ten okrutni á krwawy řtatut/ ktore-
25: go nikt yni nie vřřawyl/ iedno haniebny zabia-

strona: l4v

- 1: cze/ ktorzi řobie za rořkořz maią omaczć
2: połokcie we krwy niewinney řęcze řwoie/
3: á niemogą řię ieř iako łaknączy přy na-
4: řycic/ gdiř zadny człowiek niema teř moczy
5: aby czo mogł vřřawyc/ albo przikazac prze-
6: ciw przikazaniu Bożemu/ nie przikazuiec
7: pan Bog zabyc/ ale zakazuie/ niezabiay/
8: nieprzikazuiec zabywřřzy vmiřlie dac řto/ al-
9: bo dzieřięć grzywien/ cum liber homo non
10: capit eftimationem/ Gdiř człowiek wolny
11: krzeřciańki nie ieřt przeplaczon/ Ale mowy
12: kto wyleie krew niechay teř iego krew bę-
13: dzie wylana/ oko za oko/ głowa za głowę/ Y daley racził powiedziec Ge. IIII.
14: Głos krwie braczkiei wola domnie z ziemie
15: Karał pan Bog zawřřdy takowe okru-
16: tniķi rořmaitym obiczaiem/ y dzis karze y

- 17: potim wiecznym potępieniem będzie karał
18: iefly fie nieuznają á zabiac nieprzeftaną.
19: Powynien vrządzt takowe zabiaczce ka-
20: rac taką wyną iaką łam Bog wftawył na-
21: gardlech ich/ aby nas potim pan Bog w-
22: łziłtkich niekarał dlatego bo vrzędowi woł-
23: no złe karac/ á zabyac wedle prawa/ á przy-
24: kazania Bożego/ gdzie mowy nie dopuścił
25: złoczynczy nałwzięcie źić etc.

strona: K

- 1: Pytanie.
2: Czo za zapłatę dawa pan Bog tim kto-
3: rzi fię rządzą wedle przikazania tego?
4: Odpowiec.
5: Dwoiaką zapłatą palcy pan Bog tym
6: ktorzy niezabiaią/ ale ożywiaią bliznego
7: łwego czełną/ y dułłną/ otim yalnie pyłmo
8: v Lukaffa w łzołtym capitulum/ mowiąć
9: odpułczaicie/ á będzie wam odpułczono.
10: It dawaicie á będzie dano etc.
11: Szofte Boże przikazanie. VI
12: Nie cudzołóż.
13: Pytanie.
14: Yako fię to rozumie?
15: Odpowiec.
16: Przes to łlowo mechari rozumie fię włzel-
17: ki nieczifiti ciełefni grzech/ ktorym kolwiek
18: obyczaiem bywa krom łtanu małżeńłkiego
19: á rozumie fię nie iedno vczinek ciełefny/ ále
20: włzelka zła ciełefna ządliwołc/ iako otim

strona: Kv

- 1: Jam pan Chrifthus raczył powiedzieć/ Mat.
2: V. cap. Kto wezi na niewiaſte wżądliwo-
3: ſci/ iuz vczynił nieczifci grzech/ wſerczu ſwo-
4: im/ ato też pożądanie yaſnie zakazał wdzie-
5: wiątym/ y wdziefiątym przikazaniu ſwo-
6: ym/ y też lekarſtwo pan Bog vkazał dla
7: v wiarowania ſię niecziftego grzechu/ mał-
8: zenſtwo ſwięte
9: Pytanie.
10: Ktore ſą dobre vczinki tego przikazania
11: Bozego.
12: Odpowiec.
13: Ti ſą dobre vzzinki [!] tego przikazania bo-
14: żego abyſmy pocziwie zily wſtadle małzen-
15: ſkim miłuiąc ſwoię zonę właſną á nie czyę
16: yną toć też na zonę należy/ aby w wczci-
17: woſcy miała męza ſwego/ á ſzanowała go
18: iako głowy ſwoiey.
19: Aby zobu dwu ſtron była fromiezliwoſc
20: vczciwoſc/ á wiara/ ktorą ſlubowały ſobie
21: chować/ tak mąż iako żona/ gdiz ſą iedno
22: ciało á dwie duſzy.
23: Niepożądać złą myſlą/ albo cieleftną żą-

dza

strona: K2

- 1: dżą zony/ bliżnego ſwego/ po wciągać/ cia-
2: lo ſwoie od wſzelkiego vczinku cieleftnego/
3: y miſly krom ſtadla małżeńſkiego.
4: Mierne iefc y pyć/ iako by ciało niemiało

- 5: ſwowołnoſcy ku grzechu/ á toć ieſt poſt
6: krzeſciańki oktorem nam Chriſtus ſam ra-
7: czył powiedzieć. Luca XXI. cap.
8: Powſciągajcie ſię od obzarſtwa/ y pyań-
9: ſtwa od ktorego wſzyſtki zle á cielefne vczyn-
10: ki pochodzą.
11: In ſumma tak zachować ciało ſwoie ia-
12: ko by było przibytkiem ducha ſwiętego/ á
13: nie przibytkiem ſzatanſkym. Corin. VI.
14: Zgodlywie żyć wſtadle małżeńskim/ ie-
15: den drugiego nie oſzukać/ nieźlorzeczyć ieden
16: drugiemu/ robyć ſpolnie á wiernie/ kazdy
17: wedluk ſtanu ſwego.
18: Milować ieden drugiego/ będąc wſta-
19: dle małżeńskim/ nieinaczey iedno iako wła-
20: ſne ciało ſwoie/ Pocieſſać ieden drugiego
21: wedluk roſkazania Bożego.
22: Pytanie.
23: Ktore ſą grzechy przeciw temu Bożemu
24: przykazaniu?

strona: K2v

- 1: Odpowiec.
2: Czy ciełko grzeſſą przeciw panu Bogu/
3: ktorzy łamią przięgę y flub/ wyſtępując
4: ztadla małżeńſkiego.
5: Niemniey czy grzeſſą/ ktorzy flubuią czy-
6: ſtoć chować/ á tego ym daru pan Bog nie
7: dał y pod tym przykricym czyſtofczy dziewyc-
8: ſtwa pſotliwie ziwą/ gdiz zaden tego nie-
9: może flubować czo wiego moczy nieieſt/ á

- 10: czyŝtoć nieiedno vczinkiem cieiełnim/ ale tez
- 11: miŝlę/ á ządżę nierządna bywa narufzona/
- 12: Yako ŝam pan Chriŝtus raczył powiedzieć
- 13: ŝlowy wyŝey okazemy v Matheuffa ŝwię-
- 14: tęgo.
- 15: Y ŝwięty Paweł mowy ŝam o ŝobie.
- 16: Rom. VII. cap. Ządliwoŝc cieiełna/ niewie-
- 17: dzalem áby to grzech był/ bych ŝie był
- 18: ŝprzikazania Bożego nienauczył/ gdzie pan
- 19: bog zakazuie mowiac niepoząday ect.
- 20: Mowyc ŝlowa niefrumiczliwe/ albo pye-
- 21: ŝny ŝpiewac ŝktorich ŝię gorŝą yny.
- 22: Gardzić ŝtadlem małżeńŝkim/ ktore ŝam
- 23: pan Bog vŝtawyl/ y to lekarŝtwo dał dla

strona: K3

- 1: v wiarowania ŝię cieiełnego grzechu y ŝwię-
- 2: ti Paweł tak vczi 1. Corit. VII. y roŝka-
- 3: zuie mowiac/ dla v wiarowania ŝię nieczy-
- 4: ŝtego cieiełnego grzechu/ niechay kazdy ma
- 5: wŝalnę zonę/ á ona wŝalnego męża/ Tuć
- 6: zadney perfony nie wiyumuie: y daley mowy
- 7: lepiyey zonę miec/ niz ządżamy cieiełnymy
- 8: pałac.
- 9: It Nienofić ŝcierpliwoŝcią krzyza kto-
- 10: ri pan Bog ŝam cładzie/ á więcey na ty
- 11: ktorzi ŝą wŝtadle malzenŝkym/ dla tego yz
- 12: ie miŝuie.
- 13: It Grzeŝą ktorzy roŝwodżą ŝtadło mał-
- 14: zenŝkie krom czudzoloŝtwa/ gdiz pan Chri-
- 15: ŝtus iaŝnie powiedzieć raczył/ Czo ŝam bog

16: złączył tego człowiek niechai nierozłącza/ ie-
17: ęli fię wedluk tey Chriftułfowey nauki rzą-
18: dzą/ dzifiefzi rofwoiczy to na oko widzým/
19: yz nieiedne zony od mężow odłączaią ale
20: tez łamy łniemy krom zadnego wftidu mie-
21: ękaią/ y iefcze fię tego przechwalaią y za-
22: czefc łobie poczituią/ wiele takich ktorzy od-
23: rzuciwfzy vcziwe malzonki łwoie pfodtli-
24: wie znierzładnymy niewiałtamy przebiwa-
25: ią y czynią łciała łwego a przibytku ducha
26: łwiętego ciało kurewfkie iako łwięty Pa-
27: weł mowy I. Corint. VI. cap.

strona: K3v

1: Grzełą przeciw panu Bogu/ ktorzy w
2: ciełefnym grzechu łožą iako łwinia wblocie
3: y haniebnie bluńńą pana boga y to przika-
4: zanie iego mowiac zeby to grzech bił/ nie
5: mogli czy by nas pan Bog ynaczy łłowyc
6: iedno natim grzechu/ iako ptaky ná lepye/ y
7: odrzuczaią lekarłtwo ktore pan Bog dał
8: przeciw grzechu takowemu łwą włafną
9: żonę.
10: Grzełą ktorzy malzeńłtwem gardzą dla
11: vbołtwa/ á tego grzechu vziwaią iako by
12: ich pan bog niemiał pożywić/ gdi czno-
13: tliwie zili gdiz niecznotliwie żyą.
14: A krotko mowiac/ grzełą przeciw panu
15: bogu ktorzy iakym kolwiek obiczaiem albo
16: vczinkiem/ ządliwofczią/ miłłą/ vziwaią
17: grzechu niecziftego krom łtadła malzeń-

18: Ńkiego/ y tich rzeczy ktore ku ządliwoŃcy cie-

19: Ńney pobudzaia.

20: Pytanie.

21: Yesli pan Bog karze dla takowych grze-

22: chow.

23: Odpowiec.

24: Cięskie á frogie karanie przepuŃzcza pan

25: Bog dla czudzoloŃtwa/ á cielesnych nieczy-

strona: K4

1: Ńtich grzechow.

2: Zkaral byl pan Bog wŃziftek Ńwiat dla

3: takowych grzechow yz iedno oŃmioro lu-

4: dzi zoŃtawyl. Genefis VI. cap.

5: Zkaral Ńodome/ y gomore dla nieczyŃtich

6: grzechow y yne miaŃta.

7: Zkaral byl pan Bog pokolenie benia-

8: myn jz dla zgwalczenia iedney zony kaplań-

9: Ńkiey ŃzefŃczdzieŃad tifać zginęło riceskie-

10: go ludu Iudi. XIX.

11: Dla zgwalczenia czorki Yakubowey wŃziŃ-

12: ki Sichiniti pobyto. Gene. XXXIII.

13: Zkaral pan Bog Abymelecha dla Sari

14: zony Abramowey. Gene. XX.

15: Karał dawida ciężką plagą dla czudzo-

16: Ńtwa. II. Reg. XII.

17: Kazał byl pan bog takowe ludzy kamio-

18: nować. de Vtro. XXII.

19: Tak Ńię ten grzech między krzeŃciany zpo-

20: Ńpolicil/ by ie miano kamionować Ńnać by

21: kamienia niedoŃtało.

- 22: Karze y dzis pan Bog rosmaytimy pla-
23: gamy krzełciany dla Balwophalftwa okru-
24: cieńftwa á niecziftego grzechu.
25: Zkarał duchowne/ duźną flepotą yfz
26: wiedząc przykazanie boże niehczą wiedzieć
27: pod pokriwką cziftofcy wcirelefnich nieczy-

strona: K4v

- 1: ftich grzechach iako w blocie po vfzy leżą/
2: yżaż niewidzym naoko yż ktorzy zon niepoy-
3: maią/ cziniac to
4: nie iedno przeciw panu Bogu/ ale też prze-
5: ciw naturze/ gdyfz wiele ieft niemich beftiy
6: y ptakow/ ktorzy naffwim offobliwym złą-
7: czeniu przeftawaią łamec łzamiczą y dziat-
8: ki łwe łpylnością łpolu wichowaią/ ale
9: kxięża mułłą być gżegzołczegorodu/ ktora
10: nigdi nieznyefie iaia iedno naczudzym
11: gniałdzie y dziatek łama nie karmy.
12: Y krotko mowiac iałne karanie nałna-
13: czil nam pan Bog dla nieczifftich grzechow
14: gdzie tak mowy do zidow w XIII. cap. K4v
15: Vczciwe ieft małzenftwo a loże niepokala-
16: ne czudzolozniki będzie ładził pan Bog/
17: nadrugym miefczu mowy. I. Cor. VI. ca
18: Czudzolozniczi/ á nieczyfci do krole-
19: łtwa niebiełkiego niewnidą/ do Ga. V. ca.
20: Powynien vrząd takowy grzech karac
21: Aby nas pan bog nie karał tu y wiecznym
22: potępięnym/ Iako karał łodome/ gomorę
23: y yne miałta/ K4v y wypyłfuie/ Ezechieł pro-

24: rok przyczinę skarania tych miał mówić

25: w XVI. cap. Pycha/ doftatek/ proznowa-

26: nie ty są przyczyny zaginienia Sodomie.

strona: L

1: Pytanie.

2: Czo za obietnicze obieczenie pan Bog tym

3: ktorzy się wedluk przykazania tego rządzą?

4: Odpowiec.

5: Ciało ych iest y członki przibytkiem du-

6: cha świętego. I. Corint. VI. Dawa pan

7: Bog błogoflawieństwo tym ktorzy wfta-

8: dle małżeńskim vcziwie mieszkają á ro-

9: zmnaza ie. Gene. I. cap.

10: Zona twoia iako macicza plodna w-

11: domu twoym/ Adziatky iako oliwne rozcz-

12: ki okolo ftolu twego/ tak będzie błogofla-

13: wiony człowiek/ ktory się boy pana boga.

14: Pfall. CXXVII.

15: Niewiafta będzie zbawiona przez ro-

16: dzenie vcziwych dziatek/ iefly o ia-

17: ko czudne á wdzieczne panu Bogu czno-

18: tliwe vrodzenie. Sapien. VI. cap.

19: Miezka pan Bog miedzy zgodliwym

20: małżeństwem/ y natakowym weffelu fam

21: raczył być/ Ioan. II. cap. y dał to przika-

22: zanie rodziczom naszym. Gene. I. mnoście

23: się á napełniaicie ziemię ect. tak mamy ro-

24: zumieć/ ábyśmy się pana Boga bały wie-

strona: Lv

1: rzili temu miłowali/ á chwaliligo/ wmiło-

- 2: ſci malzeńſkey zily/ á zoſtawiły po ſobie
- 3: potomky vczywego łoża ktorzy by go też
- 4: chwalily.
- 5: Syodme Boże przikazanie. VII.
- 6: Niekradny.
- 7: Pytanie.
- 8: Iako to mam rozumieć.
- 9: Odpowiec.
- 10: Tu ſię mamy nauczyć iako ſię mamy rzę-
- 11: dzić wrzeczach/ á dobrach czefnich tak na-
- 12: ſzich iako bliźnego naſſego.
- 13: Nieiedność zakazuie pan Bog abyśmy niekradly/ ale też przikazuie
- 14: abyśmy naſſym dobrym wſpomagali bliź-
- 15: nego potrzebuiącego.
- 16: Pytanie.
- 17: Ktore ſą dobre vczinki tego bożego przy-
- 18: kazania?
- 19: Odpowiec.
- 20: Sprawiedliwie vzyć prawdy ſłowa

strona: L2

- 1: Bozego/ wſpomagać maiętnoſcią ſwoią
- 2: niedoſtatecznego potrzebuiącego/ Zakładać
- 3: bliźnego ſwego/ poziczać mu niebiorąc od-
- 4: niego zadnei liphy/ przedawać ſprawie-
- 5: dliwie/ lokciem/ funtem/ albo miarą.
- 6: In ſumma Czo tobie miło/ inemu czin/
- 7: á czo tobie niemiło tego yemu nieczin/
- 8: Akazdemu/ dać/ placicz/ czinić/ robyć/ ſłuzić/
- 9: mowyc/ czo naiego ſtan przyſłuſze.
- 10: Pytanie.

- 11: Ktore są złe czyny a grzechy przeciw tę-
12: mu przykazaniu Bożemu?
13: Odpowiedz.
14: Jako różne osoby/ osoby/ sprawy/
15: Wzrędy/ w kupie między ludźmi/ tak że też jest
16: rozmaite kradzieństwo między nimi.
17: Kradzieństwo duchownych.
18: Kradną duchowny zbawienie przed lu-
19: dzmi/ gdy ich nie chcą nauki prawdziwej
20: iako powinni/
21: Kradną w ymieniu/ gdy go używają/ a zato
22: dożyć nie czynią/ takie są pan Chrystus
23: yawnie/ w yawnie zowie złodziejmi/ w łotrzy
24: w świętego Iana w dziełach jego. którzy

strona: L2v

- 1: sąmi siebie paść i w pozeraię mądrości ludz-
2: kie/ to co kościelne jest/ to jest w bogich lu-
3: dzi wofadzie/ albo parafiey/ aby je tym za-
4: kładano/ to sobie przywłaszczili/ gdyż by
5: ony ludzi słowa Bożego/ a pastarze ko-
6: ścielny mieli być/ a w bogi kościół laknie
7: pragnie leżąc pod plotem.
8: A niejedno testamenti kościelne kradną
9: niszczą/ kassuią ale się też rzucili natesta-
10: ment pański/ rad bych wiedział czoby ym
11: natym odeszło ze by tak rozdawali ciała y
12: krew pańską iako on wstał i wstał
13: rozkazał.
14: Kradną przełożony świeczki/ gdy popłatki/ winy/ czynić/
15: cza/ pobory/ czopowe wstawiają y wycią-

- 16: gaią napoddanych/ albo ym gwałtem ma-
17: iętności widzieraia/ wykupuią/ albo iakym
18: kolwie złym obyczaiem doftawaią niefp-
19: wiedliwym.
20: Kradną á greffą poddany/ gdi niefp-
21: wiedliwie/ albo niepobożnie przedaią/ ku-
22: puią/ placzą/ robyą/ fluzą/ bierzą przełożo-
23: nym fwoym albo ynym/ tu fie ten grzech
24: fpofobyl między ludzmy/ że tez vkrafc zá
25: fmiech to sobie maią/ albo fortune przy-
26: pyffuią.

strona: L3

- 1: A krotko mowiac/ rzefą wffylci ktorzy
2: flowo Boze/ prawdę/ fprowadliwofc na-
3: ukę prawdziwą/ maiftność/ lokciem/ miarą/
4: funtem/ Albo flawę dobrą kradną blizne-
5: mu/ fwego niezyczac mu tak iako famy fo-
6: bie á niedaiąc czo ma być bogu dane/ á czo
7: bliznemu/ albo przełożonemu.
8: Pytanie.
9: Czo zakaranie pan Bog dopuścza dla
10: takowych grzechow?
11: Odpowiec.
12: Iako fą rofmaite kradzieftwa/ tak też ro-
13: zmayte karania pan Bog przepuścza.
14: Karze pan bog ty ktorzy prawdy flowo
15: iego niewifnawaią/ albo ie nafwoy pozitek
16: obracaią/ wiecznym potępienym/ L3 bo ich też
17: fyn Boży niechce znać przed bogiem oycem
18: otim v Matheuffa w dziefiatim capitulu^m.

- 19: Karze vrząd świecki/ złodzieie szubieni-
20: czą/ ale na tim krzywda iest/ yż wielczy zło-
21: dzieye małe złodzieyki wiefzą/ á wżakże pan
22: Bog wżyftkim takowym karanie nafna-
23: czył v świętego Pawła w pyrwfzey/ wżo-
24: ftym capitulum/ gdzie tak mowy/ L3 ąni nie-

czifci

strona: L3v

- 1: czifcy ludzie/ any Balwophalczy/ any czu-
2: dzołofznici/ any pftoliwy/ any złodzieye/ a-
3: ny łakomy/ any pyaczy/ any drapyefczy kro-
4: leftwa Bożego poiędą/ yefly fię nieufna-
5: ią/ nieżałuią/ niepolepłą/ niewroczą/ nieza-
6: placzą/ nienagrodzą/ przeprofa/ komu czo powynny/ á doffc vczinia/ takowe grze-
7: chy powinień vrząd karać/ aby pan Bog
8: zaras niefkaral/ y naczefnych rzeczach/ y
9: wiecnym potępienym/ iako nafnaczył na-
10: mieyfczach przerzeczonych.
11: Pytanie.
12: Czo za zaplatę placzy pan Bog tim kto-
13: rzy niekradną/ ale fwego dobrze nabytego
14: vdzialaią potrzebiącym ludzám?
15: Odpowiec.
16: Yako troiakym obyczaiem bywa dawa-
17: nie/ takieteż troiaka zaplata bywa dana.
18: Pyrwe dawanie.
19: Powynny wżifcy pfpolicie dać złuże
20: poziwienie/ á wychowanie flugám kościel-
21: nym. swiety Paweł tak na pyśfał I. do ko-
22: rint. IX cap. Czy ktorzy vczą Ewange-

23: liey/ go-

strona: L4

1: dzien iest naiemnik zaplati swoioey.

2: I. Timot. I. cap.

3: Wtore dawanie.

4: Powinnifmy tez koazowac miłosierdzie

5: nad naszymy vbogymy/ przyaciemly krewn-

6: nemy/ Iako są rodziczy/ braćia/ fioftry/ y

7: yni/ bo tak święty Paweł mowy/ kto nieo-

8: patruie swoich krewnych gorzzy iest nad

9: poganina. I. Timot. V. cap.

10: Trzecie dawanie.

11: Mamy wfpomagać/ á zakladać vbogie

12: niedośćateczne/ albo włomne/ opcze ludzy/

13: Ktorzy łobie niemoga rady dać dla niedo-

14: Ńtatku zdrowia swego/ zdopuźczenia Bo-

15: zego/ otim napisiał Ian święty w pyr-

16: Ńzey EpiŃtole III. ca. mowiac kto wydzi bra-

17: ta swego potrzebuiacego/ á zamknie miło-

18: sierdzie swoje przeciw iemu łafka boza nie

19: moze być Ńnym.

20: **It** kto niemiluiie brata ktorego wydzi/

21: klama á by Boga miłował/ ktorego nie

22: wydzi/ Moyzeź zroŃkazania bozego przy-

23: kazał aby miała vboŃstwo opatrowały/

24: de vtro. XV.

25: Y Paweł Ńwiety vczy abyŃmy to czo na

26: zbyt mamy vbogym potrzebuiaczym daly/

27: II. Corint. VIII. cap.

strona: L4v.

- 1: tak że też wedluk throiakiego ro-
- 2: zdawania/ Yałmużny troiąką zapłatę mą-
- 3: my w piśmie opyśfana ktora bywadana.
- 4: I. Iesly będzym miłować páná Boga
- 5: y miłofierdzie nad bliznym okazować/ tedy
- 6: też pan Bog nas miłue á niedopuścza v-
- 7: bośtwa nanaśz/ any potomkom naśzym ze-
- 8: brać chleba. Pfal XXXVI. Luce. VI. cap.
- 9: Y mądry szalomon tak **powiedział** [!] pro-
- 10: verbiorum XXVII. kto dawa vbogiemu/
- 11: nie będzie sam potrzebował/ kto wżgardza
- 12: vbogiego/ będzie sam wżgardzon y po-
- 13: trzebał. Ifam syn Boży to raczył po-
- 14: wiedzieć/ Math. X. cap. kto da korczak
- 15: wody zapłaty niefraczy/ á będą blogofla-
- 16: wione gumna iego de vtre. XXIIII. XXXV.
- 17: A koto mowiac dawa nam pan Bog
- 18: zapłatę naczefnych rzeczach yż nam mno-
- 19: ży wżziłtko dobre.
- 20: II. Wtorą zapłatę dawa pan Bog du-
- 21: śzną tu natim świecie/ wiarę dobrą/ fkru-
- 22: chę za grzechy/ miłofc Boża/ ftałofc w wie-
- 23: rze/ cirpliwofc/ fprawiedliwofc/ wyflicha-
- 24: nie/ otim Efaiasz w LVIII. cap. tak mowy
- 25: duchem śiętym/ Vlom lakńczemu chle-
- 26: ba twego/ wypraw niewolniki/ w wiec do

strona: M

- 1: domu swego vbogie/ et^f.
- 2: Thedy będziesz wzywał á pan cie wyflucha
- 3: będziesz wołał á rzeczy owom ia iest et^f

- 4: III. Trzecią zapłatę dawa pan Bog dla
5: miłofierdzia nad bliznym nałzym/ naonym święcie/ tym ktorzy pyrwey wiarą bywaią
włprawiedliwieny przed nym/ bo tak fyn
6: Boży racził powiedzieć/ ktorzy dobrze czi-
7: nily (rozumiey pierwey wierząc) poydą do-
8: wiecznego ziwota. Ioan. V. M
9: It^f gdym laknał daliście my iefc/ gdym
10: pragnał daliście my pyć. ec^f. Poczcież bło-
11: gołlawieny otrzymaycie krolestwo oyca me-
12: go niebieskiego. Mat. XV. cap.
13: A to rozumiey otich ktorzi są przod drze-
14: we^m dobrim/ tich owoc będzie dobri/ to ieft/
15: ktore przod pan Bog dlaych wiary załpra-
16: wiedliwe łobie policzi/ tedy ich vczinki za-
17: dobre przymuie/ y dawa zanie zapłatę tu y
18: naonym świece dla tego yż wierząc wřyna
19: Bożego/ niekradly/ ale yne yałmużnamy w
20: łpomagaly y też zakladaly/ A to zowiem
21: przebog dać/ to ieft/ yż nam pan Bog dał
22: złałki żywoth wieczny/ y to czo mamy/ dla
23: tego też my powinny dawać bliznemu na
24: łśemu potrzebuiącemu przebog/ to ieft/ prze-

to ze

strona: Mv

- 1: to że to Bog rołkazał/ abyłmy bliznego na-
2: łśego miłowali iako łamy łiebie/ á yż tego
3: nieprzewedziem nałobie/ daymy mu co mo-
4: ze być.
5: Ółme Boże przikazanie. VIII

- 6: Niefwiatc fałszywy
7: przeciw bliźnemu twemu.
8: Pytanie.
9: Iako to mamy rozumieć?
10: Odpowiedź.
11: w tym przykazaniu przykazanie pan bog
12: aby prawda była mowiona na świecie y
13: trzymaną w słowach / w uczynkach / w sła-
14: dziech / świadectwach / w targu / y z mow
15: a zakazuje nic fałszywego niemówić nie-
16: czynić / nieświadczyć nieuczyć / czo by było
17: przeciw panu bogu y bliźnemu naszemu.
18: Pytanie.
19: Które są dobre uczynki tego przykazania
20: Bożego?

strona: M2

- 1: Odpowiedź.
2: Iako są rozmaite sprawy uczynki y wrzędy /
3: albo śmow tak są różne dobre uczynki.
4: Duchownych ty są dobre uczynki tego
5: Bożego przykazania / powiedzieć mocno / a
6: świadczyć prawdziwie z dowodem pyśma
7: prawdę słowa Bożego / że żadny człowiek
8: nie może być zbawiony jedno przez syna bo-
9: żego / doświadczać / żeśmy wprawiedliwie-
10: ny męką / doświadczyć **wczyniowanym** [!] iego / a nie na-
11: śmym / any czym innym doświadczyć wczyniowanym.
12: Światekch przełożonych sprawiedly-
13: wość / czynić / sądzić / mówić / kazać bliź-
14: nemu swemu / poczwierdzać ią światki / li-

- 15: łty/ przyłięgą łprawiedliwą/ wyłwiatcza-
16: iąc bliznego łwego łcięłkołcy iego/ łlowy/
17: liłty/ łwiadectwem y dowodem prawdy-
18: wym/ broiąc [!] iego łczy/ łlawy gardła y ma-
19: ięłnołcy.
20: Pytanie.
21: Kłtore łą złe vczinki przeciw łtemu boże-
22: mu przikazaniu?
23: Odpowiec.
24: łwiadectwo łalfzywe nic nie yełł ynego

strona: M2v

- 1: iedno łklamłtwo/ atak y łnaczey łmowyc łł-
2: bo łwiatczic niłżly/ łwidziłż/ łwiełż/ łrozumiełż/
3: łą łto złe vczinki y grzełchi przeciw łtemu łpri-
4: kazaniu Bożemu.
5: Grzełą przeciw łtemu łprzikazaniu łdu-
6: łchowny/ łktorzi y łnaczey łmowią/ łkaza/ łpy-
7: łzą łvczą/ łwiatczą/ łzefnawaią/ łwykrącza-
8: iąc łnałwoy łpozitek łpyłmo łłwięłte łdawaiąc
9: łludzám/ łfalfziwe łliłty/ łwymifłne łodpułty
10: łszatańłką łnaukę łprzeciw łłzczerey łprawdzie
11: łewangeliey łłwietey y łnauce łłhrifłtułłł-
12: łwey y łłvtawám iego/ łłbczázaiąc łluczkie łł-
13: łnienia łłvtawamy łłwemy/ łłzakázuiąc łłmał-
14: łzeńłtwo łłwięłte/ y łłpokarmow/ łłktore łłpan
15: łłBog łłdaie łłabyłłmy łłich łłzdzieką łłpozywaly
16: łłiako łłłwiety łłPaweł łłvczy łłwpyrłłzey. łłEpi.
17: łłdo łłTimot. łłIII. łłcap.
18: łłGrzełą łłprzełżeny y łłwłłlyłcy łłpołłpolicie/
19: łłktorzy łłphalfziwą łłprzyłięgą/ łłniełłprawiełłdi-

20: we/ zapyfy/ lifty/ potwarzą/ omową/ zawy-

21: łczą/ domyſlem/ podeyrzenym/ naprawą/

22: przenaięczym/ ſkazanym/ ſfulbrifem fałszy-

23: wym ſwiatczą przeciw bliźnemu ſwemu.

24: A krotko mowiąć/ kto ſię phalſziwie ob-

25: chodzi zbliżnym ſwoym/ nie iedno ze fal-

26: ſziwie nań nieſwiatczy/ ale go też niebrony

strona: M3

1: albo czy iego gdi może/ grzeſfy przeciw tę-

2: mu przikazaniu Bożemu.

3: Nieprawdę mowić ciełki zawſze grzech.

4: Ieſly nie iełt przeciw Bogu y bliźnemu/

5: tedy nie iełt grzech/ yako niepokazać gdy kto

6: chcę kogo zabyć nieurzędownie/ albo gdi by

7: cie kto przimufiał powiedzieć tę rzeć ktora

8: by była ſkodliwa bliźnemu naſzemu/ albo

9: rzeczy poſpolitey/ tedy może prawdy niepo-

10: wiedzieć/ á nacie należy mowić/ niewiem.

11: Pytanie.

12: Iaką kaſnia pan Bog karze dla fałszy-

13: wego ſwiadectwa?

14: Odpowiec.

15: Rozmaicie i ſrogo karze pan Bog

16: fałszywe ſwiatki. Zkarał był pan Bog

17: phalſziwe ſwiatki/ ktorzy żużannę ſlache-

18: tną potwarzaly/ otim v Daniela w

19: XIII. cap. Przepuſcił pan Bog na Knami-

20: aſſa y zonę iego/ yż nagłe **poſdychachly** [!] ſto-

21: iąc przed ſwiętim Pyotrem/ dla kłamſztwa

22: otim wuczinkach Apoſtołſkich w V. cap.

23: A Daudid święti pomſty proſy naty ktorzy

24: fałſzowie mowią w pfalmie V. y XXXIII.

strona: M3v

1: Mierzone ſą przed panem Bogiem vſta

2: fałſziwe prouer. XII. cap. kłamliwy czło-

3: wiek ſyn ſzatańſky/ bo ten ieſt ociecz kłam-

4: ſtwa. Gene. III. cap.

5: Y mądry Szalomon tak napiffał pro-

6: uerbio XIX. phalſziwy ſwiadek nie będzie

7: krom pomſty/

8: Pytanie.

9: Czo za zapłatę dawa pan Bog tim kto-

10: rzy wyfnawaią prawdę?

11: Odpowiec.

12: Ktorzy wyznawaią iaſnie prawdę flo-

13: wa Bożego wyfnawa ie teź ſyn bożi przed

14: bogiem oycem/ V. Mat. w X. cap. kto nie-

15: ſfądzzy niebędzie ſądzon/ Niepotapia nie

16: będzie potępion. Lucc VI. cap.

17: A krotko mowiąc z ſwiętym Dawidem

18: Pfal. XXXIII. chcefzly zyw być naſwięcie á

19: oglądać dobre dny/ powćiągay ięzyka ode-

20: zlego y vſt ſwoych/ aby fałſzywie uiemo-

21: był

22: Dziewiąte Boże przikazanie. IX.

23: Nie poźaday domu bliz-

24: nego twego.

strona: M4

1: Mamy wiedzieć że nie iedno vczynki zle

2: za grzechy pan Bog poczita/ ale teź zle za-

- 3: dze/ y myſly tak iako w tich dwu oſtatecz-
4: nych przikazaniach zakazuie/ niepożąday
5: domu/ pod tim mamy ro-
6: zumieć/ **wfzelke** [!] maiętnoſcy bliźnego naſze-
7: go/ jako łą/ role/ pola/ laſfy/ folwarky/ łą-
8: ki/ ſiędliſka/ yeziora/ domy y yne rzeczy le-
9: żąc/ Pożąday bywa dwoiakim oby-
10: czaiem dobrym/ y złym.
11: Dobrym obyczaiem gdi tak pożąday/
12: dobra bliźnego naſzego krom żądneho ofzu-
13: kanią/ zdrady/ y ſzkody iego.
14: Złym obyczaiem gdy pożąday maię-
15: tnoſci nieſprawiedliwie/ zdradą/ chitroſcią/
16: zoſzukany y ſkodą bliźnego naſzego/ y pra-
17: wa ſwieczkie zakazuią ią ſię bogacyć ſkrziw-
18: dą á ſkodą albo zdradą bliźnego naſzego.
19: Pytanie.
20: Ktore łą dobre vczinki tego bożego przy-
21: kazania?
22: Odpowiec.
23: Roſkazuie pan Bog ſzukać pozytku/ nie-
24: iedno ſamy ſobie/ ale też bliźnego naſzego

strona: M4v

- 1: przekladać bliźnego pozitky/ albo poſpoli-
2: te nad właſne naſze/ Wſpomagać bliźne-
3: go/ aby ſię dobrze miał/ ziczyc mu iako ſam
4: ſobie/ á niezdradzać go na maiętnoſciach
5: iego. Bronyc ſkody bliźnego iako ſwy
6: właſney.
7: Pytanie.

- 8: Gdyż tak częŝto á gęŝto c
z: iniż wzmiankę
9: bliznego/ pytam cię ktory ieŝt moy blizny?
10: Odpowiec.
11: Bliznego rozumiey fobie nie krew-
12: nego ŝwego/ ale teŝ wŝelkiego człowieka
13: krzeŝciatŝkiego choć teŝ ieŝt rodzaui/ albo ieŝ-
14: zika ynŝzego/ tak iako go ŝam pan Chriŝtus
15: raczyl okazać wony przypowieŝczy ktorą
16: dal o zranionym przydrodze leŝącym v
17: ŝwietego Lukaŝza w dzieŝiatym cap. tak ŝe
18: y my mamy rozumieć bliznego naŝzego w-
19: ŝzelkiego człowieka 6 zwlacza krzeŝciańkie-
20: go boŝmy nie iedno blizni/ ale teŝ bracia
21: w panie Chriŝtufię y człońki głowy iedney
22: páná Chriŝtuŝfa.

strona: N

- 1: Pytanie.
2: Ktore ŝą zle vczinki á grzechy przeciw temu przykazaniu?
3: Odpowiec.
4: Zedać hitroŝcią/ zdradą/ zawyŝcią/ ŝkodą
5: / maiętnoŝcy bliznego ŝwego: czinić fobie
6: pozitek/ ŝkodą/ á zutrata maiętnoŝci bliz-
7: nego/ Pod zaŝloną miłofierdzia zdradzac
8: wmaiętnoŝciach bliznego ŝwego/ zawy-
9: dzieć **ŝczelwymmaiętnoŝczam [!]** iego/ zedać
10: ŝkody w maiętnoŝcy iego/ przekladać poŝy-
11: tek ŝwoy/ na poŝytek bliznego ŝwego/ albo
12: dobra poŝpolitego/ Sdradliwie doŝtać y
13: poŝywać maiętnoŝcy bliznego ŝwego/ do

- 14: takowych cy mowy prorok Boży Eſayas
15: V. cap. biada wam którzy przilaczacie dom
16: domowi y zaż famy będziecie miefkać
17: naziemy. ec^f.
18: Dziefiąte Boże przikazanie.
19: Niepoząday żony/ flugy/
20: wolu/ konie/ blizne^go ſwego
21: any zadnych rzeczy iego.

strona: Nv

- 1: Pytanie.
2: Iako fię to rozumie?
3: Odpowiec.
4: Wtym dwou przykazaniu/ dzieiatym
5: y dziefiatim/ vkazuje pan Bog roſnoſc przy-
6: kazania ſwego od przikazania luczkiego al-
7: bo prawa ſwieczkiego/ Prawo ſwieczkie
8: zakazuje tylko zwirzchnych vczinkow/
9: Ale tu pan Bog zakazuje/ y wewnętrzne/ zle
10: ządze á poczita i za vczinek i zagrzech/ Nv
11: A iako dziewiąte mamy rozumieć o ma-
12: iętnoſciach ziemſkich á leżących tak też
13: może być rozumiano dziefiąte o luczkich
14: dobytkach/ y rzeczach ynych ruſzaiących
15: ktorich nie iedno zakzał pan Bog nieczinić
16: aie [!] tez tu przikazał niepozedać/ Atak gdi nie
17: moze tęmu żadny człowiek doſfyc vczinić
18: nie ieſt zadny bes grzechu/ wſzifczifmy pod
19: przekleſtwem zakonu/ dokąd nieuwierzemy.
20: Pytanie.
21: Ktore ſą dobre vczinky tego przikaza-

22: nia Bożego?

23: Odpowiec.

24: Zodać aby pan Bog dal (dobrą/ żonę/

strona: N2

męża/ dziatki/ czelać/ dobytek/ iako y tobie

1: dał) bliznemu twemu: Ziczić mu wżiżt-

2: kiego iako sam sobie: nieprzypuścić do se-

3: rca złych cielesnych miły/ powfcięgać zley

4: żądzey/ ktora ieft przeciw przikazaniu Bo-

5: żemu/ Miłlic á zadać czoby sam rad wy-

6: dział bliznemu swemu/ mieć czifte samnię-

7: nie od zlich miły y żądzey.

8: Pytanie.

9: Ktore są grzechy przeciw temu przika-

10: zaniu?

11: Odpowiec.

12: Zędać nie rządna żądzą żony albo męża

13: blizne^{go} swego/ zędać albo przemawiać flu-

14: gę bliznego twego/ zędać zdradą albo ynim

15: złym obyczaiem dobytku albo maitnoſcy

16: iego/ zędać gniewu bożego albo vtrati bliz-

17: nemu swemu kupotępieniu ięmu.

18: Zędać pomłty nabliznego swego/ zędać á

19: korzyſciecz w rzeczach iego nad wolą iego.

20: Zatakowe żądze y miły karze pan bog wie-

21: cznym potępyenym/ Mat. V. cap.

22: Zadobrye żądze dobrze pan Bog placy mi-

23: łuię nas gdy miłuiem swego bliznego á

strona: N2v

1: żądamy tak iako samy sobie wżelkych do-

- 2: brich rzeczy y żywota wiecznego bliźnemu.
- 3: Pytanie.
- 4: Czo za vżytek iest Bożego przikazania gdi
- 5: fię kto wedle iego rządy?
- 6: Odpowiec.
- 7: Troiaki iest vzitek przikazania Bożego
- 8: Pырwŷy: iestcy wodzem naszym dokriftuŷa
- 9: iako ŷwięty Paweł mowy Gal. III. iest
- 10: teŷ karanie ktore ŷam pan bog nam nazna-
- 11: tzył iefli ŷie niebędziem przychylać ku oney
- 12: niewinnoŷcy w ktorey był naszym rodzicę
- 13: Iadama y Yewę ŷtworzył.
- 14: Wtory: okazuje iako wŷwierciedle grzechy
- 15: nasze y przelęknienie ŷamnienia cziny dla
- 16: grzechow/ bo kto nie wie czo Bog przika-
- 17: zał/ á czego zakazał/ ten nie wie czo grzech á
- 18: czo niegrzech/ y obczaza ŷwoie ŷamnienie
- 19: tym czo nie iest grzech dla **nieumiętnoŷcy** [!]
- 20: przikazania Bożego.
- 21: Trzeci pozytek ŷprzikazania Bożego: yŷ nam
- 22: okazuje ktore ŷą dobre vczinki á panu bo-
- 23: gu przyjmne/ á ŷą the ktore ŷam pan Bog
- 24: dobry przikazuje abyŷmy ie czynily/ y dla te-

strona: N3

- 1: goŷmy naprzykazanie iego powynny/ bo ty
- 2: vczinki ktore czynimy wedluk iego przikaza-
- 3: nia bywaią panu Bogu wdzieczne/ gdi ŷie
- 4: pyrwey ŷtawamy wdziecznymi á dobrimi
- 5: przez wiarę/ ale gdi niebywaią z wiary czy-
- 6: nione/ nie przymuie ich pan bog/ bo czo nie

- 7: bywa zwiary czyniono/ tedy iest grzech.
- 8: Rom. XIII. cap. Niepodobna rzecz aby
- 9: fie czo podobało panu Bogu czo nie iest
- 10: zwiara czyniono. do zidow w XI. cap.
- 11: Pytanie
- 12: Możely czlowiek dołfyc vczynyc przika-
- 13: zaniu Bożemu?
- 14: Odpowiec.
- 15: Niemoże zaden dołfic vczynyc/ bo nieie-
- 16: dno nauczinku/ ale też nazadzy należy/ kto-
- 17: rey iestefmy pelny/ yedno fam pan Chri-
- 18: ftus dołic vczinił zanas/ amy weń wierząc
- 19: mamy czinić yle przemożem/ á gdy byłmy
- 20: mogli dołfic vczinić tedy byłmy niebyły
- 21: grzełznimy/ a tak by bylo niepotrzeba nama
- 22: Chriřtuřa by zanas vmarł y nas vřpra-
- 23: wiedliwył/ gdy byłmy fię łamy byli mogli
- 24: vřprawiedliwić/ przed panem bogiem/ a

strona: N3v

- 1: tak zu czinkow niebędzie zaden vřprawie-
- 2: dliwion przed panem bogiem iedno wiarą
- 3: nařzą á lařką bożą gdi wierzymy w Iefu
- 4: Chriřta odkupiciela y zbawiciela nařzego.
- 5: Wtora czełć katechifmu
- 6: oczłonkach wiary krzeřciańskiey.
- 7: Gdyż nas zakon Boży nie vřprawiedli-
- 8: wia przed bogem ale nas do Chri-
- 9: řtuřa wiedzie grzechy y dobre vczinky oka-
- 10: zuie y zanie zapłatę/ ale iedno łama wiara
- 11: ktora krotkimy flowy od Apořtołow iest

- 12: opyślana a zowiem ją credem.
- 13: Mamy wiedzieć y mocno wierzyć ze pan
- 14: Bog wśzechmogący ieft wtroycy iediny/
- 15: ociec/ fyn/ y duch święty/ á ieden wyńnoſcy
- 16: Bog ociec wśizftko ſtworzył fyn nas odku-
- 17: pył/ á duch ſwieti oświecił y poświecił/
- 18: Pyrwszy członek oſtworzeniu.
- 19: Wierze w Boga oycza
- 20: wśzechmogącego ſtwo-
- 21: rzyciela nieba y ziemię.
- 22: Wtym członku wyznaważ yż wierzyłz
- 23: wiednego boga ktory ſtworzył niebo y zię-

strona: N4

- 1: mie y wśizftko czo było/ ieft wmoſczy iego/ yż on ſam
- 2: wśizftko może dla tego go żowiem wśzech-
- 3: mogącym/ ze on ieft ſam mocnym bo-
- 4: giem y naſzim oycem/ ze on nam dał ciało y
- 5: duſze y yne rzeczy dawa/ yako ſą/ zdrowie/
- 6: pożywienie/ odzienie/ rofum y yne rzeczy kto-
- 7: re ku ciału y duſzy należa/ od tego wśizftko
- 8: dobre mamy iako od oycza naſaſkawſzego
- 9: wtym wśizftkę nadzieie pokładamy/ wtedgo
- 10: dufamy/ ánie wśadnym ynym ſtworzeniu
- 11: iego/ bo on ſam wśizftko może y wśizftko
- 12: ſłowem ſprawyl/ roſkazał/ á wśizftky rze-
- 13: czy ſłowem ſprawiono ſą. Gene. I. cap.
- 14: Pytanie.
- 15: Ktore ſą dobre vczinki tego członku wia-
- 16: ri krzeſciańkiey.
- 17: Odpowiec.

- 18: Ty łą dobre wczinki tego członku wia-
19: ri krzefciańfkiey.
20: Wierzić wiednego Boga wŕzechmogące-
21: go wtroyczy iedinego/ wierzić ze on ieŕt oy-
22: cem naŕzim/ á my iego ŕynowie/ y dziedziczny
23: wiecznego zywota/ wierzyć ze on ŕtworzył

strona: N4v

- 1: niebo y ziemie/ y yne rzeczy ktore były/ łą/
2: y będą w niebie/ w morzu/ y naziemy/ krom
3: grzechu. wierzyć ze on nas miłue/ iako
4: ocieć miłofierny/ zyw y wŕziftko dobre da-
5: ie. wierzyć mocnie ze ieŕt troiaki wperŕonie
6: á ieden wyŕnoŕcy/ Nieprzywłaŕczac iego
7: wŕfechmocnoŕcy y chwaly ynemu ŕtworzę-
8: niu iego/ ktora mabyć iemy ŕamęmu.
9: Wierzyć ze on nas ŕam wyriwa/ wyŕwo-
10: bodzia/ obrania/ z wŕzelkich cieŕkoŕci/ ŕmęt-
11: kow/ y ŕkod naŕŕych. Miłowac go y bać
12: ŕię iako oyca naŕaŕkawŕzego/ ŕynowŕką bo-
13: iaznią wnym ŕamim á niewzadnym ŕtwo-
14: rzeniu iego wŕzitkę nadzieię ŕwoię pokla-
15: dac/ iego ŕamego naŕŕpomozenie wziwać
16: á niezadnego ynego vmarlego ŕtworzenia
17: iego. Niezamierzac mu czaŕu/ ány mie-
18: ŕcza/ gdi go oczo proŕŕym/ ále ŕpuŕczac na
19: wolą iego/ á zwłaŕcza gdi go proŕzym orze-
20: czy czeŕnie/ czo ŕię doticze rzeczy duznich
21: iako ieŕt łąka iego/ odpuŕczenie grzechow/
22: żywot wieczny/ y yne/ wierzić że to nam da
23: iako obiecał/ á nieodmienna ieŕt obietni-

24: cza iego.

25: Pytanie.

26: Ktore są złe wczinki a grzechy przeciw tę-

27: mu członku wiary krześciańskiej.

strona: O

1: Odpowiec.

2: Niewierzyć w pana Boga wśzechmo-

3: gącego troiakiego w perfonie a iednego w

4: gifnoſcy. Niewierzić żeby on naſzym oy-

5: cem był lafkawym y wśiſtkiego ſtworze-

6: nia ktore ieſt wniebie y naſziemy. Wętpyć

7: wiego lafkawym miłofierdziu a woycow-

8: ſkiey iego miłofcy ktorą ma ku nam dzie-

9: ciam ſwoym. Niewierzyć ze on nas tak v-

10: miłował/ ze ſwego iedinego ſyna nieluto-

11: wal/ ale y dał naſmierć abyſmy wieczną

12: ſmiercią niezgynęły/ wſtworzeniu iego po-

13: kladac ſwoię nadzieię/ opuſciwſzy ſtworzi-

14: ciela ſwego. Niewierzyc zeby to wśzyſtko

15: od niego było czo kolwie dobrego mamy.

16: Niewierzyć aby on pierwey wiedzial czego

17: nam potrzeba nizły oczo proſſym. Mat.

18: VI. cap.

19: Niezdawać ſię na wolą iego/ ale mu zakre-

20: ſać/ czas/ mieſcze/ dzień/ abo godzinę/ węt-

21: pyc wiego eſzechmocnoſcy/ albo ią roſ-

22: dzielać albo przywłaſzczac ktoremu ynemu

23: ſtworzeniu iego.

24: Pytanie.

25: Czo za karanie czy bierzą ktorzy nie wie-

26: rzą wiednego Boga.

strona: Ov

1: Odpowiec.

2: Kto nie wierzy w boga wtroycy iedine-

3: go ten niebędzie zbawion/ kto niezna boga

4: za oyca tego tez fyn niechce przed nym

5: znac. Mat. X. bo nikt nie przgidzie do oy-

6: ca iedno przes fyna iego. Ioan. XIII. kto

7: wżzechmocność przywłacza stworzeniu

8: ktora ma byc samemu bogu ten niewierzy

9: wpana boga a kto niewierzy niebędzie zba-

10: wion.

11: zapłata za dobre vczinki tego członka

12: wiary krześciańkiey.

13: Kto wierzy w bboga oica wżzechmogącego

14: ten będzie zbawion. kto go wyznawa byc

15: oycem/ tego tez fyn iego zna. Luce. VI. kto

16: go proffy wymię fyna iego temu da-

17: no / kto kolacze do niego będzie mu otwo-

18: rzono. Ioan. XVI. Lu. XI.

19: Pamiętaj tę rofność wiedziec y znać kto-

20: ra ieft między pogany/ zidy/ y krześciany/ po-

21: gany/ y zidy/ wierzą boga być nieiednego y

22: wierzą bogu że ieft bog prawdziwy/ ale nie

23: wierzą w boga wtroyczy iednego/ Niewie-

24: rzą yż by Chriftn był fyn Boży prawdzi-

25: wy/ ktory vkrzyżowan od żydow za grze-

26: chy nałze niechrczą fię wymię oycza/ y fy-

strona: O2

1: na/ y ducha świetego/ dla tego nie będą

- 2: zbawieny.
- 3: Wtora czelc wyary o
- 4: Chrifufie y przezeń o wfprowadli-
- 5: wieniu nafzym.
- 6: II. Y w Iefu Chryfta fy-
- 7: na iego iedynego pana nafzego.
- 8: III. Ktory fię poczał duchem fwietym/
- 9: narodził fię zmariey zdziewice/
- 10: IIII. Vmęczon podpońfkym pyłatem/ v-
- 11: krziżowan/ vmar/ y pogrzebion/
- 12: V. Stąpył do pyekła trzeciego dnia
- 13: zmartwych wftał/
- 14: VI/ Wftąpył donieba/ y fiedzy naprawy-
- 15: czy boga oyca wńczmogącego/
- 16: VII. Itąd że przydzie fędzić żywe y mar-
- 17: twe/
- 18: Pytanie.
- 19: Iako to mam rozumieć?
- 20: Odpowiec.
- 21: Chriftus Iefus ieft wtora wtroyczy per-
- 22: fona/ prawdziwy z bogiem oycem bog/ y
- 23: fyn iego odpoczątku od niego fię rodzący/

strona: O2v

- 1: rowyny wewfzem Bogu oyczu/ otim fwięty
- 2: Ian w pyrefzim cap. y pfalmie wtorem.
- 3: Iefus ieft żydowfkie flowo wyklada fię
- 4: zbawyciel bo ten zbawia nas grzechow na-
- 5: fłych/ á ziednał nas z bogiem oycem vbla-
- 6: gał wielki gniew boga oyca/ ktory fię ftął
- 7: nam miłofciwym oycem dla Iezu Chri-

- 8: fta fyna fwego iedinego/ Iu. I. cap.
- 9: Iedyny iest rzeczony fyn boży rodzony/ wyo-
- 10: brażenie boga oyca/ przed wieky narodzo-
- 11: ny/ do zidow y do Collof. w I. cap.
- 12: Aczkolwie wfzyfczy wierzacy fą fynowie
- 13: boży ale nierodżeny/ ale łafka bożą gdi wie-
- 14: rzą fą przywłafzczeny/ do Gallac. II. cap.
- 15: Pan nafz.
- 16: Zowiem go panem nafzych bo bog ocieć
- 17: podał wfziłtko pod moc iego/ pod ktore-
- 18: go mocą fą Angely/ Szatany/ Ludzie/ y
- 19: wfzelkie ftworzenie w niebie y nażiemy/
- 20: wydome y niewydome/ otym pfal. VIII.
- 21: Pytanie.
- 22: Ktore fą dobre vczinki tych członkow
- 23: wiary o fynie bożym?
- 24: Odpowieć.
- 25: Wierzić w Iefu ChriŃta/ fyna bożego pa-
- 26: na y odkupiciela nafzego/ wierzyć iż fie

strona: O3

- 1: ftał człowiekiem dla zbawienia nafzego/
- 2: wierzyć iż fie począł duchem fwiętym y na-
- 3: rodzył fie zmariey dziewicze/ cirpiał vkrzyżo-
- 4: wan/ vmarł pogrzebion/ wierzyc yż wfłtą-
- 5: py do pyekła moc fzatańfką odiał/ fmiercz
- 6: zwycięził/ grzech zgładził/ wierzyc ze trze-
- 7: ciego dnia wfłtal zmartwych/ że my też ma-
- 8: my wfłtać zmartwych do wiecznego żywo-
- 9: ta/ wierzyć że wfłtąpył do nieba y ma ro-
- 10: wną mocz zbogiem oycem/ á iest krolem y

- 11: panem wŹiŹtkich rzeczy ktore Źą w niebie/
12: wpyekle y naziemy/ wierzyć że przydzie na
13: Źąd dnia oftatecznego/ á Źtaną przed Źądem
14: iego wŹiŹczy ludzie żywy y cy ktorzy były po-
15: marly/ wierzyć żeŹmy iego doŹyć vczinie-
16: nym vŹprawiedliwiony/ iego Źynemy rana-
17: my vzdrowieny/ á Źmierczyą y męką iego
18: okrutną odkupiony/ wierzyć ze zaden nie
19: przydze do boga oyca iedno prezen/ á on
20: Źam ieŹt prziciną do boga oycza á nieŹa-
21: den yny człowiek vmarly w I. Iana Źwię-
22: tego wtorym capitulum. Ro. VIII.

23: Pytanie.

- 24: KtoreŹ Źą zle vczinki przeciw tym człon-
25: kam wiary?

strona: O3v

- 1: I. Cwierdzic Zariany ChriŹtuŹŹa niebyć
2: prawdziwym z natury bogiem.
3: II. Cwierdzyc z Źamofzatenem heretikiem
4: niebyć ChriŹtuŹŹa wtorą perŹoną troyce
5: Źwiętey.
6: III. Trzimać z Serwetem heretikiem nie
7: bic ChriŹtuŹŹa wtorą perŹoną przed przyę-
8: cim naŹię człowieczeńŹta.
9: IIII. cwierdzić z AriuŹem y z donatiŹti he-
10: retiki byc Źyna podleŹszego nad boga oyca.
11: V. Cwierdzic zorigenem ChtiŹtuŹa byc
12: Źtworzonym.
13: VI. Niewyznawać dwoiakiey natury w
14: kriŹtuŹie/ boŹkiey y człowieczey.

- 15: VII. Błędzić z philozophy żeby Chrifthus
16: ściałem niewftąpył donieba.
17: VIII. Błędzić z blufnierzmy y ynemy here-
18: tiki Chrifthusfa fiedzieć profnującego w nie-
19: bie á niebyć go z fwoymy wiernimy na-
20: ziemy.
21: IX. Powiedać y wierzyć ze by Chrifthus
22: czarnoksięftwem czynił dziwy/ y niepraw-
23: dziwie zmartwy wftał/ á nieprzicziniał fię
24: zanamy do boga oyca.
25: X. Niewierzyć zebyfmy nie iego męką

były

strona: O4

- 1: były wfprowadliwieny ale vczinki nafzimy.
2: Nati błędy y kacerftwo
3: krotka odpowiedź napyrwfzi
4: I. w Ewangely v iana fwiętego ca. I.
5: Napoczątku było flowo á flowo było v-
6: boga á bog był flowo to mamy rozumieć
7: ze flowo to ieft/ fyn bozy ieft odpoczątku y
8: zpoczątku bog/ y otim fwięti Auguftin w/
9: księgach o pięciorgu odłczepieńftwa ca. VII.
10: II. Ten błąt gaffą flowa Euangelyey
11: fwiętey mat. XXVIII gdzie tam fą rozdzie-
12: lone perfony/ Chrcząc wymię oyca/ y fyną
13: y ducha fwiętego. Tenczy ieft fyn moy ba-
14: mileyfy etc. Marci III. Ioan. XV. y wpyr-
15: wżym capit.
16: III. Naten błąd odpor ieft z pyerwfzego
17: potłumięcia błędu.

- 18: IIII. naczwarty odpor iest v świetego
19: Iana XVI. capit. Ia y ociec yednołmy
20: to iest wedluk bołtwa rowny ale nyfchy coi-
21: cza wedluk człowieceńftwa.
22: V. Napiąty błąd odpor iafne flowa v
23: świetego Pawła ad colloł. I. wżiłtki rze-
24: czy przezen y wnym łtworzone łą/ gdi prze-

zełt

strona: O4v

- 1: zeń łtworzone nie może być łtworzonym.
2: VI. Iuż ten błąd pyrwey iest potlumiony
3: timy flowy/ flowo łtało się cialem/ yż fyn
4: boży prział naturę człowieczą. Itf. do
5: philipen. II. ktory będą [w] obrazie bożym
6: rowny bogu prział na się łpołob łlugy.
7: VII. Nałiodmy błąd czitay v Augułtina
8: de fide et simbolo cap. VI. v Pawła fwię
9: go I. ad Corint. XV. cap.
10: VIII. Na ołme bluznierłtwo y ołczepień-
11: łtwo/ do Rzima. VIII. cap. Chriłtus iest
12: ktory łiedzy vboga oycza/ ktory się prziczi-
13: nia zanamy/ yefli się prziczinia nieprofnu-
14: ieć w pyrwlzey v Iana II. cap. Płal. CIX.
15: tam łobie czitay.
16: IX. Nadziwiąty błąd Mat. VIII. wy-
17: rzuczył diabelłtwo łlowem y wżiłtki v-
18: zdrowyl iefly łlowem nie czarnokxiłtwem
19: Itf. mat. XII. Luce.
20: VIII. yż prawdziwie włtał zmarty iafne
21: otym pyłmo że łie vkazował wiele kroć niż

22: wstąpił do nieba. Ioan. XX. Luce. XXIII.

23: Mat. XXVIII.

24: X. Naten błąd y kacerstwo ktore iefcze

25: dzis trzimaia wżifcy kacerze ktorzy fą pod

strona: P

1: posłufzeństwem Antichrifta papieża/ ieft

2: iałne pyłmo otym nowego zakonu: iefly

3: przes vczinki zakonu vřprawiedliwienie

4: tedić prozno vmarł Chrifus: iefli z zako-

5: nu dziedzifstwo prozna ieft obietnicza/ do

6: Gallatow II. y III. cap. do Rzimia. III.

7: Ten ieft vblagaczem boga oicza/ tedić nie-

8: nałze vczinki. v Iana II. cap.

9: Pytanie.

10: Czo za karanie maia ci ktorzy niewierzą

11: tak iako wtych członkach opyřfano?

12: Odpowiedć.

13: Wżifczy ktorzy niewierzą Iefu Chrifta

14: byc prawym bogiem/ wtorą perfoną ro-

15: wną bogu oycu/ iednakiey nocy y chwali

16: od wieku od iyca fię rodzącą fą od fcze-

17: pieńczy y kacerze: Ktorzy niewierzą Iefu

18: Chrifta byc odkupicielem y zbawicielem ze

19: on fwą męką niewynną y řmierczya dořfyc

20: vczinił za grzechy nałze/ łam łiebie offiario-

21: wal dla grzechow nałzich fą odřczepienczy

22: y kacerze á niebęda zbawieny aż v wierzą

23: tak iako łtoy wtich członkach opyřfanych

24: A krotko mowiąc/ ktorzy niewierza w Ie-

25: fu Chrifta łyna bożego nie dořtapa wie-

26: cznego zywota/ ktorzy przes fyna Bożego

strona: Pv

1: nieyda do boga oica ale przes fwe zaflugy/

2: vczinki/ wymyfli/ albo czye yne/ nieprzyda

3: do nieba/ Yafne fa flowa w Ewangely-

4: iey fyna bożego/ gdzie sam offobie raczył po-

5: wiedziec/ v Iana. S. w x. cap. Yam ieft

6: prawda/ dzwierze/ droga/ a zaden nieprzy-

7: dzie do Boga oyca iedno przes nie/ gdziem

8: ia ieft/ tam ociecz ieft/ kto mię wydry/

9: wydry oica mego. v fwiętego Iana XIII. cap.

10: Pytanie.

11: Ktorzy wierza w fyna Bożego czo za

12: zaplatę maią?

13: Odpowiec.

14: Kto wierzy w Iefu Chrišta fyna bożego

15: ten ma wieczny zywot/ v fwiętego Iana

16: III. cap. kto miłue tego Bog ociec mi-

17: łue/ á ten go miłue który weń wierzy á

18: ftrzeże przikazania iego/ ten poźmierczy poy-

19: dzie do kroleſtwa niebieſkiego krom żadne-

20: go wątpienia.

21: Trzecia częc o duchu S.

22: y nafzym o fwieceniu y poźwieceniu.

23: VIII. Wierzę wducha fwiętego.

24: Pyrwiſza częc wiary byla o bogu oyczu kto-

25: ry wzyftko ſtworzył

strona: P2

1: Wtora o Bogu fynie/ który nas odkupyl.

2: Trzecia o duchu fwiętym/ który nas po

3: ſwięcza/ obżywya/ y o ſwiecza pres ſłowo

4: Boże.

5: Duch ſwięty ieſt trzecia perſona Troy-

6: cze ſwietey/ nie vczyniony/ nieſtworzony/

7: ány vrodzony: Ale od Boga oicza y od fy-

8: na iego/ od początku y odwieku pochodzą-

9: czy/ Dla tego nam przez ſyna iego dany/

10: aby nas nauczył wſzelkiey prawdy aby od-

11: naw iał w nas wołą dobrą y vmiſły naſze

12: przez ſłowo Boże á wiarę naſzę aby po-

13: czwierdzał dobre vmyſły w vczinki naſze.

14: Pytanie.

15: A yż ſą trzy perſony á ieden bog dowiec

16: tego ſpyſma ſwiętego?

17: Odpowiec.

18: Ociec/ ſyn/ y duch ſwięty/ ty trzi perſony

19: ieden ſą v Iąna ſwiętego V. cap. Ociec

20: ieſt od ktorego pochodzi duch ſwietey/ ſyn

21: ieſt ktory ſle ducha ſwietego/ á duch ktory

22: pochodzi od obu dwu/ otim XV. ca. v Ią-

23: na ſwiętego a ſą ſłowa ſamego ſyna bożego

24: otim ſzerzey czytay v Mathe. w. woſta-

25: teczny cap. chrcząc ie wymię oycza/ y fy-

26: na/ y ducha ſwiętego v Auguſtina ſwię-

strona: P2v

1: tego w VI. de Trinitate.

2: Pytanie.

3: Ktore ſą dobre vczinki tego articulu o du-

4: chu ſwiętim?

5: Odpowiec.

6: Wierzyć że duch święty jest trzecią osobą
7: trojczną świętą Bog wieczny z Bogiem o-
8: cym/ y z Synem od wieku będący: wierzyć
9: że on nas oświeca ku wszelkiej prawdzie
10: v Iana XVI. cap. wierzyć że on nas o-
11: świeca przez słowo boże: wierzyć że on
12: nas poświęca gdy wierzymy słowu boże-
13: mu: Wierzyć że on smętne pociesza y sło-
14: wo boże wznowia: Okazuje wiarę praw-
15: dziwą/ karze z grzechu/ z niesprawiedliwocy
16: y z sądu/ otim v Iana świętego XIII. XV.
17: y XVI. cap. Wierzyć że ona dawa poświęcenie
18: w prawdzie słowa bożego abyśmy ye smie-
19: le powiadały/ otim w czinkach apostoł-
20: Ńkich II. cap. Wierzyć yż dawa wierzącym
21: rozmaite dary y wszelkie dobre rzeczy spra-
22: wuje w ludziach wierzących/ otim w pyr-
23: wżey do Corint. XII. do Rzym. XII. cap.
24: A krotko mówiąc wierzyć że on nas wziwa
25: ku prawdzie oświeca przez słowo Boże/
26: poświęca y zachowa w prawdzie/ okazuje

strona: P3

1: Chrystusa/ pociesza smętne/ karze świat
2: z grzechow/ dawa dary/ pobudza ku wyro-
3: zumieniu prawdy/ przypomina nadycha
4: prawdę/ wspomaga y pomocy w czinku
5: dobrim/ y sąmnienia ludzkie pociesza/ y nau-
6: cza czo mamy mówyc przeciw nieprzyjacielom
7: słowa bożego/ Luce XII. cap. a yżemy
8: iego przybytkiem I. Corint. III.

9: Pytanie.

10: Ktore są wczinki a grzechy przeciw du-

11: chu świętemu?

12: odpowiedz.

13: Niewierzić że by niebył duch święty bog

14: prawdziwy trzecia persona boga wyśno-

15: ścy iednego/ Niewierzić że by od oycy

16: y od syna pochodził/ żeby niebył rowny bo-

17: gu oyczu/ y synu/ że by niebył osobliwą

18: personą/ Niewierzyć aby nas wiodł ku

19: prawdzie/ aby nas oświecał/ poświęcał/

20: y zachowywał wprawdzie/ Niewierzyć

21: aby go człowiek niemógł wprosić iedno

22: przez pannę marią/ ato zczery fałz przeciw

23: iafnim słowam pana chrystusowim v Ia-

24: na świętego XVI. Gdzie tak mowy iefly

25: czego będziecie prosić oycy mego wymie

26: moye da wam/ tuć niemowy wymię pan-

strona: P3v

1: ny Mariey/ ány dla panny Mariey/ any

2: przez panne marią/ ale mowy wymię mo-

3: ie/ y obiecał go nam sam/ mówiąc/ proście

4: a wez miecie/ posłę go wam ecf.

5: Nam samym każe prosić y obiecuię go

6: żeślać nie przez panne marią/ ale sam prześ

7: się/ ydawa go wśercza naśzę/ y ten oświecza

8: śercza naśzę/ y okaźuię prawdę/ napamięć

9: przywodzi prawdę słowa Bożego.

10: A krotko mówiąc cy wśizczy grześa/ ktorzy

11: przeciw łzczerey prawdzie ducha świętego

- 12: czynią y pyszą Synody/ Concilia/ confilia/
13: dekreta wydawaią a powiadaia że by to
14: z duch świętego vřtawyly/ albo wymyfli-
15: ly/ choć teź iest przeciw ťczerey prawdzie bo-
16: żey/ y pyřma świętego/ iako by duch ťwiety
17: czo czinił przeciw prawdzie Boga oyca/ y
18: řyna iego y řam řwoiey/ y potwarzaią du-
19: ch świętego ktory nas vczy prawdy řło-
20: wa Bożego/ y przywodzi nam napamięć
21: pobudzaiąc nas ku wřelkiey prawdzie.
22: Pytanie.

23: Czo za karanie maią cy ktorzi grzeřą prze-
24: ciw duchu řwiętemu?

25: Odpowieć.

26: Ialne karanie řyn boży raczył powiedzieć

strona: P4

- 1: v řwiętego Iřna w XVI. cap. ze będzie ka-
2: rał ludzi z grzechu zprawiedliwořci y řřadu
3: ato řię karanie rozumie wieczne potępienie
4: Yelły wniedowiarřtwie zemrzem/ ydaley
5: raczył powiedzieć řyn boży y yalniey to oka-
6: zać mwiąc/ kto grzeřchy przeciw duchu
7: řwiętemu niebędzie mu tu/ any naonym
8: řwiece odpuřczono/ to iest/ nigdi/ v řwię-
9: tego Marka III. Mat. XII. cap.
10: A grzech przeciw duchu řwiętemu iestcy nie-
11: wiernořć ktorą řie řam człowiek o řřadzi
12: nawieczne potępienie dla tego yź nie wierzy
13: v iana řwiętego VIII. cap.
14: Pytanie.

- 15: Ktorzy wierzą w ducha świętego czo za
16: zapłatę mają?
17: Odpowiedź.
18: Gdy wierzym w ducha świętego/ tedy
19: miłość Boża bywa roślana w ferczach na-
20: fzych przez ducha świętego/ Ro. V.
21: Gdi wierzym w ducha świętego mieśka
22: w nas amifmy przibytkiem iego. do Co/
23: rint. I. w III. cap.
24: Gdy wierzym w ducha świętego oświę
25: cza nas/ poświęca/ poczwierdza połyła w
26: prawdzie/ zachowyya przez słowo Boże

strona: P4v

- 1: y okazie Chriftuśfa y rozmaite dari da-
2: wa v Iana świętego w XIII. XV. XVI. ca.
3: zachowyya wierzące aby od złych nie-
4: wiernych niebyły potłumieny.
5: Okazie nam śprawiedliwość nie wna-
6: fzych vcinkach/ ale w panie Chriftuśie kto-
7: rzy wierzące vśprawiedliwia śpośfabya ie
8: za fyny y dawa dziedzicztwo **wiecznyżywot** [!]
9: Ty śą napřednieyśśe członki wiary krześci-
10: anśkiey wierzyć w boga oycia/ ktory wśziśt-
11: ko Ńtworzył: wierzyć w fyną iego/ ktory
12: nas śwą męką y śmierczą vśprawiedliwił
13: y odkupyl: wierzyć w ducha świętego/
14: ktory nas poświęcył ku wśzelkiey prawdzie
15: a trzi perfony śą ieden Bog/ y zowiem go
16: popoślku Troycza święta dla tego yż iefť
17: troiaki w perfonach á ieden Bog wiyśno-

- 18: ſci/ tak ma wſzelky krzeſciańſki człowiek wie-
19: rzyć/ yeſly tak niewierzy tedy ieſt od ſcze-
20: pyeńcem á kacerzem odłączony á od ſcze-
21: piony od zboru krzeſciańſkiego/ á poſmier-
22: cy od kroleſtwa niebieſkiego.
23: IX. Wierzę ſwięty koſciół krzeſciańſky/
24: ſwiętych obczowanie.
25: Pytanie.
26: Iako ten articul mamy rozumieć?

strona: Q

- 1: Odpowiec.
2: Eccleſia ieſt ci greckie ſlowo á po polſku
3: zgromadzenie/ y toż też zgromadzenie poſta-
4: remu zowiem koſciółem/ albo zborem krze-
5: ſciańſkim/ zgromadzenie rozumiey nie na-
6: iednę gromadę ludzy zebranie ale rozumiey
7: ludzy powſzyſtkym ſwyecye nawſzelkym
8: mieyfczu/ ktorzy wierzą ſlowu Bożemu
9: w pyſmie ſwiętym opyſſanemu/ á iedno-
10: ſtayne ſacramentow koſcielnych wedluk v-
11: ſtawy páná Chriſtuſſowej vzywaia: á bu-
12: dowanie ieſt dom żywe^{go} koſciola/ doktore-
13: go ſie ſchodzą dla ſluchania ſlowa bożego
14: y ſacramentow przyjmowania/ A ten ko-
15: ſciół ieſt poſtawion na groncie ſlowa Boże-
16: go gdy mu wierzymy/ Ten koſciół począł ſię
17: od Iadama y od Yewy gdy vwierzyli obie-
18: tniczam Bożym o Chriſtuſie ktory miał
19: potrzeć głowę wężowy/ to ieſt ſzatanowy
20: Gene. III. et XXII. cap. Tego koſciola al-

- 21: bo zebrania iest głowa pan Iefus Chri-
22: ftus/ do Rzimia. w VII. cap. Cy wżyfci
23: ktorzy wierzily obietniczy Bożey ze myał
24: przyć/ y my ktorzy wierzym że iuż przyśledł
25: były/ y my iestefmy członki tey głowy páná
26: Chriftuśfa/ I. do Corint. VI. cap. y natim

strona: Qv

- 1: fundamencie ten kościoł iest zbudowan na
2: Chrifufie albo obietnicy o Chrifufie we-
3: dla tych ſłow ſwiętego Pawła ktore tak
4: mowy: fundamentu zaden niemoże ynego
5: położyć/ yedno ten ktory położon iest Chri-
6: ftus Iefus/ I. Corint. III. cap. Mamy
7: wiedzieć że wtim kościele albo zborze krze-
8: ſciańkym ſą dwoiaczy ludzie dobrzy y zly.
9: Dobrzy ktorzy wierzą w Meſſiaſza pá-
10: ná Chriftuśfa á wiarę ſwoię ſacramenty y
11: dobrimy vczynky poczwyerdzayá á cy ſą
12: ſwiętim żywym kościołem Chriftuśfowym
13: y członki chriftuśfowimy oblubieńczá chri-
14: ftuśfowá/ braftwem y kapłańftwem ſwię-
15: tim/ y ciałem Chriftuśfowym/ otim ſzerzey
16: czitay. I. Petri II. Canticorum IIII. Pfalm
17: LXXXVIII. I. Corint.
18: Zly á przikricy ktorzy aczkolwiek ſię chrczą
19: wymie Boże ale niechcza wierzić pyśmu
20: ſwiętemu/ y Chriftuśfowemu dośſyc vczy-
21: nieniu/ ale ſię ſamy wſprawiedliwiaią/ ſta-
22: waią ſie kościołem ſzatańkym/ dufaiąc w-
23: ſzwychnicemnych vczinkach albo wymy-

- 24: Źlech/ wŹty iedno chwala pana Boga á Źer-
25: ce ych daleko od niego Mat. XV. takie pyŹ-
26: mo zowie koŹcioŹem zŹoŹliwich: Groby

pobielone

strona: Q2

- 1: pobyelone/ y Źczepienie ktorego nieŹczepyl
2: Bog ociecz Mat. XXIII. Ian Źwiety zowie
3: ie rodzaiem YáŹczorczym/ A Źam pan Chri-
4: Źtus zowie ie rodzaiem zlym czudzolożnym.
5: Iako zla czudzoŹożna niewiaŹta nieprzeŹta-
6: wa na mężu Źwoym wŹalnim/ ale ynich Źzu-
7: ka y wżywa/ tak też Źztańki koŹcioŹ nieprze-
8: Źtawa na Źczerey prawdzie bożey w pyŹmie
9: opyŹaney/ ale Źzuka ynich luczkich albo Źza-
10: tańkich wymiŹlow ktorymy Źię chce przed
11: bogiem wŹprawiedliwić odrzuciwŹzi Chri-
12: Źtuffa gŹowę y przes mękę iego wŹprawie-
13: dliwienie/ á toć ieŹt kákol o ktorym przypo-
14: wieŹc daŹ pan ChriŹtus/ Math. XIII.
15: cap. ktory Źie tak barżo rozmnożił ze iuz pŹzeni-
16: czę zaŹumia y będzie zaŹwżdy aż do zniwa.
17: Pytanie.
18: Iako mam rozefnać koŹcioŹ prawdziwy
19: od faŹziwego ŹzatanŹkiego?
20: Odpowiec.
21: Zowocz u á **zu vczinkow [!]** mamy poznać
22: koŹcioŹ prawdziwy/ y też faŹziwy/ iako nas
23: Źam pan ChriŹtus vczy/ Mat. XXIII. cap.
24: Vczinki koŹcioŹa prawdziwego.
25: Ktorzy wznawaią pana chriŹtuffa być

strona: Q2v

- 1: głową swoią/ słuchaią głoffu a flowa ie-
- 2: go weń/ wierzą/ naiego dośfyć vczynieniu
- 3: przełtawaią/ fwiatołci zupełnie poziwaią/
- 4: vczinki dobre czinią wedluk przikazania bo
- 5: bożego pocwierdzaiąc wiarę swoię/ krzyż
- 6: swoy zpokorą nośfą á zapanem [!] Chriftu-
- 7: sem prawdziwym kaplanem/ y pafterzem
- 8: ydą/ Math. XVI. Ioan. X. cap. oblu-
- 9: biencza swego miłuią.
- 10: Vczinki kościoła fałzuią o szatańskie-
- 11: go przez ktore bywa pośnano.
- 12: Ktorzy nie wyznawaią Chriftuśfa być
- 13: głową swoią/ ale ftworzenie yne Boże/
- 14: niefą napanie Chriftuśie tey znaczney opo-
- 15: cze zbudowany y zaffadzony/ ale na wymi-
- 16: ślach luczkich albo szatanfkich ktorzy pro-
- 17: zną mową á zbytnym szemranym y wśty
- 18: fałzuywemy chwałą pana Boga prozne v-
- 19: śty á fercze ich daleko od niego. Mat. XV.
- 20: Ktorzy nieśluchaią flowa bożego á nie
- 21: śtrzegą go ale ie wyrzuczaią/ a luczkimy v-
- 22: śtawamy przeciwnimy flowu Bożemu
- 23: śamniężnia swoie obwiężuią śacramentu/
- 24: to ieśt/ ciała y krwi pańfkiey niezupelnie
- 25: pożywaią/ Pafterze ych zapamiętawśzy v-

strona: Q4

- 1: rzędu swego śamy śię paśfą y zową śię ko-
- 2: ściołem pozeraiąc maiętnoścy vbogiego ko-

- 3: icoła zywego/ á kościoł zywy nędze cirpy
4: podplotem leząc/ yfamy gy oddzieraią y
5: pożeraią gorłzy niłli wylczy drapieżny.
6: A tak kościoł śfatańłky/ y fałziwy pašte-
7: rze iego nie może być zbawion zadnim oby-
8: czaiem/ iefly się nie przyłączy do głowy
9: prawdziwego kościoła panu chriřtuśfowy
10: y członkam iego/ bo krom kościoła nie ieřt
11: zbawienie/ ato ich ieřt zapłata wieczne po-
12: tępienie płacz y śkrzitanie zęb nawieky.
13: zapłata prawdziwego kościoła bywa
14: dana tu y naonym świece/ Tu natym świe-
15: cie pokoy duźny y weřfele w duchu świę-
16: tim/ naonym wieczny żywot. ecf.
17: Pamiętaj tę roznoć wiedzieć zeć yna rzeć
18: ieřt kościoł albo zbor krzeřciańłky/ á ynřza
19: dom kościelny/ do ktorego się śchodzy zy-
20: wy kościoł aby weřpolek chwalily pana bo-
21: ga/ ťłowa iego ťluchaly y ťwiałořci poży-
22: waly/ taky dom powinny wřziřczy wpara-
23: fy opatrzyć chcaly aby nanie niekapało/
24: gdy fie weřpolek zniđą/ á tis po winien zy-
25: wy budować/ to ieřt/ vbogie krzeřciany za-
26: kladać/ á wřpomagać ták iako nas ťwięty

strona: Q3v

- 1: Hieronim vczi timy ťłowy w ťwoiey Epi-
2: ťtole LXXXVIII. Inřzi buduią kořcioły/ przy-
3: bieraią ťciany/ ciężkie ťłupy przywożą y po-
4: złacaią/ kořtownym odzienim ołtarze
5: przybieraią/ ale ty prziodziey pana Chriřtu-

6: Íła wubogych iego/ naÍlýć go właknączych
7: nawiedz go wniemocnych przyimy go
8: wdom zwiernymy ktorzy domu potrze-
9: buią pociez go wfmętnich/ napoy wpra-
10: gnącich ecę. Takich my ziwy koÍcioł po-
11: wynny wÍzilczy zawÍze budować/ wÍpoma-
12: gać/ zakladać y nań dawać.
13: Dobrym ci obyczaiem koÍcielne przyka-
14: zdey parafýgi wÍstawiono/ aby to czo dadza
15: koÍciołowy chowaly opatrzaly/ á Ítego ty
16: ktorzy wparafigi potrzebuią zakladaly á o-
17: patrzaly/ y Ílugy koÍcielne Ítego żywyly.

18: DzieÍiáty członek.

19: Wierzę grzechoch odpu-

20: Íczenie.

21: Pytanie.

22: iako to mamy rozumieć?

23: Odpowieć.

24: Pyrwey mamy wiedziec czo zowiem grze-

strona: Q4

1: chy a potym o ich odpuÍczeniu ktore bye-

2: rzem tu natym Íwiecie.

3: O Grzechu.

4: Grzech ieÍt ci nie iedno vczinek/ ale tez y

5: żądza przeciw przykazaniu Bożemu.

6: Grzech ieÍt rozliczny/

7: Pyrworodny grzech zowiem Íkazenie na-

8: tury naÍzey wktorey był pan Bog Ítworzył

9: rodzicze naÍze/ to zkazenie vnoÍly nas żądza-

10: my zlemy przeciw przykazaniu Bożemu/ y

11: rodzim fię wżiŃczy w gniewie bożym. który
12: zpada nanas potomki od rodziczow na-
13: lich pyrwszich/ á przez chrzeŃt bywaią nam
14: odpuŃczoni/ y przyjmuie nas pan Bog wła-
15: Ńkę aczkolwiek żądza niebywa od nas odłą-
16: czona/ poky duŃŃa ieŃt w cieie/ A odtey żą-
17: dliwoŃcy yne grzechy pochodzą vczinkowe
18: Grzech vczinkowy ieŃt wŃzelką żądza/
19: mowa/ albo vczinek przeciw przikazaniu
20: Bożemu/ A takowy grzech bywa poznán
21: przez przikazanie Boże/ y Ńwięty Paweł
22: Ńam ofŃobie mowy ze by był nie wiedział
23: żeby żądza była/ grzech/ bych był zprzikaza-
24: nia bożego niewiedział/ niepoząday: A ta-
25: kowe żądze/ mowy/ y vczinki/ Ńą grzechy
26: Ńmiertelne/ bo Ńmiercz nam wieczną iedna-

strona: Q4v

ią ieŃly ich nieprzeŃtaniem/ nieżauiem a nie-

1: vwierzym.
2: Grzechy powŃzednie.
3: Takowe też grzechy Ńtawią fię powŃze-
4: dne gdi nanie nie przifwalamy albo też
5: poprzeŃtawŃzi ich wezmiemy rozgrzeŃzenie bo
6: ych pan Bog nam niepoczita. Takowe Ńą
7: dwoiakie/ wnątrzne y zwierzchnie/ wnątrz-
8: ne Ńą zle miŃly y żądze przeciw przikazaniu
9: Bożemu/ zwierzchnie/ ieŃt mowa y vczin-
10: ki przeciw przikazaniu Bożemu/ á takowe
11: wŃziŃtky bywaią odpuŃczony dla Ńkruchy
12: y wiari gdi wezmiem rozgrzeŃzenie tak iako

- 13: tu wierzym od flugi kościelnego.
- 14: Pytanie.
- 15: Ktore są grzechy przecyw temu arti-
- 16: culowy?
- 17: Odpowiec.
- 18: Ktorzy niewierzą od pufczenie grzechow
- 19: tu natim świecie/ ale aż pośmierczy/ grzeŝą
- 20: Ale gdi niewierzą że by były doŝtatecznie
- 21: odpufczony/ grzeŝą/ ktorzy zagrzechy chcą
- 22: doŝfyc vczinic poŝti/ drogamy/ pieniędzmi/
- 23: mŝzamy/ odzienym/ chodzenym/ zaŝlugy
- 24: ŝwemy albo luczkimy wymiŝly/ opuŝciwŝy
- 25: pana Chriŝtuŝfa doŝfic vczinienie/ grzeŝą

strona: R

- 1: Mamy to wŝŝifczy wiedzieć/ y tĕmu mo-
- 2: cznie wierzyć/ ze tu pokiŝmy żywy mamy od-
- 3: puŝczenie grzechow á nie poŝmiercy/
- 4: á iako
- 5: nas pan Bog zaŝtanie tak nas bĕdzie ŝą-
- 6: dził/ y dlategoć nam przikazał czuć oŝfobie
- 7: boniewiemy dnia any godziny/ Mat XXIII.
- 8: Grzeŝą ci ktorzy ŝię ŝpuczaią naliŝti/ odpu-
- 9: ŝti albo miŝoŝciwe lato/ y v myŝlnie grzeŝą
- 10: tacznie bĕdą mieć odpufczenia grzechow
- 11: ieŝli ŝię do Chriŝtuŝfa niewcieką á weń nie
- 12: vwierzą/ wnym ŝamym odpuŝtwo ŝzukać
- 13: niebĕdą/ á to karanie pan Bog nanie do-
- 14: puŝcza ŝlepotę jŝ czo grzech za grzech niema-
- 15: ią/ á czo niegrzech zagrzech poczitaia/ y w-
- 16: padaia żięnych wdruge/ á potim ida na-

- 17: wieczne zatracenie/ y łtymy ktorzy ym tako=
18: wą drogę okaznią [!] opułciwłzy pana Chri-
19: łtuffa/ prawdziwą drogę do nieba.
20: Dobre vczynki tego członku/ odnowienie
21: znow/ łamnienia oczifcienie/ łafka Boża/ y
22: zywot wieczny/ gdi v wierzym y welfmiemi
23: odpułczenie grzechow tu/ á niegdzie yndzie
24: za żywota á niepołmierczy/ á kto zanie chce
25: dołfić czinić ten niewierzy aby mu ie Bog
26: odpułczył dołtatecznie/ nierozdzielnie złałki
27: łwoiey/ nie znałzey załlugy.

strona: Rv

- 1: Iedenałty członek.
2: Wierze ciała zmatrwyłch
3: włtanie.
4: Pytanie.
5: Iako mamy ty łłowa rozumieć?
6: Odpowieć.
7: Tak małz rozumieć y wierzyć ze potey
8: czefney łmerczy mamy załie włtacz zmar-
9: twyłch/ iako teź pan Chriłtus włtał zmar-
10: twyłch/ dla nałzego włtania zmartwıłch/
11: Yź poydą wierzący nawieczny żywot nie-
12: wierny nawieczne potępienie/ á iuź tam
13: łkazenie naturi nałzey niebędzie miało mo-
14: czy wnas/ ale fię łtaniem czifczy/ iałny/ du-
15: chowny niełmiertelny przyrownany iałno-
16: łci ciału Chriłtuffowemu/ bo iuź grzechy
17: niebędadł panowali w cieie nałzim/ ale bę-
18: dzie odnowiono iako to łam pan Chriłtus

- 19: raczył powiedzieć/ Mat. XIX. cap. y v świę-
20: tego Iana iafne otim flowa fą fynd boże-
21: go VI. cap. Tać iefł wola oycza mego yż
22: wżelki ktori wydzi fynd á wierzy weń bę-
23: dzie miał wieczny zywot/ á ia go wzbudzę
24: wořtateczny dzień. It^f Iako w Iada-

strona: R2

- 1: mie wżifcy vmieraia tak w Chriftufie
2: wżifczy będą ożywiony yefly wyerzą ze
3: Chriftus vmarł y wřtał zmartwich tak
4: też Bog ty ktorzy zařneli przywiedzie řnim.
5: wpyrwżey do Corint. IIII. y do theřfa
6: I. cap. IIII.
7: Y Iob řwieti tak otim powiedział
8: eiuřdę XIX cap. wiem że odkupiciel moy ziw
9: y ořtatecznego dnia z řiemie wřtane zmar-
10: twich/ y zařie będą ogarnion řkorą moia/ y
11: wciele moym ogladam boga/ A krotko mo-
12: wiac z S. Pawłem wtorey do Corint.
13: IIII. cap. wżifczy řię muřym okazać przed
14: maieřtatem CHriftuřřowym/ aby kazdy o-
15: kazał wřafne vczinki ktore czynił złe albo
16: dobrze. A to mamy pewny dowot řpyř-
17: ma o nařzim **wzwartwychwřtaniu** [!] ze muřym
18: wżifczy řtanąć przed maieřtatem Bořym/
19: wierny na wieczny ziwot/ niewierny na
20: wieczne potępienie. Mat. XXV.
21: Pytanie.
22: Ktore řą złe vczinki tego articulu?
23: Odpowiedć. Niewierzić ze byřmy niemiely wřtacz zmar-

24: tve á przyjąć nafie cialo v wielbione/ taczi

25: byly Saducei heretici ktorzy Chriftuſſa ku-

strona: R2v

1: íſyli. Mat. XXII. cap. Trzimać z Epioury

2: y zynimy cielesnymi ludzmy/ Ktorzi wtim

3: żywocie wſziftki roſkoſzy pokładaia/ mo-

4: wiąc iedzmy/ pygimy/ ípymy/ roſkoſzuimy/

5: á vziwaymy/ poſmierczy niemazczy zadney

6: roſkoſzy/ toć ieſt naſzego czo tu zażywie-

7: my ec^f. Taki był bogacz y takowych ieſt

8: doſſyc ktorych Bog ieſt ich tłuſty brzuch

9: do Philipen. III. cap.

10: Pytanie.

11: Ktore ſą dobre vczinki tego członku

12: wiary krzeſciańkiey?

13: Odpowiedć.

14: Wierzyć ze mamy wſzilcy wſtacz zmar-

15: twych/ dobrzy/ to ieſt w pana Chriftuſſa

16: wierzący/ kuwiecznemu zywotowy/ á zły

17: to ieſt niewierny/ nawieczne potępienye

18: otim ízerzey ſobie czitay/ v Iana ſwiętego

19: V. v Daniela XII. v Eſaiaſza LXVI Ezechi-

20: ela XXXVII. Mat. X. I Corint. IIII. y na

21: ynich wiele mieyſzczach wpyſmie ſwiętim.

22: Prziwodzi nam ſwięty Paweł napamiecz

23: ze tu niemamy wieczniey oyczyſny ale wnie-

24: bie ieſt wiele mieſkania/ Cor. VI. v Iana

25: ſwiętego XIII. cap. Zakazuie też S. Pa-

26: weł abyſmy zbytnie nieplakaly vmarlych

strona: R3

- 1: przyiacioł/ iako pogany czinią ktorzy nie-
- 2: wierzą zmartwychwłtaniu/ I. Thefa. IIII.
- 3: Mamy wierzić że wefniem ciąło v wielbio-
- 4: ne/ iafne/ subtilne/ y chutkie I. Corint. XV.
- 5: Yuż niebediem wciele nałzym zkazenie/ za-
- 6: dnośc/ gdufność/ nięmoc/ mdłość/ albo
- 7: cięmność/ ale będą fwiecić fprawiedliwy
- 8: iako floncze w krolestwe oycá niebieskiego
- 9: Mat. XIII. cap. y beda przyrownany An-
- 10: iołum bożym/ Luce XX cap.
- 11: XII. Ofstateczny członek.
- 12: Wierze połmiercy wiecz-
- 13: ny żywot.
- 14: Pytanie.
- 15: Iako to mamy rozumieć?
- 16: Odpowieć.
- 17: Mamy wierzyć ze włtawłzy zmartwych
- 18: poczełny fmiercy mamy mieć wieczny ży-
- 19: woth/ y wieczne radołcy y we-
- 20: fele/ ktorego
- 21: á ny [!] oko może ciełefne oględac/ ány vcho
- 22: wyfluchać/ ány fercze może wymiřlić iakie
- 23: pan Cgriftus fwym wierzącym rofkołzy
- 24: nagotował. I. Corint. II. cap.

strona: R3v

- 1: Czo iełt żywot wieczny.
- 2: Żywot wieczny iełt pewna wiadomośc
- 3: á vřnanie boga/ y páná nałzego Iefu chri-
- 4: ftuffa/ ktory fię tu w wierze/ wnadzieey po-

- 5: czina á będzie obiawiony potym żywocie
6: do wiecznego weffela y nie fmiertelnego
7: dziedzictwa/ á tam będziem wradofcy żyć
8: nawieki/ Albo tak/ wieczny żywot ieft/ v-
9: znać Boga prawdziwego ktorego poflał
10: ocieć Iefu Chriřta/ v Iana řwietego XVII.
11: cap. tak ze teź řmierć wieczna ieft/ nieu-
12: řnanie wiarą Boga ktorego zeffał páná
13: chriřtuřfa/ v řtawiczny řtrach nařamnnieniu
14: watpliwoř y rořpac dla gniewu Boźego
15: á niewiernoř aź do řmiercy.
16: Kto dawa żywot wyeczny.
17: Sam pan Chriřtus obieczał y dawa zy-
18: wot wieczny wierzącym/ á řmierc wieczną
19: řobie řprawia cy ktorzy niewierzą
20: Bo tak raczył powiedzieć/ kto wierzy w řy-
21: na Boźego ma wieczny żywot/ kto niewię-
22: rzy w řyna iuz řię ořadził/ á gniew Boży
23: ieft nadnym v Iana řwiętego III. cap.
24: It^f zaprawdę zaprawdę mowię wam
25: ktory řlucha řlowa mego á wierzy mu kto-
26: ri mię pořlal/ ma żywot wieczny/ nařłat

strona: R4

- 1: nieprzydzie ale po řmiercy poydzie do żywo-
2: ta v Iana V. cap.
3: Pytanie.
4: Ktore řą dobre vczinki y włařnoř tego
5: członku wiary/ albo teź zle?
6: Odpowieć.
7: Miecz wieczne á vřtawiczne weffele y ra-

- 8: doſcy/ Nieuznać wiecey grzechu any
- 9: ſmierci/ bo iuż wſtanie ſmętek/ zaloc/ vdrę-
- 10: czenie/ y wſzelka ciężkość/ bo iuz otrze pan
- 11: Bog łzy zocz u naſzych Eſai. XXV. et Apo-
- 12: calip. XXXI. cap.
- 13: Weſſelicz ſię nawieki/ Eſa. LXIII. chwa-
- 14: lic Boga wſtawicze/ Eſa. LXVI. A krot-
- 15: ko mowiąc takowe radoſcy/ weſſela/ y ro-
- 16: ſkoſzi/ niemoże luczki rozum ogarnąć iakie
- 17: pan Bog zgotował wierzącym wżywocie
- 18: wiecznym. tam cieſkoſcy ſmętkow/ za-
- 19: łoccy niemaſz Iakie męky niewierny będą
- 20: mieć nawiek wiekow nawiecznym potępie-
- 21: niu/ gdzie będzie placz/ łkanie y ſkrzytanie
- 22: ząb wiekuiſte nie może też rozum ogarnąć
- 23: \obaczmyż ſię tu moy mili krzeſciany/ á
- 24: niepufczaymy ſię nazadne zaſlugy albo do-
- 25: ſyć vczynienie przez kogo ynego ponafſey
- 26: ſmiercy/Ale gdi tak będziem wierzyć iako

w tych

strona: R4v

- 1: wtich członkach opyſano poydziem krom
- 2: zadnego wątpienia do wiecznego żywota.
- 3: Amen.
- 4: Trzecia część Nauki krze-
- 5: ſciańſkiej ktorą zowiemy Pacierz.
- 6: V S. Matheuffa w VI. cap. opyſano.
- 7: Oycze naż/ ktiryſ iefť w
- 8: niebieſiech.
- 9: Pyrwſza część katechiſmu mieliſmy o

- 10: przikazaniu Bozym/ czo pan Bog przikazu-
11: ie czinić/ á czego zakazuie nieczinić.
12: Wtora byla o wierze krześciańskiey bes
13: ktorey niemoże być zaden zbawion.
14: Trzecia będzie o modlitwie/ a zwłacza
15: otey którą sam pan Chrystus złożył iako
16: fię mu mamy modlić/ á oco go mamy pro-
17: fyc.
18: Modlitwa czo iest.
19: Modlitwa nic ynego nie iest iedno prof-
20: ba do pana Boga o niektore rzeczy ż zadzą
21: y zwiarą złączona.

strona: S

- 1: Ktora dwie rzeczy wfobie zamyka/ wzi-
2: wanie pana boga nawłpomożenie/ á dzie-
3: kowanie ięmu zadobroci iego.
4: Naprzod czterzy rzeczy przymodlitwie
5: mamy wiedziec y pamietac przikazanie Bo-
6: że: obietnicze/ wiare/ y to oco proffym.
7: Naprzod mamy baczcic na przikazanie
8: boże ze pan Bog przikazał abyfmy go pro-
9: śfili albo mu dziękowali/ v świętego Iana
10: XIII. cap. bo tak przikazuie mowiąc/ pro-
11: ście á będzie wam dano/ kolaczcie będzie
12: wam otworżono/ wziway mię czafu śmęt-
13: ku wyrwę cie/ ati mię będzież chwalił/ otim
14: v Mat. w VII. v Lucafza w XI. v Efaia-
15: fza XLIX. capit.
16: Wtore wierzić obietniczy bożey że on pod
17: przifięga obieczie nas wifluchac/ y tak

- 18: mowy/ zaprawdę wam mowię/ czego kol-
19: wiek będziecie proffyc oycza wymię moje da
20: wam á fa prawdziwe obietnicze iego.
21: Trzecie yż mamy wierzyc ze on naŕze mo-
22: dlitwy wyflucha kiedi iego wola będzie nie-
23: zamierzaiać mu czaŕu.
24: Czwarte mamy wymienyc/ czego proffim
25: albo zaczo dziękuiem panu Bogu.
26: Pan Chrifus y pyŕmo ŕwiete vczi nas

strona: Sv

- 1: proffic rzeczy duŕnych/ y cieľnych tak iako
2: tu obaczym wtey modlitwie ktorą zowiem
3: pacierz. Oycze naŕ ec^f.
4: Toć iefcze nieieŕt zadna modlitwa/ ale yŕ
5: ŕie oicem on kazał ŕwac niebieŕkim dla te-
6: go abyŕmy więrzyly ze on nas wyflucha ia-
7: ko ociec namioŕciwŕzy/ ŕyny ŕwoie/ wyzna-
8: wamy go w niebieŕiech dla tego yŕ tam
9: nam dał dziedzicŕtwo wieczne.
10: Pyrwŕza proŕba.
11: Swięć ŕię imię twe.
12: Pytanie.
13: Iako ŕę to rozumie.
14: Odpowieć.
15: Imię Boze iuŕ ci iefŕt ŕwiete y będzie na-
16: wieki/ Ale proŕfym aby ŕię teŕ iego ymię
17: vnas ŕwęcico aby ŕię iego prawda vnas o-
18: ŕweciła/ ábyŕmy prawdziwą naukę ŕłowa
19: iego vznali/ wedluk ŕie iey rŕadzily/ á iego
20: ŕamego chwalili w duchu y w prawdzie

- 21: łwiecy fię wnas y mię [!] boże/ kiedy pana bo-
22: ga chwalimy wyznawamy łmieie łlowo
23: iego/ łluzymy mu y wpotrzebach nałzych
24: wziwamy go nawłpomożenie.
25: Dobre vczinki tey modlitwy y złe prze-

strona: S2

- 1: ciw modlitwie y zapłatą zanie naydzie przy
2: wtorym przikazaniu bożym opyłłane.
3: Wtora prołba.
4: Przyc krolełtwo twe.
5: Pytanie.
6: Iako to mamy rozumiec.
7: Odpowiec.
8: Krolełtwocz niebiełkie iuż nam przes
9: mękę Chriłtułowe iełł nagotowane y wie-
10: rzączym dane/ ale wtey modlitwie prołłim
11: aby pan Bog wnas poczał krolełtwo łwo-
12: ie przes łlowo łwoie i ducha łwiętego/ a-
13: by krolełtwo łzatańłkie (ktore nas wżądze
14: cieiełne przywodzi y grzechi rołłiczne) wnas
15: było potłumione y wykorzenione. Prołłim
16: aby duch łwięty wnas mnoził łłakę bożą y
17: iełł **zawzd** y [!] miedziny nie przes godnołc
18: nałzę ale przes mękę łyna bożego/ aby zaw-
19: łzdy krolował włerczach nałzich pan Chri-
20: łtus przes łlowo łwoie Ze by wnas nie-
21: krolował łzatan przes grzechi/ a nieobcział-
22: zał łamnienia/ wrołpac nie przywodził y
23: nawieczne potępienie: a toc iełł krolełtwo
24: iego: prołłim aby on łam krolował włer-

25: czach nałzich: ta modlitwa przyciaga łkię ku

strona: S2v

1: pyrwrłzemu y wtoremu przikazaniu Boże-

2: mu y tam naydziecie dobre vczinki y zle/ y

3: zapłatę ich.

4: Trzecia prołba.

5: Bęc wola twa iako wnie-

6: bie tak y nazięmy.

7: Pytanie.

8: Yako to mamy rozumiec?

9: Odpowiec.

10: Wtety modlitwie prołłim abyłmy wo-

11: lei łzatańłkiey v ciała nałzego nienałlado-

12: waly/ ale woley Bozey/ ktora iełł łwięta

13: chwalebna y nieodmienna/ ábyłmy wolą

14: nałze pod iego moc y wolą poddawali/ y

15: czynily wolą iego iako czinia włzıłłczy angeli Mamy to wiedzie iż gdi pro-

16: łłim orzeczy czelne/ iako łą łława/ rozum/

17: maiętność y yne/ tedy mamy prołłic pod o-

18: byczaiem albo (iako żowa) pod oblikiem

19: zdawaiac prołby nałze pod wola boża mo-

20: więc iełłi to wola twoia á nie iełł przeciwi

21: memu dułłznemu zbawieniu. ec.

22: A gdi prołłim o łalkę boża/ o odpułłcze-

23: nie grzechow/ o ducha łwiętego y zywoł

24: wieczny ec.

strona: S3

1: Tego mamy prołłic krom zadnego obliku

2: ale temu wierzyć ze to da bo obyeczal á obie-

3: tnicze iego łą nieodmienne á prawdziwe/

- 4: obiecał nas wŹiŹtki zbawić/ ieŹli weń bę-
5: dziem wierzić ale ze niewŹiŹczi Źą zbawieny
6: to nieiego wyna/ ale tych ktorzy iego obie-
7: tnicam nie więrzą/ boć tak pan Bog vmi-
8: łował Źwiat iŹ Źwego iedinego Źyna dał na
9: Źmierć/ á kto vwierzy wŹyna bozego będzie
10: miał wieczny zywoť/ á raczey Źie ziemia y
11: niebo przemieny niz by Źię Źłowa boŹe mia-
12: li odmienić czo Źię doticze zbawienia Mat.
13: XIII. cap.
14: Czwarta proŹbia.
15: Chleba naŹzego powŹze-
16: dneiego dai nam dzis.
17: Odpowiec.
18: Thy trzy pyrŹwŹe modlitwi Źą proŹby odu-
19: Źzne rzeczy/ Iako ieŹt oŹŹwiecenie wnas Źło
20: wa bozego/ y teŹ krolowanie á panowanie
21: ducha Źwiętego y woley Źyna bozego/
22: Ale ty oŹtateczne Źą proŹby o czaŹne rzeczy

strona: S3v

- 1: á potrzebne ku Źywotu naŹzemu. Pan bog
2: wŹŹęchmogący tak dobry á miłofierny choc
3: go teŹ wiele Źłich ludzy nieproŹŹy/ o chleb á
4: wŹzdy go ym dawa aŹnac więcey nizli do-
5: brym/ dla tego czini aby iego dobrocz vŹna-
6: li á ięmu dziekowaly/ ale gdi iego dobrocy
7: niechcą znać to ym ieŹt ku ym gorŹzemu/
8: ale my przeŹten chleb powŹzedny proŹŹimy/
9: aby nam dał to vznanie yŹ ten chleb ktore-
10: go Źawzdy poŹywamy od boga oicza ieŹt

- 11: dan/ aczkolwie iest naż przedię iest wmozci
12: bożey/ bys go tefz iuz w wfciech trzymał nie-
13: polknież go/ iefli pan bog nieraczy/ albo fię
14: ym vdawycz/ czego boże zachoway/ mamy
15: rozuieć iż przefto flowo chleb zamykaią
16: fię wfziłtki rzeczy ktorych nam potrzeba na
17: tym fwiecie/ iako iest pokarm/ pycie/ odzie-
18: nie/ ymienie/ zona/ dziatki/ dobrzy przełoże-
19: ny fáfiedzy y ine rzeczy ktorich potrzebu-
20: iem/ á gdi ie mamy abifmy ich v miely [!] po-
21: żywać miernie nieprzepamiętaiąc pana bo-
22: ga y bliznego nażzego/ Pna Boga mo-
23: wie naprzod nieprzepamiętac ale mu zato
24: dziękować/ ze to dać racził y wziąć moczen
25: kiedy raczi á myfm y [!] fzararze iego abyfmy
26: fzarowały dobrze a dawały tam gdzie iego
27: wola iest.

strona: S4

- 1: Blifznego nażzego powynnyfmy nieprze-
2: pamięrac/ ale go też wfpomagać/ iako pan
3: bog nas wfpomaga y dawa/ kiedy my też
4: vdzielamy bliznemu nażzemu żdobrą wołą
5: maiąc lutofc nad iego niedořatkem/ tey
6: modlitwy vczinki y zaplatę czitay przy fy-
7: dmym przykazaniu bożim y dziewięty m ar-
8: ticule wiary krzeřciatfkiey wtich kxiąfkach
9: Pyąta profba.
10: Odpuřc nam wy ny nażze
11: iako ymy odpuřczami wy-
12: nowayczom nażzim.

- 13: Pytanie.
14: Czo to iest?
15: Odpowiec.
16: Mamy wiedziec y wierziec/ ze tu natim fwie-
17: cie otrzimami odpufczenie grzechow wfit-
18: kich nafzich nierozdzielnie ale zupełnie a do-
19: ftatecznie/ nie dla zaflug albo vczinkow na-
20: fzich zefmy bliznemu niecze odpuczily/ albo
21: odpuczamy/ ale zlafki á zmiłosierdzia bo-
22: zego/ tak iako wyznawamy y wierzymy w
23: dziefiątkim czlonku wiari krzeftciaftkiewy mo-
24: wiąc/ wierzę grzechow odpufczenie ecf.

strona: S4v

- 1: a tak my tez mamy dla tey lafki daremnie
2: nam daney/ odpufczac winy albo wyftępy
3: bliznem nafzem/ gdi nas wczim obrazili
4: á żadaia odpufczenia/ proffą nas zato y
5: dla pana Boga/ doffic cziniąc to iest prze-
6: prażaiąc yle mogą/ Achoć by tak byli za-
7: twardziali wżłoſcy fwey albo niebaczny/ ze
8: nas nieproffą oto/ tedy my ym iednak ma-
9: my odpufczać á niemieć ofierdzia namie
10: modlic fie zanie timy flowy iako fię pan
11: Chrifthus modlił **zanieprziazcie [!]** fwoie mo-
12: wiąc/ boże oicze odpufcym bocz niewiedzą
13: czo czinią á gdi taki dobry vmyfl mamy ku
14: bliznemu nafzemu/ á wiarę w panie Chri-
15: ftufie tedy on też nam (tak iako to obie-
16: czuie mowiać odpufczaycie á będzie wam
17: odpufczonov) odpufcza Luca w VI. cap.

- 18: Ale gdi my niechceny odpuścić bliźnemu
19: nam/ tedy mamy nafię sentencją wyda-
20: wamy tymi słowy odpuść nam winy na-
21: źe iako ymy odpuszczamy winowajcom
22: nam ale ze my ym nieodpuzczamy wierze
23: że też ti nam nieodpuścisz. y zciagnie pan
24: bog nati ktorzy nieodpuzczają bliźnemu [!]
25: śwemu one froga/ sentencia rzekac złośliwi
26: sługo gdym ia tobie wziętek dłuć twoi od-

puścił

strona: T

- 1: puścił y zaś też ti nie mógł odpuścić słudze
2: śwemu? weśmycznego związałszy nogi y rę-
3: cze wrzucię go w ciemności wieczne á tam
4: będzie plac y zgrzitanie zęb. Mat. XXII. ca.
5: Dobre wzinki tej modlitwi ktore są albo
6: grzechy/ czytaj wykład dziesiątego członku
7: wiary w tych ksiągkach.
8: Szóstą prośbia.
9: I niewodź nas na poku
10: śnienie.
11: Pytanie.
12: Iako to mamy rozumieć?
13: Odpowiedź.
14: Pan bog ci nikogo niewodzi/ ale się tak ro-
15: zumie ze by na nas nie dopuścił pokus kto-
16: reymy byśmy w grzech byli przywiedzieny.
17: A ty są pokuśły y nieprzyjaciele nam.
18: Ciało nam/ świat/ a szatan/ á pokuś duży
19: w ciele poki niemamy pokoiu od nich prze-

20: to proffim abyfmy przeciw ym walzić nie

21: vftawali/ á ym niepozwalali/ Ciało nafze

22: walcz na nas obzarftwem/ proznowanym

23: gnuśnością/ leniśtwem/ y wśelką złą ządzą

24: przeciw prikazaniu bożemu/ ktore mamy

strona: Tv

1: zwycięzić tmy bvczinki/ poftem/ to ieft/ mier-

2: nofczią/ wiedzenu/ wpyczu/ wodzieniu/ a

3: praczą ftwrzegąc fię rofkofzy y proznowania.

4: Swiat też nas vwodzi rzeczami fweicz-

5: kimy/ iako ieft zona/ maiętności/ czefc fwiec-

6: ka/ y chwala luczka/ y yne rzeczy/ iako to

7: íam pan chriřtus nam dał znac przes ony

8: profzone na gody/ ktorzy fię wymawiały/

9: ieden zoną/ drugi ymięnym/ trzeci wolmy

10: á praczą fwieczką/ bo taczy niewnydą na

11: wieczerzą pańfką bo nie íą iey godny.

12: Mat. XXII, cap.

13: Diabel ten też nas kuřy okrażaiąc ferca na-

14: íze aby nas pozarł/ wgrzechy przywodząc/

15: apotim wrořpac y nawieczne potępienie

16: czego boże zachoway: przeciw temu nieprzi-

17: yacielowi mamy mocny odpor pana chri-

18: ítuffa y ímierć iego/ ktori iego mocz potlu-

19: mył y ziego niewoley wyrwał/ y my też ma-

20: my wziąć przeciw iemu żbroię/ íłowo bo-

21: że/ tarczą/ wiarę/ á pancierz vřprawiedli-

22: wienie prześeń/ atak wtey prozbie proffimi

23: á by nas bronić á zachować racził od tich

24: nieprzyjaciele/ ábyfmy przeźnie niebyli zwie-

25: dzieny/ ale nad nimy zwycięstwo otrzymaly

26: á wlańcze Bożey ziły.

strona: T2

1: Siedma prośbia.

2: Ale nas zbaw od złego.

3: Pytanie.

4: Iako to mam rozumieć?

5: Odpowiedź.

6: Tu wtey prośbie prośifim aby Bog ocieć

7: niebiełki racził nas zachować od wżifłtkich

8: zlich rzeczy/ Iako ty łą/ gniew boży/ męka

9: piekielna/ wieczny łąd/ potępienie/ nagła

10: łmierć/ Balwofalstwo/ głod/ walka/ po-

11: wietrze złe/ niemoczy cęifkię [!] / rołpać/

12: y yne złe rzeczy dułne/ y ciełefne/ wktore nas prze-

13: rzeczeny wyłłey nieprzyiaciele/ dla grze-

14: chow nałzich przywodzą y zwodzą.

15: A tak gdi fię zpodniełnym fercza nałze

16: go ku panu Bogu zwiarą modlim/ aby

17: nas od wżelkich zlych rzeczy wybawyl á

18: przidobrich nas zołtawyl/ iako ielt/ łafka y

19: łłowo iego/ zdrowie y wieczne zbawienie

20: abyłmy wżifłtki nałze czałli/ dny/ y godziny

21: ku czći á ku chwale ięmu łtrawily á po-

22: łmierci wiecznie znym krolowaly.

23: Amen.

24: To łłowo rozumie fię zaprawdę ia wie-

rze

strona: T2v

1: rzę że fię tak łtanie á będzie nam to dano

- 2: oczo proffimy bos ty kazał proffić á obie-
3: czales proflby nafze wyfluchać y dać gdi cię
4: proffymy.
5: Pytanie.
6: Ktorzy grzelzą przeciw panu bogu choć
7: tę modlitwę mowią?
8: Odpowiedź.
9: Czi grzelzą przeciw panu Bogu/ ktorzy
10: nie zwiarą proflą á fercza ku panu Bogu
11: nie podnoflą/ ale iedno na liczbę pacierze
12: mowią/ albo fzemrzą/ á fercze daleko ieft od
13: pana Boga/ y mifly ich/ tacz niebędą wy-
14: fluchany/ otim v Mat. XV. cap.
15: Itf. Ktorzy komu ynemu tę modlitwę
16: przywłafczaią krom pana Boga/ bo zadne-
17: go inego oyca niemamy wniebie krom iego
18: łamego/ ktory łam grzechi nafze odpufcza á
19: nie zadne yne ftworzenie iego/ A choć nas
20: kapłam fluga kościelny rozgrefla nie łwoią
21: moczą/ bo tego niemoże vczinić/ ale moczą
22: Bożą zrofkazania bożego Mat. XVI. cap.
23: A krotko mowiąć ktorzy nie proflą zwiary
24: niepamiętaiąc na rofkazanie y obyeticzę
25: boże y że obyeczal dac oco go proffim tacz
26: niebędą wyfluchani y grzelzą/ boga cziniąc

strona: T3

- 1: klamliwego. Y cy niemniey grzelzą ktorzy
2: dufaią w łwey godnołcy/ połciech/ łucho-
3: tach/ ofiarach/ w łwieczkach/ w corunkach
4: młzach/ wiankach/ plotkach/ y ynnych wy-

- 5: miŃlach Ńamy Ńię wŃprawiedliwiaiŃc/ tako-
6: we Ńyn boży okazał w perfonie pharizeuŃa
7: ze niebedŃ ych proŃby wyŃluchane. v S.
8: LucaŃza. XVIII. cap.
9: Itf Gdy Ńię nie odliŃ wduchu y w-
10: prawdzie nie będaŃ wyŃluchany/ otim v
11: EŃaiŃŃa I. Mat. XV. v Iana Ńwiętego
12: IIII. cap.
13: Pytanie.
14: Ktorich modlitwy pan bog wyŃlucha?
15: Odpowieć.
16: Ktorzy proŃŃ pana boga zwiarŃ prze-
17: kladaiŃc miŃoŃierdzie boże nad grzechy Ńwo-
18: ie/ czy będaŃ wyŃluchany/ bo to Ńyn boży po-
19: wiedział timy Ńlowy/ oczo będaŃcie proŃŃić
20: wierzćie yż wezmiecie/ v Ńwiętego marka
21: XI. v Ńwiętego iakuba I. cap.
22: Ktorzy proŃŃ zpokorŃ będaŃ wyŃlucha-
23: ny/ bo modlitwa pokornego przebya niebo
24: EccleŃi. XXXV. To teŃ mamy mieć na ba-
25: cznoŃcy abyŃmi niewiele mowylu gdi Ńię mo-
26: dlym/ albo bogu/ czaŃŃu/ dnia/ y godzini nie

zakre

strona: T3v

- 1: ŃakreŃzaly boć on wie pierwey czego nam
2: potrzeba niŃli go proŃzim á teŃ niemamy
3: oto proŃŃic coby było przeciw przikazaniu
4: Bożemu/ y bliźniemu naŃzemu/ y teŃ nieie-
5: dno Ńamy zaię mamy Ńię modlic/ ale Ńa
6: yne/ y za nieprzyjaciele naŃŃe iako to pan

- 7: Chriftns racził vczynił y dał nam przkład
8: gdy fię modlył za krzizowniki fwoie/ v s.
9: Lucafa XXIII. cap.
10: A zamykaiąc rzec/ rofkazał nam pan Chri-
11: ftus abyfmy proffily/ iako á oculo mamy
12: proffić/ to nam wtey modlitwie fam oka-
13: zał/ A gdi proffim Boga oycza zwiarą
14: wymie fynia iego/ tedy on nam tu da czego
15: nam potrzeba á poſmiercy wieczny zywot.
16: Amen
17: Cwarta część katechifmu
18: o ſacramenciech/ albo ſwiętoſciach koſciel-
19: nych od Chriftuſa vſtawionych
20: O Chrcie ſwiętim.
21: Chrzeſt ieſt cy greckie ſlowo wykłada fię
22: zanorzenie/ albo wynorzenie zwody.
23: Pytanie.
24: Czo ieſt chrzeſt/ á kto y vſtawił?

strona: T4

- 1: Odpowiec
2: Chrzeſt/ ieſt cy ſacrament albo wydomy
3: znak niewydowmey łafki bożey/ na odpufcze-
4: nie grzechow nałzich od Chriftuſa vſta-
5: wiony: na odnowienie żywota y zbawie-
6: nia wiecznego/ otim Auguſtin capite II.
7: de katechifmo.
8: Kto Chrzeſt vſtawił.
9: Chrzeſt ſam pan Chriftus vſtawił mo-
10: wiąc do Apoſtołow ty ſłowa.
11: Idąc po wſziftkim ſwie-

- 12: cie/ wczicie wżifitki ludzi/ chrzcząc ie wimię oy-
13: ca/ y fyna/ y ducha świętego/ kto vwierzy á
14: będzie ochrczon/ będzie zbawion/ kto nie-
15: vwierzi będzie potępion/ otim v świętego
16: Marka y Matheuffa w ofstatecznym cap.
17: y v świętego Iana w III. cap. íam fyn bo-
18: ży raczył powiedzieć/ yelly fię kto nieodno-
19: wy żwody y zducha/ niemoże wnidz do kro-
20: leftwa bożego.
21: Pytanie.
22: Czo znamionie yż ftary człowiek
23: to ieft/ zkazona natura/ y ftari kwas to ieft

strona: T4v

- 1: grzech/ wktorym fię rodzim bywa zagrą-
2: zon á zgladzon.
3: II. Itf Yeftci zwierchny znak przes ktory
4: ieftefmi rozeznaný od ynich ludzi niechrczo-
5: nych/ stim znakiem y haflem naznaczony-
6: ímy ze yeftefmy ludem nańzego kxiążęcia
7: pana Iefu Chriftuía pod ktorego zna-
8: kiem mamy przeciw grzechom vftawicznie
9: walczyć á w fobie ie vmartwiać.
10: Przy chrcie trzy rzeczy
11: mamy baczyć.
12: Znak/ wlańnoć znaku/ y wiarę.
13: I. Znak wydomy wodę przydał pan
14: Chriftus ku flowu fwemu/ dla tego/ aby-
15: ímy wierziły flowu iego/ y niewydomey
16: lańcze iego vktorą nas przygymuie.
17: II. Iańnoć znaku ieft odczenie grze-

- 18: chow nafzich/ ktore przy chrcie byerzemy á
19: bywamy odnowieny y od rodzeny/ á iako
20: matka rodzy człowieka napełnionego gniewu
21: wu bożego ktori śpyrwfzich rodziczych śpa-
22: da na nas potomky ych/ Tak że też chrzeft
23: duchownie nas rodzy/ odnawia/ vśprawie-
24: dliwia/ yż śtawami fię fynowie nie gniewu

strona: V

- 1: al łafky bożey/ otim święty Paweł do Ti-
2: tufa. III. cap. Aczkołwie śkazenie natu-
3: ri y zakał iey/ ządza y krewkość zawdzy ieft
4: wnas y będzie aż do rozdzielienia duźe od
5: ciała/ ale iey pan Bog/ wierzącym á śprze-
6: ciwiającym fię iey/ za grzech niepolicza.
7: III. Trzecia rzecz ieft wiara że mamy wie-
8: rzić/ ze nas pan bog włafkę przygimuie/ gdi
9: fię chrcimy wymię oycza/ y fyną/ y ducha
10: świętego. A tam fię nachrcie bogu od-
11: dawamy/ y poddawamy/ odrzekamy fię śza-
12: tana/ y iego vczinkow/ zľubuiem wnas v-
13: martwiać grzechy pokifmy żywy/ y wierzim
14: ze fię śtand nam śtawa oiczem miłofciwym
15: odpufcza grzechy nafze/ y przigimuie nas
16: włafkę fwoię.
17: Takac wiara nadewfziftko nam ieft po-
18: trzebna á iedna śama/ á niezadna yne rzecz/
19: nafze śamnięnie zatrofkane á zafmuczonę
20: podnośfy/ á zrośpaczi wybawia.
21: A gdi nam ten zakał/ ktory pochrcie wnas
22: zośtawa (ządza cieľfna przeciw przykaza-

- 23: niu bożemu) ku grzechu pobudza/ y szatan
24: ią kłemu poducza/ y podzega/ okazując nie-
25: doskonale vczinki nafze/ tam stali á mocni
26: mamy być w wierze/ mówiąc/ wiem ze mo-

strona: Vv

- 1: ie vczinky są nie doftateczne y niczemne
2: przed panem bogiem/ ale yżem ochrcon wy-
3: mię oycza/ y fyndy/ y ducha świętego/ wiem
4: ze Bog nieklama/ á przez chrzeft obwiązał
5: my się ze moych grzechow niechce pamię-
6: tac/ y wemnie ie chce vmartwiac iefli się im
7: chcę przeciwiac/ y ych przestawac/ á szatan
8: niema wemnie nic swego bom nie iefł pod
9: mocą iego/ bom się przez chrzeft poddał
10: pod moc a obronę Bożą.
11: Pytanie.
12: Yefli iedno kaplan ma moc chrcić?
13: Odpowiec.
14: Niewżifftkim dozwolono iefł kazac flo-
15: wo boże iedno tim ktorzy są odkofciola wy-
16: brany/ krom gwałtowney potrzeby/ tak że
17: też y swiatoścy ynich szafowac/ Ale gdi
18: gwałtowna potrzeba iefł rozgrzeżenia al-
19: bo ochrcenia ze by dziecie miało ymrzec ni-
20: śliby kaplan przifzedł. Tedy ie leda kto mo-
21: e [!] mianowac/ y ochrcyc/ mówiąc. N. iacie-
22: bye chrczę/ wymię oycza/ y fyndy/ y ducha
23: świętego^{go} / a choc będzie żywo az kaplan przy-
24: dzie tedy mu to nic niezafzkodzy by też to y
25: pogańfky człowiek vczinił/ tedy iefł chrzeft

26: otim Beda y święty Auguſtin.

strona: V2

1: Mazanie oliwą albo flinamy to nie ieſt zu-

2: ſtawy bożej/ tocz nie pomoże a też ſnacz nie

3: zaſzkodzy bo to nie ieſt zroſkazania bożego.

4: Pytanie.

5: Ktorzy grzeſzą przeciw panu bogu/ á zlie

6: vżywaią tego ſacramentu?

7: Odpowiec.

8: Pan Chriſtus vſtawyl chrzeſt dla czło-

9: wieka ſamego á niezadnego ynego ſtworze-

10: nia ſwego/ bo zadna yna rzec niema rozu-

11: mu aby wierzila w boga wtroyci iednego

12: krom człowieka á tak grzeſzą ci ktorzy chrca

13: iną rzec kromia człowieka/ Niachac ſię ci

14: wtydzą ktorzy chrca y ſwięczą dzwony y

15: yne rzeczy nierozumne/ krom człowieka dla

16: ktorego ſamego ieſt chrzeſt vſtawion.

17: Iakie ſzaleńſtwo/ y czatowſkie zaſlepię-

18: nie/ yż proſti kaplan moze ochrcić dziecię/ y

19: ciało boże poſwięcić/ á dzwonu ochrcic/ al-

20: bo koſcioł poſwięcic nie moze iedno iego

21: miłość kxiac byſkup/ albo ſuffragan: y czy-

22: nią ty ſwoie wimyſly godnieiſze niź ty kto-

23: re Chriſtus vſtawił y roſkazał Apoſtołom

24: mowiąc/ ochrcicie ludzie/ niemowy dzwony

25: ale ludzi a kto vwierzy á bedzie ochrczon

26: będzie zbawion/ yeſlic by to odzwonieh

strona: V2v

1: pan Chriſtus rozumiał/ tedic by nie iedno

2: dzwony były zbawieni ktore biskupy chrca
3: ale y profieta/ kozlieta/ cieleta będą zbawio-
4: ny/ y kolacze ktore nawielkę noc święczą/
5: ale fię natim kxięza barzo omelily/ ieflizeby
6: iedno ty pokarmy były święte ktore nawiel-
7: kęnocz święczą/ tedyc by ti byli przeklęte kto-
8: rich/ ynich czaffow przes rok pozywamy
9: dziękuiać panu Bogu/ A S. Paweł mo-
10: wy ze wżifłtki pokarmy są czifte cziftem.
11: Maiąc byc kościoli poświęcone słowem
12: Bożym/ ale żywe á niemurowane albo bu-
13: dowane/ bo są przibytkiem ducha święte-
14: go/ I. Corint. VI. á duch święty wnich mie-
15: fka przes słowo boże.
16: A krotko mowiąc: cy wżylczy grzeřą kto-
17: rzy zlie vzywaią tego sacramentu/ álbo o-
18: chrciwřy fię niechczą powfciegac od grze-
19: chu/ ząc y vczinkow fwoich/ ktore są prze-
20: ciw prikazaniu bożemu.

21: Pytanie.

22: Ktori ieft vžitek chrztu y iego wlařnořc?

23: Odpowiec.

24: Vžitek chrztu iefłcy ten/ odpuřczenie grze-

25: chow/ a potim zbawienie wieczne/ otim w

26: vczinkach apořłofłkich II. cap. v Math.

strona: V3

1: y świętego Mar. wořłatecznym.

2: Wlařnořc iego iefł ta iř iefł znak wydomy z

3: słowem bożim złączony niewidomey lařky

4: Bożey kunam.

- 5: Ieſt znak przenieſienia naſzego ſkrolef-
6: twa ſzatanſkiego do kroleſtwa Bożego
7: Ieſt lanaterz/ prziktorym ieſt odpuſzczenie
8: grzechow y duch ſwięty bywa dan/ ktory
9: vmartwia wnas zle ządze naſze/ y pobudza
10: ferce naſze ku wierzeniu obietniczam Bo-
11: zim: yeſt znak przifięgi zeſmy poddany chri-
12: ſtuffowy/ A krotko mowiac przes ten
13: znak/ niebo ſię nam otwarza pan bog nam
14: grzechy odpuſcza/ y ſobie nas za ſyny
15: policza/ gdy go ſluchamy iako on roſkazał
16: rzekąc/ tegoz ſluchaicie/ Mat. III. y dziedzi-
17: czy nas wieczney chwały cziny. Rozumiey
18: zęc ſię to nie dla wody ſtawa/ ale dla obie-
19: tnicze ſłowa bożego ktora bywa przilączo-
20: na ku wodzie.
21: In summa Gdi na chrcie ſpanem bo-
22: giem czynym przimierze/ on ſię też nam zła-
23: ſky ſwey obwiezuie/ yż dla zakalu zkazone-
24: go ktori przieciele zoſtał/ niechce nas potę-
25: pyc. A tak gdi ſtey krewkoſcy vpadniem
26: w grzech/ mamy pamiętać na to przimierze

strona: V3v

- 1: ktoreſmy z Bogiem vczynily wtim ſacra-
2: mencie/ y na obietnicze iego ze on naſze grze-
3: chy obieczal odpuſcic/ gdi ſię z nich vznami
4: obietniczam v wierzimi/ rozgrzeſzenie wez-
5: miemy do rzymianow VIII. cap. A Chri-
6: ſtus ſię prziczinia zanamy gdi ſkrewkoſcy
7: zgrzeſzimy/ I. Ioac. II. iako przes wodę

- 8: Korab Noe famo ołm od potopu zacho-
9: wan/ tak też imy przez wodę chrztu/ ktorey
10: obietnicza y słowo Boże iest przilaczone/
11: yestefmy od rodżeny odnowienny/ zachowa-
12: ny/ á wyfwoleny od gniewu bożego/ grze-
13: cha/ y wiecznego potępienia/ á iestefmy/ w
14: daremną y też hoyną łaskę bożą/ przyęci/ y
15: nawieczny żywot popyłfany.
16: To też trzeba pamiętać y rozumieć gdy
17: się ftawamy przez chrzeft niewynnimy/ nie
18: trzeba tak rozumieć iako byfmy potim nie-
19: mieli ołtatkow zakału grzechu krore wnas
20: zołtawayą pochrcie/ ale niebywaią wierzą-
21: czym poczitane za grzech/ á wżakofz iest po-
22: trzeba abyfmy się zawsze grzechom przecy-
23: wialy/ że by człowiek pochrcie niebył albo
24: nie mógł być beż grzechu/ ale tak mamy ro-
25: zumieć gdy się ocgrcym/ á wierzym obietui-
26: cząm bozym przeciwiamy się grzechom

strona: V4

- 1: yle możem tedy nam pan Bog grzechu
2: niepolicza/ ale gi odpufcza/ á właskę nas
3: przygimuie, á to iuż niechay będzie dołfyc
4: opirwłzey fwiatołfcy.
5: O Rozgrzeżeniu.
6: Aczkolwiefmy íprzodku połozili wto-
7: rym mieyfcu słowa o fwiatołfco ołtarza/ ale
8: ze pyrwey ma być rozgrzeżenie/ dla tegołz
9: na wtorey czefcy będzie o rozgrzeżeniu/ ale
10: niz bywa rozgrzeżenie/ pyrwey bywa ípo-

- 11: wiec/ á tak o ťpowiedzy na przod krotk
12: nauk mieycie.
13: Spowiedz ieťt troyaka.
14: Yedna bywa ťamemu panu bogu gdi ka-
15: zdego dnia wyznawamy zťoťci naťze przed
16: panem bogiem/ y proťťim by odpuťczyť
17: wyny naťze/ iako ymy odpuťczamy.
18: Druga bywa przed bliznym ťwym gdi
19: przednym wyznawamy zefmy go w czym
20: rozgniewaly/ obrazily/ albo vťkodzily/ te-
21: difmy powynny zťoťc ťwoie przednym wy-
22: znawa
23: daiąc ťie wynny zefmy go rozgnie-

strona: V4v

- 1: wali/ zaťzkodzili albo czący iego vragaly/ po-
2: winnyťmy go od proťťic/ ziednać ťie/ y do-
3: ťťic vczinić/ otey cy ťpowiedzy ťwięty Ia-
4: kub mowy. wyznaway ieden przed drugim
5: zťoťcy ťwoie/ V. cap. Y pan Chriťrus ro-
6: ťkazať ťie pyrwey zbliznym ziednać ni zc-
7: ynego dobrego czinic/ albo offiarowac. v
8: ťwitego Mat. V. cap.
9: Trzeci. bywa przed ťlug koťcielnym to
10: ieťt przed kaplanem/ prziktorey wątpliwe
11: ťamnienia  grzechy obczżone bywaią
12: przes ťlowo boże pocieťzone/  gdi ťkruche
13: maią y wiare grzechom odpuťzczenie otrzy-
14: maią/
15: Grzechi wťziťtki naťze nie ieťt ci powyn-
16: na rzec przed kaplanem wyliczać boć to nie

17: podobna rzecz/ á byfmy ie mogli pamiętać
18: iedno ty możem wymienić ktore pamięta-
19: my/ Albo oktore nas grizie sąmnienie nałze
20: dla wzięcia pociefzenia/ y nauki od kaplana
21: bo on nas ma nauczyć iako bych my fie ich
22: potim vmieli vwiarować.

23: Połpolita łpowiec.

24: Ia grzełzny człowiek łpowiadam fie pa-
25: nu bogu wźzechmogącemu wtroyczy iedy-

strona: X

1: nemu/ moych wźiłtkich grzechow ktori-
2: cem się dopułcił odmeo rozumu wzię-
3: cia od połiedniei łpowiedzi aż do tey godzi-
4: ny/ yżem grzełzył iawnie y tajemnie przełtą-
5: puiąc przikazanie Boże ktore
6: się w tych dwu zawięzuie iżem pana
7: boga niemiłował ze wźzego łerca mego/ że
8: wźiłtkiey dułze moiey/ yze wźiłtkich fyl mo-
9: ich/ á bliłnego mego iako łam łiebie á tak
10: iakom kolwiek zgrzełzył pana boga y bliźne-
11: go mego rozgniewał łerczem/ mową y v-
12: czinkiem/ ktore grzechy łepiey pan Bog na
13: mię wye niłzli fie ia vmiech łpowiadać al-
14: bo ye pamiętać y wiliczać/ łtich wźiłtkich
15: dawam się wynien iego. s. miłócy/ y prołze
16: łobie na włpomożenie pana Iefu Chriłta
17: orędownika/ prziczincze/ y iednacza mego/
18: aby się raczył prziczinić zanną grzełznym do
19: Boga oycy niebieskiego/ aby mię nieracił
20: łędzić wedlug wielkołcy grzełgow moich/

- 21: ale wedluk swego niewymownego miło-
22: lierdzia/ y ciebie kapłanie prozję abys mię ro-
23: zgrzeził zwziřtkich grzechow moich tą mo-
24: czą ktorą maż od pana Boga y od kořcioła
25: poleczoną/ á yż bys mię pocieził flowem
26: bożim/ á dal my naukę iako bych fię potim

strona: Xv

- 1: vmiał grzechow wyřtrzeżać/ w bożey ła-
2: ťcze zic/ á potim řnim wiecznie krolować.
3: Potim kaplan ma pitacz ieřly vmie boże
4: przykazanie/ przecyw ktoremu naczeřciey
5: grzeży/ albo ieřli ktory grzech/ ma o řřobly-
6: wy ktory by grizł řamnięnie iego/ tam mu
7: ma řrogy gniew Boży/ y karanie dla tego
8: grzechu řpyřma okazać y řrogy řąd Boży
9: grzeřznym opowiedzieć/
10: potim że/ gdy obaczy ze řkruche ma/ y za-
11: łwie á polepřzic fię obieczuie/ ma mu zafię
12: okazać wielkie miłofierdzie boże/ ieřli wie-
13: rzy ze mu pan bog wřziřtki grzechi odpuřci
14: dla dořycz vczinienia a nie nakrzirzu řyna
15: iego tu go wneth ma pocieřzić y rozgrzeřzic
16: O Rozgrzeřseniu á to zo-
17: wą klucze kořcielne.
18: Rozgrzeřzenie nić inego nie ieřt/ iedno v-
19: pewnienie odpuřczenia grzechow zmiłofier-
20: dza Bożego/ Tak pan Chriřtus racził po-
21: wiedzieć/ ktore rozwiązecie na ziemy/ będą
22: rozwiązany w niebie Itf ktorym odpu-
23: řcie grzechy będą ym odpuřczony. V. Mat.

24: XVIII. y v Iana świętego XX. cap.

25: ty Ią flowa pana Chriftulfa/ ktorimy ra-

26: czyli rofkazać apoštołom/ aby Izly poświę

strona: X2

1: cie á opowiadały ludziom wymię Boże od-

2: pułczenie grzechow/ tak ze też to y dzis iest

3: że fludzy kościelny/ kapłany opowiadają

4: ludziom odpułczenie grzechom/ tim ktorzy

5: Ikruche mają á wierzą flowam bożym/

6: to zowiem rozwiązanie/ że ktorzy nie mają

7: Ikruchy/ nieprzeftaną ich/ á niewiwrzą flo-

8: wam bożym/ czy Ią związany y grzechi ich

9: nie będą odpułcony iestly Iię niewznaią.

10: Nie mniemaycie ze by pan Bog dal tę

11: moc kapłanom czinić czo chcą/ vczic czego

12: chcą/ rozwiązać kogo chcą/ ale to mają czi-

13: nic co pan Bog ym przikazał/ wierząc á

14: grzeftić przeftaiące rozgrzeftac á ych Iumnie-

15: nie rozwiązowac/ y tocz też przikazał Apo-

16: Itołom/ y Iam też tego vczil/ v Mar. święte-

17: go w pyrwlzim. mowiac tak: Zaluicie grze-

18: chow/ á wiercie Euangely/ przyblizy Iię

19: wam krolestwo boże/ to iest/ będzie wyrzu-

20: czon grzech od was/

21: á pan Bog będzie kro

22: lował w Ierczach walzich gdi wam będą

23: grzechy odpułczony.

24: Mamy temu wierzyć/ że wIzelky Iługa

25: kościelny kapłan odkoIciola na to wybrany

26: ma moc ieden iako drugi opowiadac lu-

27: dzam odpufzczenie grzechow/ y przykazanie

strona: X2v

1: boże odpufzczac ie zrofkazania bożego/ tim

2: ktorzi ich przeftaią/

boze

fkruche maią y wiare:

3: y rozgrzeffenie welfmą/ á gdi cie rofgrzeffzy

4: maz temu wierzic/ iako by cię fam panm bog

5: rofgrzeffził wperfonie iego/ zes iuz przyięty

6: w łaskę bożą/ á nie oględay fię nazadne

7: fwoie doffyc vczinienie/ albo iako zową po-

8: kutę/ bo fam pan Chriftus/ fwoią męką

9: racził zanie doffyc vczinie.

10: A pokutę kaplan ma dac/ y vftawic o-

11: nemu ktorego rofgrzeffził tę którą pan Chri-

12: ftus dał y vftawyl/ Mariey Magdalenie y

13: oney niewieffcie ktora była przedeń oczudzo-

14: lefftwo przewidziona rzekąc. vaie moli am

15: plus neccare ccf. gic á niegrzeffz więcej

16: Nu. vij. Ioan. wij. cap.

17: ale: to moią pilnie nabacznofci mieć ieffli kto

18: sądu rozgrzeffenia ftich grzechow ktore są

19: ludziam iawne. tedy go kaplan mema ro-

20: są grzeffzic krom iawney pokuti/ to ieff/ iawne-

21: go karania/ naprzyklad iawni czudzolofnik

22: albo bluznierz flowa Bożego ecf. ktori

23: fnac iuz był tylko kroc vpominanim/ albo za-

24: klęti á zboru krzeffciańkiego wyrzucony/ kie-

25: dy by fię vznał y prziffzedł náfpowiec poro-

26: zgrzeffffenie/ tedi fpowiednik memu vftawic

strona: X3

- 1: yawną pokutę którą mu czynić przed lu-
- 2: dzmy/ dla tego aby doświadczył że fię iuż v-
- 3: śpał że by też y ludzie otim wiedzieli że tego
- 4: zaluie: gdi wiedzą ze zlie czynił/ aby też dru-
- 5: dzi patrząc na iego pokutę powfzciągały
- 6: fię od grzechu/ á gdi przyimie pokutę yaw-
- 7: ną dla iawnich grzechow: tam potim mo-
- 8: że mu dać śpowiednik albo iego pafterz od-
- 9: pułti/ to iełt/ może mu onego karania albo
- 10: pokuti vpułcic/ albo odpułcic y vkroczić/ ia
- 11: ko mu był náfnaćił/ dla iego pokory albo
- 12: śkruchy/ ktorey iuż fię doświadczył y iawnie
- 13: go ma rozgrzełcic/ á ludziam zalećic/ aby go
- 14: iuż między fię przyięli á ym niegardźili iako
- 15: przedtim czynili gdi był wklątwie/ a to ie-
- 16: go czifćiec iełt że fię iuż oczifćił y miedzi krze-
- 17: ściani przyięt. Stąd czy vrołli owi fałźiwe
- 18: á wymyłłne odpułty/ ktorych dzys pełen
- 19: świat/ kxięża wpapiełstwie naczinili/ okto
- 20: rich/ śnac lepiej teras milczeć nizli mało py-
- 21: śfac/ zachowam to napotim. A to czo czy
- 22: nil albo pokutował niema łobie przywła-
- 23: śczac za dośfćic vczinięnie dla onego iawne-
- 24: go grzechu/ ale zakaranie/ aby fię vńnął aby
- 25: też fię drułdzy śniego karali/ ze by fię tego
- 26: potim niedopułzczał/ á ma wierzić że mu

strona: X3v.

- 1: grzech iełt daremnie odpułzczon zrołkaza-
- 2: nia á miłofierdzia bożego: tam też iuż ma

3: okazac owoc oney pokuty/ to iest/ czo pyr-
4: wey zlie czynil przeciw przykazaniu bożemu
5: tedy iuz ma dobrze czinic/ wedluk rofkaza-
6: nia bożego/ czo pyrwei bluźnił pana boga
7: to iuz to ma chwalic wduchu y wpraw
8: dzie/ czo pyrwey kradl pod przykriem nabo-
9: żeństwa/ byerząc zadufze luczkie maiętności
10: te iuz niekradnie/ ale luczkie wraciwfzi fwe-
11: go vdziała potrzebującym á gdi niema/
12: niechai reby włafnimy rękamy abi był poži-
13: teczny nie iedno sam sobie ale y bliznemu
14: śwemu potrzebującemu niedořtatecznemu/
15: nařladuiąc Źwiętego Pawła y ine Apo-
16: řtoli ktori tak mowią chlebařmy niczego
17: nigdi darmo nieiedli/ aleřmy robili wnoczy
18: y wednie abyřmy komu cieřzkořci nieuczini-
19: li/ nie dla tego ze byřmy niemieli zkąd zyc/
20: ale z byřmy wam dali řamy z řiebie dobri
21: przyklad/ otim řzerzey czitay w s. Pa-
22: wla w ktoroy Epiftole do Theřalonicen-
23: řow w trzeciej w vczinkach apořt. xx. cap.
24: A krotko mowiąc czo: pierwey zlie czynil
25: to iuz dobrze cziny nieprzeciwko/ ale wedle
26: woley Bożey.

strona: X4

1: Ale otim niechay będzie naten czař do-
2: řie podzmy do trzeciego řacramentu.
3: O řacramencie albo
4: řwiętořci ołtarza.
5: Ten řacrament, ma wiele ymion włacin-

- 6: ĩkim ięziku/ tak że teź wpołłkim zowiem ſwiątoſczią ołtarza/
7: wieczerzą pańfką/ ſto-
8: łom bożym/ y ynym ymieny/ y iakozkolw
9: iek bywa mieniony nic ynego ſobie niero-
10: zumiey/ yedno Ciało y krew pana nałzego
11: Ieſu Chriſta/ nam ku pożywieniu od nie-
12: go wſtawione/ na odpuſzczenie grzechow
13: nałzich y napamiętkę ſmierczy iego tak ia-
14: ko ſtoy wcanonie wyſzey opyſzanym/ kiedy
15: przymuiąc wmiierzim tim ſłowam
16: Zawas dano y wylano
17: na odpuſzczenie grzechow
18: wałzych oce.
19: Tedy mamy odpuſzczenie grzechow wſziſt-
20: kich nałzich/ amy teź mamy odpuſcić blizne-
21: mu nałzemu przykładem pana Chriſtuffa
22: gdi on nam darmo odpuſzcza grzechi nałze

strona: 4v

- 1: otim iałne pyſmo we Aangely
2: v Math. xx Mark xiiiiij. Iucc. xxij. v ſwiętego
3: Pawła j. do Corint. xj. cap.
4: Mſza krzeſciańska.
5: A tocz ieſt mſza krzeſciańska przigimo-
6: wać ciało y krew pana nałzego Ieſu Chri-
7: ſta przioſtateczney wieczerzy od niego wſta-
8: wiona.
9: Pytanie
10: Proſzę cie naucz nas iako ſię mamy przy-
11: prawyc abyſmy godnie a doſtoynie przyię-
12: li ten ſacrament?

- 13: odpowiedź.
- 14: Zadna yna rzecz nas godnich wiecziny
- 15: kuprzyjęczu sacramentu iedno Christus gdi
- 16: wierzym obietniczam hożym że to swoie cia-
- 17: ło y krew zanas dal y wylał na odpufzczenie
- 18: grzechow nafzich/ aczkolwiek mi maią być
- 19: wzgardzone yne cnoty ktore czynym przed
- 20: przyięciem tego sacramentu/ Iako ieft poft/
- 21: Iałmuzny/ modlitwy y yne/ ale ze by ty
- 22: rzeczy nas godne mieli vczinić ku przyięciu
- 23: to nie ieft/ ale wedlug świętego Pawła na-
- 24: uki ma fię pyrwey sam człowiek doświat-
- 25: czić á tak ma tego chleba pożywać y zkię

strona: Y

- 1: licha pycz j. Cor. xj. mowy/ niechay do-
- 2: swiatczy sam siebie człowiek co to ieft/ ma
- 3: weirzeć w samnienie swoie ze sam z siebie
- 4: nie ieft sprawiedliwy y godny ku przyiczeniu
- 5: ale ma mocno wierzyć/ ze go sam pan chri-
- 6: ftus godnym vczinił/ ze to ciało y krew ma-
- 7: cielką mękę y okrutną śmierć wydał/ ktore-
- 8: go ma pożywać napamiętkę odpufzczenia
- 9: grzechow/ ze mu ie pan Christu odpufcił
- 10: złaŃki swoiey/ nie dla zaŃlug/ any iego go-/
- 11: dnoŃcy/ ale ze go on sam godnym vczi-
- 12: nił/ y tak wierząc godnie przyimie/ á Ńtanie
- 13: fię fynem bożym/ á potim dziedziczem ży-
- 14: wota wiecznego/ A kto Ńtaką wiarą nie-
- 15: przyimuie/ ten niegodnie przygimyie/ á
- 16: Ńząd wieczny fobie przyimuie nierozezna-

17: waiąc ciała pańskiego od jnich pokamow/

18: y tez nieuznawłzy przed złoſcy ſwoich/ nie

19: maiąc ſkruchi á nie przetawaiąc grzeſzić.

20: Pytanie.

21: Czo za poſitek tego przyimowania cia-

22: la y krwi pana Ieſu Chriſta?

23: Odpowiedź

24: Aczkolwiek ieſt te^{go} wiele poſitkov á wſzak-

25: ze ten ieſt nawłaſnieiſzy/ yż czlowiek wełnie

26: odpułzczenie grzechow/ ktory przyimuiąc

strona: Yv

1: wierzi tim ſłowam/ zawas dane y wyla-

2: no na odpułzczenie grzechow wałzich.

3: It ma weſſele wſpopoynym ſamnie-

4: niu ſwoich/ że ieſt włałce bozey/ y ciało ſwo-

5: ię przyiłącił ku ciało pana chriſtuſſowemu

wierzy

6: y ſtał ſię przibytkiem duſa ſwiętego y mie-

7: ſka ſnym/ pobudzenim miłly iego ku miło-

8: ſci bozey y bliźnego ſwego/ opiekuiąc panu

9: Bogu zato dobrodzieyſtwo á żywią we

10: dluk pamietania iego.

11: Pytanie.

12: Ktorzy niegodnie przigimuią á zgrzeſzą

13: przeciw panu Bogu?

14: Odpowiedź.

15: Czi niedoſtoynie przyimuią ktorzy nie-

16: wierzą ſłowam pańſkim że ie on ſam v-

17: ſprawiedliwił/ ale ſię ſami vſprawiedli-

18: wiaią dla ſwoich wimiſlow/ albo załlug.

- 19: It czy grzeŝzã/ ktorzy ku ynemu obracziã
20: ten ŝacrament niŝ ku odpufzczeniu grzechow
21: Cięŝko grzeŝzã ktorzi nieŝpotrzeby przyi-
22: muiã/ ale dla groŝza ktory namŝzã bierzã/ á
23: czos dat prziczinę kxiędzu groŝŝem ŝwoym/
24: zes mu y dał mamŝzã/ to ieŝt/ aby przigymo-
25: wał ciało y krew pańŝkã ŝobie niepoboŝ-
26: nie/ zaprawdę y polepiey mu było dać dwa

strona: Y2

- 1: albo yle potrzeba/ aby iey niemiał/ nizes
2: mu dał prziczinę prof ŝamego przymowania
3: ktorego ieŝt vczeŝtny kiem weŝpolek ziuda-
4: ŝzem dla ŝwego niegodnego á niepotrze-
5: bnego bes wiari przigimowania tego chwa-
6: lebney ŝwiãtoŝcy.
7: Iako czy cieŝko zarzeŝzily ktorzi zlamaly to-
8: ŝtament boŝi/ iŝ iednę częŝc vkradli/ á odie
9: li bo Augu: tak mowy/ czãŝtka chleba ku
10: ćiału á vina ku duŝŝy ŝaleŝy/ yŝ pan Chri-
11: ŝtus miał prawdziwę ciało y duŝzę cef.
12: To teŝ mamy wiedzieć yŝ gdi niebywa dla
13: przyimowania od ludzy chleb y wymo po-
14: ŝwiãczane/ á choć kaplan mowy ty ŝlowa.
15: ktore mowy gdi poŝwiãcza ku przyimowa-
16: niu/ tedy nie ieŝt ŝaden ŝacrament/ dla ieŝt
17: proŝty chleb y wyino: y chodzã ŝnym ŝpacy-
18: iatum chwalãc chleb proŝti/ oŝtawiawŝzy
19: vlicze chroŝtem/ Skrzypieć/ bębniać/ pyŝ
20: czãc co. iakoby ŝię Bog wtim kochał y
21: radniey wchroŝozie ŝiadał nizly w ferczu

- 22: Íwoich wiernych/ á to íeft okrutne Balwo-
23: falstwo/ á tak ta poŕluga bogu miła iako
24: by kto ŕciawŕzy gŕowe niewinnie ŕynowy
25: dobremu y przynioŕł przed oyca íego gŕowe
26: proŕzác aby mu poŕlugę zapŕacił.

strona: Y2v.

- 1: Nierofkazał czy pan Chriŕtus noŕŕŕye/
2: chwalić/ albo wŕlupiech chować/ ale mo-
3: wy bierzcie/ íedzcie/ piycie wŕziŕczy/ mowy
4: wŕziŕczy/ rozumiey zeć kxiác łam nie íeft w-
5: wŕziŕczy/ á íeŕly by to íedno kxiąŕzey roŕkazał
6: poŕywać tedyby laykowie nie niemiely
7: do tego łacramentu/ ale to íeft haniebny
8: falz/ bo pan Chriŕtus nieíedno za kxięŕą
9: ale zanas wŕziŕtki vmarł/ y nam wŕziŕtkim
10: ten teŕtament zoŕtawyl kupoŕywaniu/ á pa-
11: miętanu íz ciało dał vmęzić y krew wilać
12: dla grzechow naŕzich.
13: A tak y wemŕzi Papięŕkiey ofŕobliwey/ gdy
14: nie dla przyimowania łacramentu bywa
15: cziniona ale za duŕze/ niemoczne/ konie/ wo-
16: lij owcŕe/ powietrze/ za grzechy oc. niemo-
17: ŕe być tam prawdziwy łacramet/ bo nie dla czego gy pan
18: Chriŕtus vŕtawił. Naprziklad/ gdiby kto
19: łŕowa poŕwiącana mowił nad chlebem y
20: winem naŕtole wobiat tedy nie íeft łacra-
21: ment ale proŕti chleb y wino ku poŕŕyleniu?
22: ciała czŕlowieczego dani/ tak teŕ może rozu-
23: mieć omŕzi papyęŕkiey/
24: Pamiętam to gŕubstwo ze kxięŕza nieokazali

25: nam chleba miewać przifobi/ any klafo o-

strona: Y 3

1: oplatkow naoltarzu aby niebył sacramen-

2: tem/ gdiż my im ministrowaly/ tak wiele

3: otim rozumiely czo iest sacrament/ iako imy

4: naten czas/

platkow

á gdi yufz miał taką Mfzą y lam

5: ípfnikował/ przyfiągł by że iuż doślic fwe-

6: mu vrzędowy vczinił/ o ktorim nic nie wie.

7: Pytanie.

8: Gdiż tak powiadaz omfzi Wiew papieśfkiey po-

9: wiedzmy ktoraż iest rośmofo Chriftuśfowe

10: mfzi/ odemfzy y papiefkiey?

11: Odpowiedź.

12: Iako iest rozni dzień od noczy/ tak też ro-

13: zna iest mfza ktorą Chrifus wstawił odem-

14: fzey papiefkiey/ á tak to krotko obaczifz.

15: Mfzą Chriftuśft w ktorey nam chri-

16: ftus dawa odpufzczenie grzechow nasfwiarą iego ciało y krew

17: ktore nam ku pożywieniu zoftawyl.

18: Mfza papiefka iest wktorey powiadaią że

19: kxięza offiaruią fyna bożego bogu oyczu

20: zażiwe/ vmarłe y zayme rzeczy/ obacz że tę ro-

21: znofcz że chrif wśfwey mfzi offiaruie nam

22: lam liebie/ odpufzczenie grzechow nafzich

23: gdi zwiarą prziftepuiem. A kxięza powie-

24: daią że offiaruią w fwey mfzi fyna bozego

25: bogu oyczu/ á to fciery fałz/ bo fię on lam

strona: Y3v.

- 1: zanas offiarował/ zanas ras vmarł á wie-
- 2: czey nie vmrze. Ro v. vj. ij. Gor. v. cap.
- 3: powiadaiaę że go za grzechi nafze offiaruiaę
- 4: a za fię fam zanie offiarował y vmarł.
- 5: Chrifthus ku pożywaniu cialo y krew
- 6: fwoie zoftawił á ony ie zadufze/ za grzechy
- 7: powietrze/ bydło/ y ine rzeczi przyimuią.
- 8: Chrifthus iawnie ku pożywaniu wſzyftkim
- 9: fwą mřzą vřtawyl/ a kxięza iedno famy po-
- 10: žiwaią/ bo dzieřzecziny/ wřzy/ y prebendy za
- 11: to maią y malifę daią.
- 12: Chrifthus rořkazał iefc y pyc/ á kxięza kazaę
- 13: řluchać/ gdi famy mručza řtoiąc v oltarza
- 14: tak to řluchanie poziteczne tim ktorzi niero-
- 15: zumieiaę/ iako y wroblom y kořciele
- 16: řwierkaią.
- 17: Chrifthus rořkazał ciala y krwie požiwać y
- 18: przidał to řlowo wřziřczy/ á ony daią wřziřt-
- 19: kym niekrew/ ale vbogym wodę/ a panom/
- 20: wino iako by ym natim wiele vřzło gdi by
- 21: tak dawaly iako Chrifthus vřtawyl/ iefli by
- 22: o wino řzło/ dla tego iefř kořcielny řkarb
- 23: aby go kořcioł zywy požiwał.
- 24: Chrifthus mowy iedzcie piycie na odpufzczę-
- 25: nie grzechow wařzich/ a kxięza mowiaę day
- 26: namřzą za duřze/ za grzechy ccf. y dawami

strona: Y4

- 1: to domniemanie ze on fam požiwa/ iako-
- 2: bich ia miał grzechowm odpufczenie/ albo
- 3: on niebořczik ktori w grzechu žmarł/ á to

4: falz bo po śmierci już tam nic nie jest żadne od-
5: pułczenie grzechów jedno za żywota/ iako
6: cie załtanie tak cie sładzi/ Gdi by po śmier-
7: czy dułte dawano na wykup nie był by za-
8: den bogaci potępion jedno w bodzi ktorzy
9: niemaią czym dułte łczyłczu wykupic/ ale fię
10: natim barzo omyłaią. á gdiłz bogatich lu-
11: dzi dułte łwemy młzamy z czifczu wyzwo-
12: lily/ tedic powynni ich przyaciołom za fię
13: ono ymięnie albo pięniadze wrocic na-
14: ktorym łobie/ ołtarze/ prebendi/ młze y czyn-
15: łze fundowali/ bo już ony dułte niepotrze-
16: buią ich mszi/ gdi ie zczifczu wizwolili/ łtad
17: kazdy moze obaczic co jest młła pana Chri-
18: łtuffowa to jest/ prigimowanie zwiarą cia-
19: la y krwi iego naodpułczenie grzechów na-
20: łzich/ á czo młza od łzatana wimiłłona aby
21: odwiódł od wiary ludzi nawieczne potę-
22: pięnie/ ktorei fię maź iako gorłzego iadu
23: wiarować: Ktoc za żywota niewierzi odpu-
24: łczenia grzechów/ ale fię łpułcza po śmierci
25: na yne/ że by go wikupily/ albo wiprołłly
26: taki wrağa łprawiedliwołcy bozey ktory

strona: Y4v

1: nas grzełzne gdi wierzym odpułczenie grze-
2: chów czyni zprawiedliwe/ taki nigdi niemo-
3: że byc zbawion/ bo kto niewierzy będzie po-
4: tępion. A to już naten czas niechay będzie
5: dołłic.
6: Pytanie.

- 7: Czemużes iedno o trzech świętościach po-
8: wiedział á wżak ich nałzi ftarłzi fidem po-
9: czitaly?
10: Odpowiec.
11: Yesly chcemy wżiřtki dobre vczinki zwac
12: ťwiatofciami za ktore pan bog obiecuaie za-
13: platę tedic ich będzie wiecey niź ťiedm iako
14: ieřt modlitwa/ iałmuźna y yne/ Ale gdi ie-
15: dno przy tich trzech mamy odpuřczenie
16: grzechow nařzich/ tak że iedno trzi zowiem
17: ťacramenti/ Auguřtin ťwięty iedno dwa
18: ťacramenti liczy krew pańřką/ y wodę/ to
19: ieřt chrzeřt wieczera pańřka ale podechrz-
20: tem amika rozgrzeřzenie cap. IIII. de catech-
21: ifmo/ Yesly byřmy teź chcieli zwac ťwią-
22: tořciami kořcielnimy wymiřly ktorich ťo-
23: bie kxięza z řzatanřkiej nauki naczinili/ iako
24: řą ludzy vmarlich głowy/ nogy/ ręce gole-
25: ny/ kořcy y yne řzatanřkie ťacramenti/ teduc
26: by ym nigdi niebyło liczby oktorich ťwięty

strona: Z

- 1: Auguřtin tak powiedział/ wiele vmar-
2: lich ludzi w welkiej vcziwofci nařziemy
3: ktorich duře řą wcieřkim vdręczeniu wpie-
4: kle/ Aczkolwiek niektore mogą być ťwie-
5: tich kořci iakoz řą wiernych krzeřcianow/
6: ktorzy zařywota otrzymały odpuřczenie
7: grzechow/ ale nieřą ťacramenta albo ťwią-
8: tořcy/ ale ťwiętych kořcy/ y dla tich ieřt miey-
9: řcze przikořciele nie naoltarzu/ ale wkořniczy

- 10: A wiele tego głubftwa y Balwofalftwa
11: miedzy krzesciany ze vmarlich ludzy kołcy
12: nie iedno w frzebro/ y wzłoto oprawiaią/
13: naoltarz ftawiaią/ czałuią/ przifobie nofzą/
14: ale wnie wierzą/ y czo łamemu bogu przy-
15: łufze to ym przywłafczaią/ á żywe łwia-
16: tołcy/ to ieft/ ludzi krzełciańłkie albo łwee [!]
17: poddane/ dręczą/ męczą/ nędzą/ obciązaią/
18: lupią/ fercza ich niewinne zakrwawiaią/
19: y ręcze wniewinney krwy krzełciańłkiey ro-
20: łmaczaią/ y czałuią v marlich kołczy/ á ży-
21: wych krew wylewaią/ niewynnne ie zabyia-
22: iąc albo obrazaiąc/ mniemaiąc ze by wtim
23: bogu połlugy czinily y vmarlim.
24: Dobrym cy było obyczaiem yne rżeczy vłta-
25: wiono wkołciele krzełcyańłkym/ ale ze ie ku
26: złemu obrocono/ dla tego ich nietrzimamy.

strona: Zv

- 1: Bierzowanie nic ynego niebyło iedno
2: dziecięcia od rodzicow albo tich ktorzi ie
3: chrcili/ pafterzowy/ aby go przyął wliczbę łwoich o-
4: wiec/ aby też od oney przifięgy wolny byli/
5: ktorą zań przyychrcie czinili/ naucziwłzi ie
6: pacierza/ creda/ y bożego przikazania/ a pa-
7: łterz połluchawłzy go tich rżeczy przyął go
8: łalkawie w liczbę łwoich owiecz/ y powy-
9: nien o iego zbawieniu praczą mieć/ iako y o
10: ynich w parafij/ Y iefcze to bierzmowa-
11: nie w papyeftwie trzimaią ale ho złe vziwa-
12: ią/ prziwiodą dziecie do bifkupa/ a on mia-

- 13: Ito poczwierzenia wiari/ vczyny ye no-
14: wokrczeńczem/ bo mu yię infze da niż mu
15: nachrcie dano wmiałto nauki/ da mu wę-
16: bę/ y vrznie mu włoffow á ono fię zleknie
17: mniema by mu miał fzyię vrznąć: wmiałto
18: lafkawego pričęzia/ w wierze poczwierdze-
19: nia namaże mu tłufołczą głowę y związe
20: mu ią/ choć go nieboly/ y rofkaże mu do-
21: trzeciego dnia chufti niefdeymować/ iako by
22: mu to ku zbawieniu miało pomagać/ á o
23: wierze/ przykazaniu Bożim/ pacierzu/ by
24: fłowka/ bo go też y fam fnać nieumie.
25: Y tegoć obyczaiu ftarego nieganym/ cho-

strona: Z2

- 1: dzić ras wrok dom palterzowy wfzelkie-
2: go parafiana fwego/ y fluchać á pytać kaź-
3: dego w domu/ począwłzy od gofpodarza
4: y gofpodyniey aż donamieyřzego/ iefly to
5: vmieią czo kuzbawieniu należy/ á czego ich
6: przes rok w kořciele vcił/ ftrzegąc ich potę-
7: pienia y fwego/ bo on mufy dac liczbę pa-
8: nu bogu za kaźdego:

dzić

tim ktorzi vmieią bo-

- 9: że przykazanie/ credo/ pacierz y ine rzeczy ma
10: fię lafkawie okazac/ tim ktorzi nieumieią/
11: ma przicziny pytać/ czemu nieumieią yefly
12: gofpodarz wynien zego nielle nakazanie/
13: ma go karać fłowy/ y przykazać aby go flał
14: albo fam nauczył/ iefly fam łobie przicina

- 15: ma go ńrogo ńlowy karać y nauczyć ńię ro-
16: ńkazać/ ńeńly vporni a niepońluzni/ ma ńiego
17: panu ńwieczkiemu opowiedzieć aby go ka-
18: rań/ ńeńly ńię niechce polepńic/ tedy go ńpara-
19: ńiey wyrzucić iako owcę parńziwą á niepo-
20: ńluzńną/ dom miańto/ albo parafię nakarań y wńznań.
21: ńten czy zwyczaj koledy ńeńsze w papyeń-
22: twie trzimańi ńeńly ńię tak ńprawiańi to kaz-
23: di lepiej wie niź ia mogę wypić: poydą
24: zakińdzem ńedny zwori/ drudzy zkoźmy zko-
25: bielamy y mantikamy/ tam że ńedny profzą

strona: Z2v

- 1: drudzy pokąciech gdzie niepońozili zbieraią
2: y iaycza ńię podnafiatkamy niewybiegaya/
3: y idą potim do drugiego/ nie ńedno ze dom
4: vbogiemu człowiekowy wybrańi/ ale y by-
5: dlo ńiego dzwoniać wyńtrańzily:

drudzi

kxiąć ńię ńe-

- 6: ńcze grońńa koledy vpomyna á czo wńkodziń
7: vbogiego człowieka niewńpomina/ y dla te-
8: go grońńa do ńacramentu go niedopuńci abi
9: krwawimy ńzamy plakań tedy mu go nie od-
10: puńczy: przed wielką nocą będzie ńię znym
11: rachowań y ońwięto piętrze przypominań.
12: Ataky rzeczy wkońciele krzeńciańńkim
13: ńą dobrim obyczaiem wńtawione/ ale ńą ku
14: ńkodzie/ lakomńtwu/ y balwofalńtwu obro-
15: czone/ á tak wońym ich nńietrzimać nizli ich
16: zle pońziwać/ ale ty trzymamy oktorich iaw-

17: ne pyłmo y naukę apoftolŃką mamy/ a tak

18: otim iuz niechay bedzie naten czas dołfyc.

19: Finis.

strona: Z3

1: Napominanie do łaska-

2: wych czytelnikow.

3: IAN SECLVCIAN.

4: ROzumieycie to moy mily (w panie chri-

5: Ńtuffie) bracia y Ńyoftry/ ze ia chcąc wam

6: być pożyteczny wtich rzeczach czo Ńię doti-

7: cze zbawienia dułnego/ wielką łobie niela-

8: Ńkę iednam wtich ktorzi Ńą główny nieprzyia-

9: ciele Ńlowu bożemu/ ktorzy ie przeŃladuią y

10: ty (ktorzy pana ChriŃtuffa zbawicielem y

11: dołfic vczynionym za grzechy nałze być

12: wyłnawaią) żaheretiki maią/ przeŃla-

13: duią/ zabiaią/ y z ziemie wywoliwaią/ a

14: włzak za wolę ia to przeŃladowanie odnich

15: Ńpokorą cierpieć niłli bych miał prawdy

16: Ńłowa bożego zamilzczyć/ albo iey napyłmie

17: nieokazać tim ktorzy iey pragną á o zbawie-

18: niu Ńwoim czuią/ gdis ta iełt wola Boga

19: oyca niebiełskiego byłmy włŃiłczy byli zba-

20: wieni/ boic Ńię tich frogich Ńlow Ńwiętego

21: pawła ktori mwi łam ofobie" biadanie

22: będzie iełli niebędę Euanieliey/ vczył: y

23: ChriŃtus łam raczył powiedzieć timy Ńlo-

strona: Z3v

1: wy/ Luce XII. cap. Ńługa wiedząc wolą

2: Pańłką á nieczyniąc iey będzie barzo bith/

3: á gdiŝz ta wola ieŝt boŝa abyeh vczil ŝlowa
4: boŝego y nato mię raczil wefwać/ potrzeba
5: abyeh ŝię go więey bał niŝ nieprzyacioł ŝlo-
6: wa iego/ ktorzy mogą ciało zabyć ale on
7: ma moć nad ciałem y nadduŝzã. Potrzebać
8: ŝię nam wŝiŝtkim bać onich ŝrogich ŝlow
9: i czo gdi rzecze day liczbę włodarŝtwa twe-
10: go/ amifmy wŝiŝfczi iego włodarze y ŝlowa
11: iego ŝludzi y ŝzafarze.
12: Aczkolwiek wtich kxiãkach wiele rze-
13: czy ktore ŝnac **niewŝiŝt kim [!]** gmyfli będa/ y
14: niektore ŝnac poprawieniã potrzebuiã á
15: ŝwlaŝcza **dgzie [!]** ŝtogi (oŝtatkow zakalu grze-
16: chow) tedy ma ŝtać zlich zãć cielefnych/ á
17: gdiŝz w wiele mowieniu albo pyŝfaniu ia-
18: ko mãdri Salomon mowy nieuwaruie ŝię
19: wyŝtętku proŝze wŝiŝtkich bogoboynich a-
20: by mi nieraczily za iakã vpornoŝc poczitać/
21: ale ieŝly czo zlie obaczã áby ŝpriazniã a
22: braczka miŝoŝciã poprawily/ Gdiŝz tako-
23: we rzeczy mnie zwielkã pracã przichodza/
24: á to nie iedno dla nakladu mego/ ale teŝ py-
25: ŝfania y wdrukarny corigowania y popra-
26: wiania/ bo drukier nieumie by ŝlowka ie
27: [dne]go polŝego

strona: Z4

1: A gdi obacze ŝ....
2: cz.e raczicie przy...
3: kiey praczey/ y nak...
4: y ŝlowa iego rozn...

5: íznemu zbawien...

6: y moye wízyf...

7: y íam íieb...

8: przyiafn...

9: ru...

10: Fin

11: W **krolewícu** [!] wítlóczon... Weinreicha Lata Boże...

12: M.D.XLVII